

Riksdagens protokoll

2013/14:24

Fredagen den 8 november

Kl. 09.00 – 14.24

Protokoll
2013/14:24

1 § Aktuell debatt: Integritet på nätet

*Aktuell debatt:
Integritet på nätet*

Anf. 1 HANS LINDE (V):

Herr talman! Ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens. Det slår man fast i artikel 12 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Rätten till privatliv gäller oavsett om jag skriver ett brev eller om jag skickar ett meddelande via Facebook. Den gäller oavsett om jag pratar i en fast telefon eller via Skype. Det är en rätt som inte gör någon skillnad på om jag går på ett fysiskt möte eller deltar i en politisk diskussion på nätet. Det är en rättighet som gäller oavsett om jag är demokratiaktivist i Jemen, småbarnsmamma i Lindome eller president i Mexiko. Men det är en grundläggande rättighet som i dag kränks i alltför stora delar av världen.

I maj avslöjades hur USA genom NSA byggt upp kapacitet att massövervaka datatrafik i stora delar av världen. Genom övervakningsprogrammet Prism kan den amerikanska säkerhetstjänsten samla information om i praktiken allt som vi gör på Facebook, säger via Skype, vad vi googlar och det mesta av vad vi mejlar. Därefter har avslöjande följt på avslöjande. Vanliga människor har världen över övervakats och fått sina telefoner avlyssnade, och det har avslöjats hur folkvalda politiker fått sina telefoner och mejl hackade.

Vi vet i dag inte hur omfattande den amerikanska övervakningen är av svenska medborgare och svenska företag. Men vi vet att den amerikanska säkerhetstjänsten har kapacitet att övervaka svenska medborgare, och vi vet att NSA har fått i särskild uppgift att övervaka teknikutveckling i svenska företag.

Frågan är vad den svenska borgerliga regeringen gör för att förhindra att svenska medborgare och svenska företag övervakas av NSA. Därför har vi från Vänsterpartiet begärt denna debatt. Vi vill i dag ha besked från regeringen. Vad gör man för att skydda vår rätt till privatliv i dag?

Anf. 2 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Teknikutvecklingen har förändrat människors vardag. Den är viktig för yttrandefriheten, och den berikar människors liv. Men de nya förutsättningarna att använda tekniken är inte bara på gott utan också på ont. Vi läser dagligen om hur den enskildes integritet kränks på internet. Det handlar om alltifrån oönskade foton som läggs upp och sprids till kapade identiteter.

Den nya tekniken används av enskilda människor och av företag men också av stater i syfte att sprida information och att främja demokrati. Att yttrandefriheten ska gälla även på internet är en viktig fråga för Sverige. Det kanske kan tyckas självklart för oss här i den svenska riksdagen, men det är långt ifrån verkligheten i många länder.

Debatten i dag handlar om integritet på nätet. Det är en viktig fråga, och den berör många delar. Staten har det yttersta ansvaret för att värna fri åsiktsbildning, yttrandefrihet och demokrati.

Jag kommer att börja med att tala om försvarsunderrättelseverksamhet och sedan om hur regeringen stärker tryggheten och integriteten på nätet.

Herr talman! Vi behöver en väl fungerande underrättelseverksamhet för att skydda Sverige mot hot. Försvarsunderrättelseverksamheten och den signalspaning som bedrivs av FRA får endast avse utländska förhållanden. Det är tydligt reglerat i lagen för vilka syften signalspaning får ske. Det får ske för att kartlägga yttre militära hot mot landet, främmande makts agerande eller avsikter av väsentlig betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, främmande underrättelseverksamhet mot Sverige, allvarliga hot mot samhällets infrastruktur, utveckling och spridning av massförstörelsevapen med mera.

Alla länder har rätt att bedriva underrättelseverksamhet, men den rätten får inte bedrivas i strid mot gällande lagstiftning. Underrättelseverksamhet bedrivs mot Sverige av såväl demokratiska som odemokratiska stater, och Såpo har som uppgift att arbeta mot sådan verksamhet som strider mot svensk lag. FRA:s verksamhet sker inom ramen för en tydlig lagstiftning med strikt kontroll och parlamentarisk insyn. Regelverket syftar till att balansera säkerhetsintressen och den enskildes integritet.

Signalspaningen bedrivs numera också i kabel. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun, har kontrollen, den så kallade rådgivningen, över kablarna. Efter tillstånd från Försvarsunderrättelsesdomstolen ger Siun FRA tillgång till de signalbärare som domstolen bestämt för det specifika inhämtningsuppdraget. Signalspaning får därefter ske inom de villkor som Försvarsunderrättelsesdomstolen bestämt.

Jag vill här passa på att klargöra vad som gäller rörande några av de påståenden som florerar. FRA har inte tillgång till all trafik som passerar Sveriges gränser. FRA har endast tillgång till de kablar som man har fått tillstånd av domstolen att bedriva signalspaning i. Det är inte heller så att ett annat land får koppla in sig på dessa kablar. Ett annat land kan inte heller inrikta FRA:s signalspaning, och FRA kan inte söka tillstånd för signalspaning i domstolen för annat lands räkning.

Herr talman! Att FRA samarbetar med sina motsvarigheter i andra länder är välkänt och noga reglerat i lag. Samarbete får endast ske om syftet är att tjäna svenska intressen. De uppgifter som lämnas till andra länder och internationella organisationer får inte vara till skada för svenska intressen.

Regeringen redovisar årligen en skrivelse till riksdagen om granskningen av integritetsskyddet vid signalspaning. Det finns behov av fortsatt uppföljning av lagen för att hela tiden följa att lagstiftningens intention om att skydda den enskilda integriteten följs. Jag utesluter inte heller justeringar av regelverket om så behövs. Upptäckta brister ska de åtgärdas.

Herr talman! Frågor som rör den personliga integriteten är viktiga för regeringen. Varje människa har rätt till respekt för sin värdighet och sitt självbestämmande. Regeringen har därför vidtagit och vidtar en rad åtgärder för att stärka både tryggheten och integriteten på nätet. Här vill jag betona att det mesta av det som uppmärksammats som kränkningar på nätet är straffbart enligt gällande rätt. Det kan handla om olaga hot, förtal och förolämpning. Men flera av de bestämmelser som finns kring detta kom till i en tid när man inte kunde förutse den moderna teknikens konsekvenser. Inom Justitiedepartementet har man därför börjat analysera hur strafflagstiftningen kan ändras för att bättre träffa och motverka det som bör vara straffbart såväl på nätet som annars.

Ett exempel är tidigare rättspraxis där skyddet mot kränkande fotografering av enskilda personer var bristfälligt. För att täppa till den luckan infördes den 1 juli i år ett nytt brott, kränkande fotografering.

Regeringen har i en lagrådsremiss den 26 september bland annat föreslagit förändringar som innebär att ribban sänks för att väcka allmänt åtal vid förtal och förolämpning. Genom att ribban för allmänt åtal sänks kommer fler personer än tidigare att kunna få hjälp av allmän åklagare att driva sina ärenden. Det här innebär i förlängningen en förstärkning av enskildas integritet.

Jag kommer i mina kommande inlägg att ge exempel på hur regeringen arbetar för att stärka den enskildes integritet på nätet.

Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Temat för debatten är brett. Det handlar om integritet på nätet, och det finns mycket att säga om det. Det är kanske rimligt att vi börjar i den ände som föranledde debatten, det vill säga de avslöjanden som kom i våras om den amerikanska underrättelsetjänsten NSA och dess avlyssning och signalspaning. Under de månader som har gått sedan avslöjandena har vi sett en alltmer ansträngd relation mellan USA och EU som en följd av just detta.

En uppseendeväckande uppgift var att den tyska förbundskanslern Angela Merkel skulle ha avlyssnats av NSA, men även andra europeiska ledare har nämnts i den diskussionen. Tyskland och Frankrike har därför gång på gång – med rätta skulle jag vilja säga – ställt krav på amerikanerna att klargöra vad de egentligen har hållit på med. Det har varit en berättigad fråga från EU att ställa, men underligt nog har den svenska regeringen inte varit med i den europeiska röst som har ställt de kraven. Tvärtom har den svenska regeringen, enligt min uppfattning, varit i det närmaste knäpptyst i den diskussionen trots att den svenska regeringen hade ett unikt tillfälle att ställa just dessa frågor när den amerikanske presidenten Barack Obama mellanlandade i Sverige i början av september. Inför det besöket hade vi socialdemokrater begärt att Fredrik Reinfeldt skulle ta upp frågan med Obama. Det gjorde han inte trots att denna avlyssningsfråga redan då var den stora konfliktfrågan mellan EU och USA. Det är anmärkningsvärt.

Herr talman! En svensk statsminister kan inte bli så star-struck, bara för att man har den amerikanske presidenten framför sig, att man fullständigt tappar målföret. Man måste våga och orka stå upp för svenska och europeiska intressen när man har den amerikanske presidenten på besök även om det innebär att man måste ta upp känsliga ämnen.

Det gjorde inte Reinfeldt, och den undfallande attityden som vi såg då har fortsatt under hösten. När Frankrike, Tyskland och andra länder har krävt svar av USA har den svenska regeringen legat lågt. Det är inte bra; även Sverige har stora intressen att bevaka. Denna teknik som vi har sett utvecklas är ett mäktigt instrument för den som vill bedriva vanligt spionage, men också för den som vill bedriva industrispionage. Sverige har starka intressen att bevaka även i det avseendet. Sverige är ju en stor industrination.

Det finns starka skäl, herr talman, att kräva svar från USA om vad de har gjort och hur stor omfattningen av deras avlyssning egentligen är. Frågan är om detta innebär att Sverige ska upphöra med vår signalspaning eller att vi ska avbryta vårt samarbete med andra underrättelsetjänster. På de frågorna är mitt svar nej. Så länge den svenska signalspaningen sker inom ramen för svensk lagstiftning, endast används mot kommunikation utanför Sverige, inriktas för att exempelvis upptäcka terroristhot mot Sverige, står under tillsyn av svensk myndighet och beslutas av domstol är den svenska signalspaningen ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument som vi inte vill eller kan vara utan.

För oss socialdemokrater finns det också ett starkt alliansfrihetsargument inbyggt. Om Sverige inte har en egen effektiv underrättelsetjänst kommer vi att vara helt i händerna på Natoländerna och kommer att få gå till Nato för att få veta vad som händer i vår omvärld. Skulle vi dessutom avbryta vårt underrättelsesamarbete med andra länder vore vi i en ännu värre situation. Man ska komma ihåg att det underrättelsesamarbete vi har handlar om att förebygga terrorism. Om vi exempelvis får uppgifter om att ett terroristdåd planeras mot USA är det klart att vi måste varna amerikanska myndigheter. Om amerikanska myndigheter får information om att ett dåd planeras i Sverige måste de naturligtvis varna svenska myndigheter.

Det är en viktig verksamhet som kan vara till och med livsviktig för svensk säkerhet. Om vi skulle upphöra med signalspaning i kabel och dessutom avbryta vårt samarbete med andra underrättelsetjänster skulle vi bli blinda som kattungar i en internationellt sett mycket osäker miljö. Det kan vi inte utsätta Sverige för.

Vi ska alltså ha svensk signalspaning, herr talman, under de snäva former som finns med stark tillsyn under domstolsbeslut. Det är för att se till att detta mäktiga instrument inte missbrukas. Då hänger dock vår trovärdighet i den internationella diskussionen på att vi när vi ser att andra länder går över sina ramar måste reagera, precis som andra europeiska länder har gjort. Sverige har dess värre underlåtit att göra det när det gäller den amerikanska signalspaningen, och för det förtjänar regeringen kritik.

Anf. 4 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Övervakningen av oss medborgare har aldrig varit större. Sedan den 11 september 2001 har en rad integritetskränkande lagar antagits i USA, i EU och i Sverige. Den personliga integriteten åsidosätts, och i år har vi genom visseblåsaren Edward Snowden kunnat ta del av den enorma omfattning som USA:s övervakning innebär och vilken roll Sverige har spelat. Jag hoppas att vi kommer att få ytterligare klagoranden från regeringen om detta i dag.

Journalisten Martin Jönsson skriver i *Försvarets Radioanstalt 2003–2004, Rapport till Journalistfonden för vidareutbildning* att FRA har varit en av de i särklass mest betydelsefulla men samtidigt minst kända delarna av vår samlade säkerhetspolitik under hela vår långa tid i skuggan av den sovjetiska makten.

I och med att vi kontrollerar nätkablarna genom Östersjön har Sverige en strategisk position i världen. Företrädare för FRA menar att FRA-lagen kom till på grund av teknisk utveckling eftersom trafiken gått från satellit till kabel och på grund av att det krävdes en EU-anpassning av lagstiftningen.

FRA lyder under en tillsynsmyndighet vid namn Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun. Myndigheten har kritiserat FRA hela nio gånger sedan 2009. När representanter för regeringen försöker lugna oss med att Sverige har en tydlig lagstiftning och strikt kontroll och att allt sker inom lagens ramar är det förvisso inte att ljuga, men det är inte lugnande. Problemet är lagstiftningens omfattning. Även om lagstiftningen är tydlig, är den tydlig med att oerhört mycket övervakning tillåts. När det gäller kontrollen kan vi fråga oss hur pass tillfredsställande det fungerar när det är regeringen som beordrar övervakningen, det är regeringen som tillsätter kontrollorganet Siun, och det är regeringen som tillsätter domstolens ledamöter och nämnden som ska rapportera till riksdagen.

När den tidigare CIA-anställda visselblåsaren Edward Snowden läckte uppgiften att NSA spionerar eller signalspanar på ett stort antal världsledare och miljontals privatpersoner världen över och att Sverige var en av NSA:s och GCHQ:s närmaste partner var det en bekräftelse på att FRA är en nyckelspelare och att GCHQ och NSA tillmäter samarbetet sådan betydelse. När den brittiska regeringen dessutom förbjuder tidningen *The Guardian* att publicera materialet understryks frågans känslighet.

I juli lade Sverige, tillsammans med Storbritannien, in sitt veto för att stoppa EU från att ställa en rad kritiska frågor till USA gällande landets omfattande spionage mot Tyskland och Frankrike. Frågan togs aldrig upp i EU-nämnden i riksdagen. Miljöpartiet undrar därför hur det kommer sig att regeringen inte gjorde det. Varför undanhöll regeringen riksdagen information om att de skulle stoppa EU från att fråga ut USA om spionaget?

För någon vecka sedan kom uppgifter om USA:s omfattande övervakning av europeiska regeringschefer. Omvärlden protesterade, men från svenskt håll var det tyst. När de tyska och franska regeringarna bjöd in EU:s medlemsländer till möte med USA om spionskandalen valde Fredrik Reinfeldt att utebli. Hur kommer det sig?

Frihet på nätet har tidigare varit en fråga där Moderaterna har försökt profilera sig, men när Tyskland och Frankrike stod upp för denna frihet valde Sveriges statsminister att ställa sig vid sidan av. Det är uppenbart att Sveriges statsminister undviker frågan. Hans kommentar till varför han inte deltar i det tysk-franska initiativet är att vi får se vad de kommer fram till och senare bedöma värdet av detta.

Miljöpartiet anser att det är oerhört viktigt att regeringen reagerar när rättsstatens principer sätts ur spel, som i fallet med NSA:s övervakning. Vi riskerar att offra de grundläggande rättigheter som är själva förutsätt-

ningen för den fria demokrati som övervakningslagarna är tänkta att försvara.

Man skulle kunna tycka att regeringen borde ha något att säga. På skriftliga frågor i riksdagen svarar utrikesministern på komplicerade frågor med *en* mening. Han är betydligt mer uttömmande i sina inlägg på Twitter.

Den moderatledda regeringen vill inte under några omständigheter kritisera USA:s massavlyssning. Till norska TV2 sade Carl Bildt häromdagen att han själv är restriktiv med sitt telefonanvändande, ”men det är inte amerikansk avlyssning jag fruktar, utan andra som – mycket aggressivt – använder avlyssning för att få fram information”. Läs Ryssland och Kina, säger han.

Enligt en artikel i Sydsvenskan den 2 juli säger representanter från FRA och Säpo att amerikanska NSA riktar sitt spionage även mot Sverige i form av signalspaning, dataintrång och avlyssning. FRA, Säpo och Must har på grund av den ökade avlyssningen mot svensk skyddsvärd information ett projekt som man kallar för Nationell samverkan till skydd mot allvarliga IT-hot.

Varför hänvisar inte Reinfeldt och Bildt till detta arbete i stället för att lägga så mycket tid och kraft på att bortförklara och tona ned den amerikanska avlyssningen? Om svensk företags- eller regeringsinformation stjäls av främmande makt är det brottsligt och ett stort problem oavsett om det stjäls av USA eller av Ryssland eller Kina. Och att inte agera när brottslighet sker gränsar till grov försumlighet.

Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! När man tar aktiv del av debatten om signalspaning är det lätt att glömma bort vad den representerar i termer av säkerhet för vår nation. Jag är tacksam över att Morgan Johansson tog sig tid att utveckla detta något. Jag vill gärna säga att i en alltmer osäker värld, en värld som inte minst för svensk del präglas av ett hotfullt övningsmönster i vår nära omvärld, är åtminstone jag lugn och trygg med att vi har avdelat både resurser och rättsliga befogenheter för att kunna hålla uppsikt över den typen av hot. Det är det som det handlar om. Det handlar om hot mot Sverige, hot mot vår nationella säkerhet.

Debatten om FRA och signalspaning har pågått några år. I går presenterade Sveriges Television en Sifundersökning där svenska folket tillfrågades om deras oro för att, som det hette, bli avlyssnade. Något överraskande framkom det att 75 procent av de tillfrågade inte ansåg sig vara oroade. Man kan fundera på hur det kan komma sig.

Herr talman! Jag vill inte göra anspråk på att representera någon absolut sanning i sammanhanget, men jag kan tänka mig att efter sju åtta års debatt börjar de flesta inse att det inte handlar om avlyssning av svenska folket. Det handlar om signalspaning mot utrikes förhållanden och ingenting annat. Det handlar inte om brottsbekämpning, om att ersätta de hemliga tvångsmedel som finns i rättegångsbalken med en mer generellt tillåten signalspaning. Det är inte FRA:s uppgift att bidra till den brottsbekämpande verksamheten. De får inte göra det.

De flesta har nog så småningom förstått att det inte är möjligt, åtminstone inte för Sverige, att delta i något ömsesidigt avlyssningsarbete där Sverige avlyssnar människor i andra länder och där utländska under-

rättelseverksamheter avlyssnar svenska och att man sedan byter uppgifterna. Det finns en generell regel i lagen om försvarsunderrättelseverksamhet som hela tiden kommer tillbaka till att vi bara får ta befattning med uppgifter som rör utrikes förhållanden.

Jag tror nog att de flesta inser att vi nu har ett tämligen tydligt och omfattande regelverk. Vi har en självständig försvarsunderrättelsesdomstol. Det är korrekt som Maria Ferm påstår att ledamöterna i den domstolen utses av Sveriges regering. Det gäller även justitieråden i Högsta domstolen och alla andra domare vi har vid våra allmänna domstolar, utan att de för den sakens skull misstänkliggörs.

Vi har också en självständig tillsynsmyndighet som inte bara utövar kontroll över verksamheten i FRA utan dessutom tillhandahåller den faktiska möjligheten för myndigheten att genomföra signalspaning. Begås det allvarliga fel i den verksamheten och upptäcks dessa av tillsynsmyndigheten finns det en skyldighet för denna tillsynsmyndighet att anmäla det till allmänt åtal. Därtill finns det integritetsskyddsråd inuti FRA, det finns omfattande interna regler och policyer, det finns kontrollstationer som den här riksdagen har beställt, det sker årliga rapporter till riksdagen om verksamheten i dess helhet.

De senaste dagarna har en del debattörer i ganska svepande ordalag hänvisat till luckor i det regelverk som kringgärdar signalspaningen. Jag har ställt frågan vilka konkreta luckor det handlar om och bland annat fått till svar att det gäller testverksamheten. Testverksamheten och det underlag man använder för testverksamheten i FRA är ju inte underrättelseverksamhet, utan det är ett sätt att utveckla sin förmåga. Då kan man tänka konspiratoriskt: Inom ramen för testverksamheten kan man väl plocka fram en massa uppgifter och sedan använda de uppgifterna och byta dem med andra länder? Det är naturligtvis inte möjligt enligt den lagstiftning som finns. Så fort man byter uppgifter eller information med något annat land förvandlas det till underrättelse, och därmed finns inte möjligheten att kringgå regelverket.

När det gäller intern trafik är det viktigt att framhålla att den trafik som sker mellan en svensk avsändare och en svensk mottagare är uttryckligen förbjuden att användas som underrättelseunderlag av FRA. Då påstår några experter att ja, men ibland kanske det är svårt att avgöra om de som har haft en kommunikation befinner sig i Sverige eller om någon av dem befunnit sig utanför, och så menar man att det är en lucka i lagen. Jag säger inte att det är en lucka i lagen. Av lagen framgår att om det framkommer att man fångat upp information mellan avsändare och mottagare i Sverige ska den informationen omedelbart förstöras. Om myndigheten skulle ha tekniska svårigheter att klara av det, ja då är det en utmaning för myndigheten och något som tillsynsmyndigheten naturligtvis ska se till att myndigheten klarar av.

Jag återkommer, herr talman, i mina kommande inlägg med kommentarer till mina kolleger.

Anf. 6 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Dagens debatttema, integritet på nätet, är viktigt. Det finns många infallsvinklar när man ska diskutera integritet på nätet. En är den som vi hittills hört, nämligen om jag kan känna mig säker på att inte någon statlig underrättelsetjänst övervakar vad jag gör på nätet. Men det

finns flera andra, oerhört viktiga, infallsvinklar. Hur vet jag att bilder och uppgifter som jag lägger ut på nätet inte används i helt andra sammanhang? Hur vet jag att inte kränkande bilder tas och sprids på nätet? Kan jag betala via nätet utan att vara rädd för att bli bestulen? Hur ska vi agera för att barn, och vuxna, inte ska kränkas och förtalas på nätet? Hur skyddar vi deras integritet på nätet? Hur agerar vi mot grooming och mot nätpedofiler som kränker barn sexuellt över nätet?

Det har uppstått många nya former av brottslighet som kränker människors integritet. När jag lyssnat på debatten så här långt har det låtit, åtminstone vad gäller Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som att alla kränkningar av människors integritet på nätet skulle försvinna, problemet skulle vara löst, om vi bara tog bort FRA och NSA. Det är naivt. Det är långt från verkligheten på nätet som många människor lever i.

För 78-åriga Bengt från Munkfors är det inte NSA som är problemet. Hans problem är nätbedrägeriet som kostade honom det mesta av hans besparingar. För den 14-åriga flickan i Solna är inte FRA problemet. Hennes problem är att hon blivit lurad av en vuxen man över nätk chatten. Han tvingar henne att posera naken framför webbkameran och hotar att annars sprida bilderna på henne. För den lille killen i Limhamn är det inte statliga underrättelsetjänster som är problemet. Hans problem är att han mobbas och förolämpas dagligen på Facebook. Hans så kallade klasskamrater lägger ut kränkande bilder som sprids på Instagram och aldrig kan tas bort. När ska ni tänka på hans integritet på nätet? Att inte ens nämna dessa grova kränkningar av människors integritet när vi har en aktuell debatt om integritet på nätet är anmärkningsvärt.

Men, herr talman, inte heller jag kan eller vill låta bli att prata signalspaning. Den ska skötas korrekt, och det är givetvis viktigt att människors integritet inte kränks på nätet. Det är självklart att FRA ska följa den lagstiftning som vi stiftat här i Sveriges riksdag. Sverige har till skillnad från många andra länder en öppen offentlig reglering av vår försvarsunderrättelsetjänst. Vi har också domstolsprövning i förväg och särskild tillsyn i efterhand. Det är en kontroll som till stor del tillkom tack vare Centerpartiet när den nya signalspaningslagen antogs 2008.

Man får inte heller glömma bort att all signalspaning som FRA får bedriva kräver tillstånd av den särskilda Försvarsunderrättelsesdomstolen. Men med ett sådant tillstånd är det inte så att det är fritt fram att signalspana, utan det framgår bland annat av inhämtningsuppdraget för signalspaningen vilka signalbärare och sökbegrepp som får användas samt vilka krav man i övrigt måste uppfylla för att begränsa intrånget i enskildas personliga integritet. Detta är viktigt.

Sedan är det Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun, som tilldelar signalbärarna. FRA kan inte självt koppla upp sig som de vill. Siun kontrollerar också att domstolens beslut har följts. Det sker alltså en omfattande kontroll av vår svenska försvarsunderrättelsetjänst, något som flera andra länder verkligen också skulle behöva. Att detta sköts och följer alla lagar är givetvis oerhört viktigt.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att kommentera dagens artikel på DN Debatt, där Stefan Löfven inte vågar säga att han har för avsikt att bilda regering med Vänsterpartiet och Miljöpartiet om de rödgröna skulle vinna valet nästa år. Jag måste säga att jag förstår varför när jag lyssnar på dagens debatt. Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill lägga ned FRA och

ta bort svensk signalspaning. Samtidigt vill de plocka bort hemlig rumsavlyssning, buggning och många andra av polisens allra viktigaste verktyg för bekämpning av grov organiserad brottslighet och terrorism. Men detta vill inte alla Socialdemokraterna göra. Ni kan väl åtminstone berätta hur ni ska göra om ni ska regera om ett år? Ska en rödgrön regering ge grovt kriminella, terrorister och skurkstater en tidig julafton efter valet nästa år? Det är väl ett svar vi kan få under denna debatt.

Anf. 7 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Signalspaning har bedrivits i Sverige under lång tid. När trafiken alltmer kom att ske i marken i stället för i luften omorganiserades lagstiftningen så att man tillät spaning i kablar också, som andra redan redogjort för. För oss är det en naturlig utveckling som är nödvändig för att möta de hot som i dag kommer från andra länder i form av terrorism, grov organiserad brottslighet och hot mot rikets säkerhet.

Signalspaning är ett kraftfullt informationsinsamlande verktyg. Det kan också vara integritetskränkande och rent av farligt om det missbrukas. Det är därför det finns en lagstadgad tillsyn av denna verksamhet. Det som framkommit i medier under senare tid ger förvisso anledning till vissa frågor. Den brittiska tidningen The Guardian har presenterat uppgifter om hur svenska, tyska, franska och spanska underrättelsetjänster under de senaste åren i nära samarbete med den engelska signalspaningsbyrån ska ha utvecklat metoder för det man kallar massövervakning av nät- och telefontrafik. Enligt dessa uppgifter ska FRA vara inblandat i detta.

Reinfeldt och Carl Bildt bekräftar att Sverige samarbetar även med amerikanska NSA, men talar inte om hur formen för detta samarbete ser ut. Att Sverige samarbetar med USA eller för den delen med övriga underrättelsetjänster i Europa är inget konstigt; vi ser det som nödvändigt. Om Sverige får information om hot mot andra länder är det en självklarhet att vi delger dem denna information, precis som vi förväntar oss att de delger Sverige information de får om hot mot oss. Lagen ger tillåtelse till internationellt samarbete. Den svenska debatten har framför allt handlat om integriteten för svenska medborgare; FRA får inte användas för kommunikation mellan personer inom landet.

Frågan vi har är hur detta internationella samarbete har skett. Vi fick delvis svar på den frågan av försvarsministern i hennes anförande. Andra länders underrättelsetjänster ges inte direktåtkomst till kablarna och har inte rätt att avgöra inriktningen. Då måste det vara så att Sverige har sorterat ut informationen till dem. Är det information som vi har snappat upp, eller är det information de har bett oss att söka av någon specifik anledning?

I den kontrollmekanism som är tillsatt för att övervaka FRA, Siun, ingår bara ledamöter från FP, S och M. Men i denna typ av verksamhet, som till sin art är hemlig och kan leda till diskussioner såsom denna, är det viktigt att det finns en demokratiskt förankrad kontroll utöver vad som är fallet i dag. Vi menar, vilket vi också påpekat tidigare, att representanter från samtliga riksdagspartier bör ges tillfälle att närvara i denna nämnd, som styr kontrollen av signalspaningsverksamheten vid FRA.

Anf. 8 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag tror att jag får inleda mitt anförande med att påminna försvarsministern och de borgerliga ledamöterna om varför vi har denna debatt i dag. I juni begärde Vänsterpartiet en aktuell debatt efter avslöjandena om NSA:s verksamhet som kom fram genom visselblåsaren Edward Snowden. Vi begärde debatten för att vi och många med oss kände djup oro över uppgifterna om att NSA byggt upp kapacitet att kunna övervaka i praktiken allt vi gör i dag på nätet. Vi kände djup oro över att NSA fått en uttalad uppgift att bedriva övervakning av svenska företag och den teknikutveckling de bedriver. Därför begärde vi denna debatt, en debatt som också bifallits av talmannen. Vi har ställt en tydlig fråga till försvarsministern. Försvarsministern är här i dag som regeringens representant för att svara på denna fråga. Vad gör den borgerliga regeringen för att skydda vårt privatliv och det svenska näringslivets integritet mot den övervakning som USA i dag bedriver, eventuellt också mot svenska medborgare och svenska företag?

Nu har vi hört försvarsministern, Allan Widman och Johan Linander prata i sex minuter var. De har inte ens en gång bemött den fråga som vi har ställt och som är grunden för denna debatt. Jag förstår att den borgerliga regeringen inte vill prata om NSA. Det har blivit alldeles uppenbart de senaste månaderna att man har noll intresse av att prata om de här frågorna. Men nu är den här debatten utlyst. Ni är här för att svara på den fråga som har ställts.

Försvarsministern! Lägg bort de förskrivna manusen och svara på de frågor vi ställer! Det här är för viktiga frågor för att hanteras på detta sätt. De allra flesta människor i Sverige och runt om i världen lever i dag en allt större del av sina liv på nätet. På nätet bedriver vi i dag politiskt arbete som vi för tio år sedan kanske i stället bedrev i fysiska lokaler. Vi ser i dag hur allt fler av oss gör alltmer av det mest privata i våra liv på nätet. Vi flörtar med folk i sociala forum. Vi betalar våra räkningar över nätet. Vi googlar våra sjukdomar. I takt med att nätet blivit allt viktigare i våra liv blir det också allt viktigare att försvara den personliga integriteten på nätet.

Jag tror inte att speciellt många människor varit så naiva att de trott att det inte förekommit någon övervakning på nätet. Men jag tror att få människor hade kunnat föreställa sig att övervakningen varit så omfattande som den visat sig vara de senaste månaderna. Jag vill upprepa de avslöjanden som gjorts. Den amerikanska säkerhetstjänsten NSA har byggt upp kapacitet att övervaka och kartlägga allt vi skriver på Facebook och Hotmail, allt vi söker via Google och Yahoo och allt vi säger på Skype eller andra sajter. Man kartlägger våra adressböcker och vänlistor. Detta är en massövervakning av vanliga medborgare. Bara under 30 dagar i våras bearbetade programmet Prism nästan tre miljarder informationsenheter. Den 10 december i fjol och den 8 januari i år ska NSA ha avlyssnat 60 miljoner telefonsamtal bara i Spanien.

Vi pratar inte här om terrorister eller hårdnackade säkerhetshot. Vi pratar om pensionärer som pratar med sina barnbarn över Skype. Vi pratar om tonåringar som flörtar via Facebook. Vi pratar om Amnestyaktivister som mejlar upprop till sina vänner. Vi pratar om mig, försvarsministern och alla dem som lyssnar till denna debatt. Men det slutar inte ens där. Vi vet att NSA har buggat FN:s högkvarter i New York och EU:s

kontor i Washington. Man har läst den mexikanske och den brasilianske presidentens mejl. Man har till och med avlyssnat Angela Merkels mobiltelefon.

Herr talman! Det borgerliga regeringen säger att friheten på nätet är en av dess viktigaste utrikespolitiska frågor. Visst har man gjort en hel del på detta område. Med bistånd har man stött nätaaktivister i Nordafrika och Mellanöstern. Man har här i Stockholm arrangerat konferenser om frihet på nätet.

Allt detta har varit välkomna satsningar. Men ska man med trovärdighet stå upp för frihet på nätet måste man också vara konsekvent och försvara friheten på nätet oavsett vem som försöker begränsa vår frihet och vem som övervakar oss.

Detta är inget konstigt vi begär från Vänsterpartiets sida här i dag. Vi begär att den borgerliga regeringen ska göra det som de flesta andra regeringar redan gör runt om i Europa, höja rösten, kritisera USA:s övervakning och kräva garantier för att medborgares privatliv ska respekteras. Det har andra länder gjort.

I Spanien, Frankrike och Danmark protesterar politiker från vänster till höger. Tyskland har varit med och tagit initiativ till en FN-resolution för att förhindra övervakningen. Brasiliens president har till och med ställt in sitt besök i Vita huset. Men vad har den borgerliga regeringen gjort? Det utmärkande för den borgerliga regeringen inte bara i den här debatten utan också under det gångna halvåret har varit dess tystnad.

När Barack Obama var här sade man inte flaska. När Angela Merkel och François Hollande bjöd in Sverige att delta i dialog med USA om övervakning tackade Sverige nej. När EU-länderna gemensamt ville lyfta frågan om övervakning lade Sverige in sitt veto och blockerade unionen för att lyfta frågan om massövervakning.

I Sverige säger man ibland att man är tyst som en mus. Efter att ha lyssnat på försvarsministern i dag och ha lyssnat på den borgerliga regeringens företrädare de senaste månaderna tror jag att det finns kyrkmöss som varit tydligare och mer högljudda i den här frågan än den borgerliga regeringen.

Min fråga till Karin Enström kvarstår: Varför denna tystnad? Varför har ni inte tagit ett enda initiativ för att försvara svenska medborgares och svenska företags rätt att slippa bli övervakade av USA?

Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Det är en viktig diskussion vi har i dag. Hans Linde har just höjt temperaturen. Det är viktigt att vi har en saklig debatt och att ha information.

Vi i försvarsutskottet åkte ut till FRA i går för att ställa frågor och kontrollera. Hur är egentligen lagstiftningen, och efterföljs den? Då var inte Hans Linde med. För hans skull och för andra vill jag gärna ge ett litet sammandrag av vad som där klarlades.

All signalspaning riktas mot utländska förhållanden. Det sker inte mot svenskar i Sverige med svenska mottagare eller sändare. Det finns en rad förstöringskrav, till exempel när det gäller tryckfrihet, bikt, själavård, kommunikation mellan åtalad och försvarare, och det gäller inte brottsbekämpning. Detta är väldigt viktiga saker att ta med sig i diskussionen så att vi vet vad vi talar om.

En annan intressant sak som vi fick oss till livs i går var bakgrunden. Hur kom egentligen FRA till stånd? Vi måste då gå tillbaka till 1942. Det var brinnande krig i Europa, och vårt grannland Norge hade blivit ockuperat. Då knackade tyskarna på dörren till Utrikesnämnden och sade: Vi vill använda ledningen och kunna ha kommunikation mellan Tyskland och Oslo. Vi vill använda den svenska ledningen genom Sverige från Skåne upp mot Oslo.

Vad skulle man göra? Det blev en diskussion. Man hade olika uppfattningar och visste inte hur man skulle göra. Till slut kom man på: Vi gör motstånd, men sedan tackar vi ja. Samma stund som man tackade ja till detta satte man i gång ett arbete. Efter bara ett par månader kunde en matematikprofessor från Uppsala knäcka krypteringskoden. Man kunde avlyssna kommunikation, och sedan kunde Sverige under ett och ett halvt år få viktig information direkt om vad Hitler höll på med. Det hade en viktig betydelse.

Det kom att förstöras. Det var slarv, och det kom fram. Sedan kunde inte Sverige på samma sätt veta vad som hände. När tyskarna skulle gå mot Sovjet visste man exempelvis om det. Detta var bara ett exempel på vad man kunde göra under andra världskriget.

Efter andra världskriget startades ett annat krig med en annan karaktär, det kalla kriget. Det var en fortsättning som höll världens ledare på tå. Kunskapen om vad främmande makt planerade var helt avgörande för att själva kunna agera upplyst och korrekt i situationer som uppstod. Även i det här sammanhanget spelade FRA en avgörande roll för Sverige i sammanhanget.

I modern tid behöver vi bara komma ihåg det fruktansvärda den 11 september 2001 och den 20 juli 2005 med bombningen av tunnelbana och buss i London. Vid dessa tillfällen angreps platser där oskyldiga fick sätta livet till för att terroristorganisationer bestämt sig för att döda oskyldiga.

De som låg bakom dessa attacker var högt utbildade personer med kunskaper om att bygga bomber men också kunskaper om att flyga jumbojet. De var således mycket tekniskt kunniga. Men dagens terroristorganisationers tekniska kunskaper slutar inte här. Dessa personer och organisationer hanterar även kommunikation via internet mycket väl.

Att då inte tillåta underrättelseverksamhet i den infrastruktur som den absoluta majoriteten av datakommunikation använder vore både farligt och ologiskt. Det har kommit fram i andra förhör hur många terroristattacker som har förhindrats tack vare spaningen.

Vi har också erfarenheter från Stockholm, mina vänner, år 2010 med självmordsbombaren inte långt härifrån. Då blev tack och lov ingen dödad. Det är tråkigt att vi lever i en värld där signalspaning behövs, men den behövs. Det är för att skydda svenska intressen och medborgare.

Anf. 10 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Den här debatten, som har rubriken Integritet på nätet, innehåller väldigt många olika delar. När man försöker omfamna hela bredden av innehållet i debatten blir det väldigt brett.

För regeringen är friheten på nätet en väldigt viktig fråga. Det är också, som flera av ledamöterna har varit inne på, en fråga som regeringen driver. Det har vi gjort väldigt tydligt inte minst inom ramen för FN.

Vi har också tagit initiativ till att hitta en internationell norm för hur cybersäkerhet ska kunna förbättras.

För att kunna slå vakt om friheten på nätet driver vi en aktiv utrikespolitik som värnar och främjar ett öppet och säkert internet där yttrandefriheten ska gälla fullt ut. De mänskliga rättigheterna ska respekteras även på nätet. Det gäller även då åtgärder vidtas för att höja säkerheten.

Detta har vi gjort genom det uttalande som på svenskt initiativ gjordes i FN:s råd för mänskliga rättigheter i juni. Det uttalandet stöddes av mer än 70 stater världen över. Nu har Sverige tagit initiativ till att driva på för ett internationellt normsystem för hur övervakning i cyberspace skulle kunna få gå till. Alla länder har rätt att bedriva underrättelseverksamhet.

Det normsystem vi har föreslagit skulle bygga på sju principer. De är följande:

- Övervakningen ska vara lagstiftad.
- Den ska ha ett legitimt syfte.
- Den ska vara nödvändig och adekvat.
- Den ska ha proportionalitet.
- Den ska beslutas av en kompetent instans.
- Den ska vara transparent.
- Den ska stå under offentlig tillsyn.

Sverige är och har varit aktivt inom EU-samarbetet. Vi stöder arbetet för att se över hur man kan utforma en gemensam strategi om friheten på nätet och hur den kan främjas i EU:s politik.

Hans Linde tar upp och kritiserar i väldigt högt tonläge hur Sverige har agerat eller inte agerat som en reaktion på de uppgifter som har kommit inte minst via Snowdenaffären.

Då måste vi också ha klart för oss vad det är för uppgifter och vad det egentligen är vi har fått veta. Som Sveriges regering uttalar vi oss om Sverige. Tysklands regering uttalar sig om Tyskland. Frankrikes regering uttalar sig om Frankrike. I det material som har publicerats finns det ingenting som handlar om någon verksamhet riktad mot svenska intressen.

Det finns en lagstiftning i Sverige. Det är inte tillåtet att spionera i Sverige; det är tydligt reglerat i lag. Det måste man ha klart för sig. Vi tillåter inte olovlig underrättelseverksamhet i Sverige. Det ska självfallet följas upp. Men som sagt: Som Sveriges regering uttalar vi oss om Sverige och om svenska förhållanden. Andra länders regeringar har funnit att de har velat uttala sig, och då har de gjort det.

Jag vill återigen understryka att frågor som rör den personliga integriteten, inte bara på nätet utan över huvud taget, är viktiga för regeringen. Därför har vi vidtagit och vidtar en rad åtgärder för att stärka både tryggheten och integriteten på nätet. Det rör sig bland annat om åtgärder inom strafflagstiftningen, vilka jag kommer att återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag vill först säga några ord till Johan Linander, som försökte göra en poäng av att Socialdemokraterna inte är överens med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i denna fråga. Det stämmer. Situationen var likadan för några år sedan när det gäller Centerpartiet. Ditt eget parti var emot detta förra året, och din egen partiledare var den stora motståndaren i diskussionen. Nu har ni en annan position.

Detta lär mig att i frågor av denna karaktär, när diskussionen finns i båda blocken, måste vi söka blocköverskridande lösningar. Det var därför vi socialdemokrater tog detta initiativ och denna diskussion för några år sedan efter självmordsbombaren på Drottninggatan, som har varit uppe tidigare här i debatten. Vi tillskapade också en blocköverskridande överenskommelse. Det ska man ha när det gäller frågor som rör rikets säkerhet och där blocken håller den interna diskussionen levande. Så försök inte ta några poäng på mig i den frågan, för det tror jag faller platt till marken!

När det gäller den andra delen, det vill säga huvudfrågan, skulle jag vilja sammanfatta vår position så här: Vi behöver en svensk underrättelseverksamhet. Den behövs för vår alliansfrihets skull, och den behövs för vår säkerhets skull. Men vi inser samtidigt att det är ett mäktigt instrument, inte bara för Sverige utan för alla länder. Just därför måste det vara strikt reglerat. När vi då får uppgifter om att detta kanske har gått utanför sina ramar i andra länder måste Sverige också reagera.

Jag tycker inte att det argument som Karin Enström kommer med är särskilt starkt när hon säger att vi bara uttalar oss om Sverige. Sverige har starka intressen över huvud taget i detta. När vi märker att andra länder kanske har gått utanför sina ramar måste Sverige också reagera. Då kan vi inte bara försöka krypa undan på det sätt som vi upplever att regeringen försöker göra. Det är en ny linje om man hävdar att vi bara uttalar oss om svenska förhållanden. Normalt sett försöker vi i EU-kretsen hitta en samsyn och en gemensam linje utåt. Det har vi gjort i utrikespolitiken tidigare, eller hur? Jag tycker att detta är ett svagt argument.

Jag skulle vilja ställa en fråga. När man nu har Barack Obama framför sig mitt i denna diskussion: Varför tar man då inte upp frågan? Varför undviker man den? Den information som jag har inhämtat är att när Barack Obama var här var det Helle Thorning-Schmidt och Jens Stoltenberg som tog upp frågan när de anslöt till besöket. Det var de socialdemokratiska ministrarna i Norden som vågade ta upp frågan med Barack Obama. Fredrik Reinfeldt gjorde det inte. Varför tog inte den svenska regeringen upp frågan om NSA när man hade den amerikanske presidenten framför sig? Det vill jag gärna veta.

Hela debatten är en bred diskussion. Jag vill säga några ord om någonting annat än bara underrättelseverksamheten och FRA-diskussionen. Frågan om integritet på nätet är så mycket större. Vi har länge uppehållit oss vid gränssnittet staten kontra individen. Men det finns också ett annat gränssnitt som handlar om integritet, och det gäller företagen kontra individen. Det är ett perspektiv som vi försöker spela in i integritetsdiskussionen.

Hur mycket information sitter enskilda företag på om oss medborgare när det handlar om Facebook, Google och annat av denna karaktär? Just Facebook är ett börsnoterat företag, som ska leverera vinst. Kan vi vara

säkra på att de inte säljer uppgifter om oss vidare? Kan vi åtminstone reglera detta på ett bättre sätt när det gäller att skydda den personliga integriteten också i detta avseende? Den bollen och den vinkeln har vi spelat in till regeringen under de förhandlingar som vi nu sitter i när det gäller att tillskapa en ny integritetskommitté som behandlas på Justitiedepartementet.

Jag tycker att också detta är en viktig aspekt att ta med sig när man diskuterar integritet på nätet. Det handlar inte bara om stat och individ, utan också om företag och individ.

Anf. 12 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Det svensk-amerikanska samarbetet kring signalspaning har pågått i decennier. Det är i sig inget nytt. Bland annat signalspanade Sverige på Sovjetunionen för USA:s räkning, vilket gjorde att ryssarna sköt ned ett svenskt militärt flygplan 1952. Men utvecklingen av modern informationsteknik har på senare år öppnat för helt nya möjligheter för massiv informationsinsamling hos myndigheterna – i Sverige i form av FRA.

Vid en utfrågning i EU-parlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter för någon månad sedan kom det fram att Sverige genom FRA har spelat en viktig roll i den senaste avlyssningsskandalen. Enligt den grävande journalisten Duncan Campbell ger Sverige USA tillgång till de baltiska undervattenskablar som en stor del av den ryska telefon- och internettrafiken passerar igenom.

Sverige byter sedan informationen från baltkablarna mot något – oklart vad. En expert på it-säkerhet, Jakob Schlyter på konsultfirman Kirei, säger till Svenska Dagbladet att amerikanska NSA uppger att de inte spionerar på amerikanska medborgare och att svenska FRA inte får signalspana inom Sveriges gränser. Myndigheterna löser problemet genom att byta underrättelseuppgifter med varandra.

Oavsett hur det ligger till kan vi anta att utbytet av uppgifter mellan svenska och utländska myndigheter sker i ett allt högre tempo och på ett allt hemligare sätt. Ingen vet i dag hur många myndigheter i vårt land eller utanför som på lagliga vägar har fått uppgifter om svenska medborgare. Vi har inte någon helhetsbild av hur övervakningen sker.

Den avgörande frågan är egentligen denna: Övervakas svenska medborgares telefonsamtal, e-post, sjukjournaler och annan information av antingen svensk, amerikansk eller annan utländsk underrättelsetjänst? Blotta misstanken kan få långtgående konsekvenser för den svenska demokratin.

Statsminister Reinfeldt säger att han inte är oroad och försöker att bagatellisera frågan med kommentarer som: Alla ägnar sig åt övervakning. På samma sätt säger utrikesminister Carl Bildt att han vet vilken värld vi lever i. Han anser att statsmän bör förutsätta att övervakning förekommer och modifiera sin kommunikation därefter.

Vad innebär egentligen detta resonemang för den enskilda medborgaren? Bör den enskilda medborgaren också inse och acceptera att den tekniska möjligheten att övervaka honom eller henne kräver att personen vidtar säkerhetsåtgärder för att inte bli övervakad av främmande stater?

Ett antal professorer skriver på Brännpunkt: Om medborgare förväntas vidta försiktighetsåtgärder liknande dem som Bildt förordar för stats-

män för att värna privat korrespondens och den personliga integriteten kommer det demokratiska samhället att försvagas. Medborgare kommer sannolikt att vara mindre benägna att uttrycka samhällskritik, potentiellt känsliga åsikter och avvikande uppfattningar, liksom att medverka i organisationer vars värderingar strider mot den dominerande politiska ordningen – aktiviteter som är centrala för en vital demokrati. Försiktighetsåtgärder och självcensurering kan bidra till ett mer slutet samhälle.

Svensk lag säger att medborgare endast ska kunna utsättas för hemliga kontrollmedel om det finns synnerliga skäl. Att ställa svagare krav eller inga krav alls på främmande staters agerande i Sverige är helt orimligt.

Jag skulle återigen vilja ställa en fråga till försvarsminister Enström: Hur kommer det sig att Sverige inte agerar mot USA:s oerhört långtgående spionage? Jag tycker inte att Enströms svar – som i princip kan sammanfattas som att vi inte kände för det – är tillräckligt tillfredsställande.

Anf. 13 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag tycker att debatten om NSA och FRA har en del unika egenskaper. En av dem är att en del partier och deras företrädare i den här debatten tycks utgå från att våra statliga tjänstemän inte följer den lagstiftning som riksdagen beslutar.

Det finns naturligtvis alltid skäl till frågor och oro, men jag tycker mig kunna notera att vi i motsvarande debatter på andra politikområden inte har den utgångspunkten. Tvärtom har vi utgångspunkten att de utför beslut och arbetar i enlighet med de instruktioner som de politiska instanserna ger.

En annan egenhet är att debatten i otroligt hög grad präglas av andrahandsuppgifter och påståenden. Jag hör gång efter annan företrädare komma upp och säga att någon journalist har påstått något eller att en professor har skrivit det och att det därför måste vara sant. Utöver det som gäller våra nationella förhållanden och vad våra underrättelsemyndigheter gör är det faktiskt väldigt lite man vet, och jag tycker att man ska ha en viss ödmjukhet inför detta. Tvärtom tycks dock fantasin triggas av bristen på möjlighet att få vare sig bekräftelser eller dementier.

Det tråkiga är också att det i den här debatten sker en smygande övergång där det som tillvitats NSA också tillvitats FRA. Ibland är detta svårt att detektera, men jag märker det likväl gång efter annan.

Jag tycker inte heller att någon har nämnt det faktum att en grön förbundsdagsledamot från Tyskland för en vecka sedan var på väg till Moskva för att prata med Edward Snowden. Av rapporteringen framgick att Edward Snowden, hur altruistisk han än må ha varit en gång, nu tog emot i den ryska säkerhetstjänstens lokaler. Jag säger inte att detta underminerar sanningshalten i allt han påstår, men det är en del i det hela som jag tror att vi behöver ta in när vi bedömer de skadeverkningar som nu uppstår i internationella relationer.

Sverige borde kalla till sig USA:s ambassadör och läxa upp vederbörande för de påståenden som cirkulerar i massmedierna, har det sagts. Jag vill påminna den här kammaren om att vi avlyssnar andra nationer – inte i den meningen att vi särskilt avlyssnar norrmän, danskar, finnar eller italienare, men vi avlyssnar hot mot Sverige oavsett var dessa hot emane-

rar i den internationella kommunikationen. Detta är något vi måste komma ihåg när vi har synpunkter på att andra kan ta del av kommunikation som sker i Sverige.

Mot bakgrund av detta att man vill att vi ska kalla till oss olika ambassadörer vill jag ställa några frågor till Hans Linde. SORM är den ryska underrättelseverksamheten som ägnar sig åt signalspaning. Den sker, vill jag påstå, utan den rättsstatlighet som vi från Sveriges sida kan visa upp. I Peking sitter 135 000 människor och sysslar med signalspaning i det som kallas den tredje försvarsavdelningen. Borde vi inte också kalla till oss den kinesiske ambassadören och ställa frågor om detta?

Jag har därtill några frågor som jag tycker att det vore väldigt klargörande om Hans Linde och Maria Ferm svarade på. Ska Sverige över huvud taget ha någon försvarsunderrättelseverksamhet? Ni kritiserar lagstiftningen, men vad är ert alternativ? Ska den bara tas bort, och ska vi i Sverige därmed, som Morgan Johansson så väl uttryckte saken, bli blinda som kattungar?

Anf. 14 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Först av allt, Hans Linde: Att inte få det svar man vill ha betyder ju inte att man inte har fått något svar.

Jag ska också påpeka att Vänsterpartiet begärde en debatt om USA:s massövervakning. Det blev inte någon aktuell debatt om USA:s massövervakning, utan talmannen och gruppledarna beslöt i stället att det skulle bli en aktuell debatt om integritet på nätet, och det är den debatten vi har här i dag. Det är dock uppenbart att det för Vänsterpartiet är så oviktigt med nätpedofili, nätmobbning och nätbedrägerier att ni väljer att inte ens nämna det i en aktuell debatt om integritet på nätet.

Låt mig gå tillbaka till den typ av integritetskränkning på nätet som människor i vårt land upplever dagligen. Samtidigt som många former av brottslighet har minskat i Sverige de senaste åren – från mord till bilstölder och skadegörelse – finns det en brottstyp som nästan har tredubblats de senaste tio åren, och det är bedrägerier. Det allra mesta bakom dessa siffror är det vi lite slarvigt brukar kalla för nätbedrägerier. Det är bedrägerier som skulle ha kunnat ske på annat sätt också, men möjligheten att nå väldigt många människor via internet gör den här brottsligheten mycket mer omfattande. Det kan handla om bluffakturor, försäljning av saker som inte finns, uthyrning av lägenheter som någon annan bor i, skimning, kortbedrägerier, köp med någon annans identitet och så vidare.

Från Centerpartiets sida skulle vi vilja se en kriminalisering av identitetskapningar. I dag är det inte olagligt att kapa någon annans identitet. Det kan bli olagligt senare beroende på vad man gör med den kapade identiteten, men själva identitetskapningen är inte olaglig. Vi tycker också att man behöver se över straffskalan för bedrägeri när en person systematiskt, med tusentals offer, gör sig skyldig till försök till bedrägeri. Vi menar också att banker och andra betalningstjänster måste se till att säkra sina system så att de inte blir redskap för kriminella att tjäna pengar.

Vi behöver också bli betydligt vassare när det gäller att utreda och förebygga it-relaterad brottslighet. Polisen måste vara mer aktiv på nätet. Vi tror att det behövs ett nationellt it-brottscenter som kan utreda de mest omfattande och komplicerade brotten och också bistå andra poliser med expertkompetens.

*Aktuell debatt:
Integritet på nätet*

Vi ser tyvärr i dag att många utredningar som skulle behöva göras inte blir av. Det pågår otroligt mycket ute på nätet. Vuxna män tar kontakt med unga flickor, lurar dem och får dem att göra saker de inte skulle vilja. Det behövs en helt annan typ av närvaro på nätet för att komma åt den typen av brottslighet. Vi behöver en ambitionshöjning och en kompetenshöjning för polisarbetet på nätet.

Vidare behöver vi sänka ribban för när åklagare ska kunna väcka allmänt åtal när det gäller förtal och förolämpning. Vi behöver också se efter hur brottsskadeersättning kan betalas ut till dessa brottsoffer. Tyvärr är det så att många som utsätts för ärekränkning även om de får rätt i domstol och skadestånd utdöms ändå inte får en enda krona eftersom det inte ingår i brottsskadeersättningen, och det är otidsenligt.

Herr talman! Jag önskar att den här debatten vid sidan om de viktiga frågorna om hur signalspaning sköts i Sverige och i andra länder också mer skulle handla om det som människor faktiskt varje dag upplever som kränkningar på nätet. Men det är tydligt att det finns de som inte vill diskutera detta över huvud taget.

Anf. 15 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! En av de aspekter som delvis har berörts i den här debatten när det gäller underrättelsetjänst och signalspaning är industrispionage från andra länder, kanske främst från Kina och Ryssland men även från USA. Danska medier tog upp den här aspekten och menade att en tidigare CIA-chef hade erkänt bland annat amerikanskt spionage mot europeiska företag.

Integritet för den enskilda individen är viktig. Samtidigt är det extremt viktigt med integriteten för företag i Sverige och Europa, för det påverkar indirekt också sysselsättning, välfärd och tillväxt i Sverige och i europeiska länder.

BBC rapporterade för snart tio år sedan att man hade förlorat kontrakt till USA på grund av signalspaning. Airbus förlorade ett kontrakt med Saudiarabien till ett värde av 33 miljarder, rapporterade någon, till följd av NSA. New York Times har skrivit att NSA delgav fax och telefonsamtal mellan Airbus och saudiska myndigheter. Omfattningen av denna typ av industrispionage från andra staters underrättelsetjänster, och då även Ryssland och Kina, är kanske av naturliga skäl inte så känd.

Jag anser dock att denna form av övervakning är extremt allvarlig. Jag skulle vilja ha en kommentar från försvarsministern om hur hon ser på Sveriges beredskap rörande kontraspionage när det gäller industrispionage från andra underrättelsetjänster och andra stater. Hur är Sveriges beredskap rörande dessa frågor? Det skulle jag vilja ha en liten kommentar till.

Så som centerpartisten Johan Linander var inne på handlar integritet om mer än bara underrättelsetjänster och NSA, FRA och allt vad det kan vara. Ett av de problem vi ser när det gäller integritet på nätet i dag, som Sverigedemokraterna ser extremt allvarligt på, är pedofiler som är ute på nätet för att leta upp unga pojkar och flickor och utnyttja dem sexuellt på nätet men kanske också i den fysiska verkligheten.

För att komma åt det här menar vi att polisen måste ges större möjligheter till brottsprovokation i dessa specifika fall. Eftersom den här typen av brottslighet är så svåråtkomlig som den är i dag menar vi att

polisen ska få tillåtelse att utöva brottsprovokation för att komma åt dem som försöker komma i kontakt med små barn i landet. Det menar vi är en viktig åtgärd för att delvis stävja sexuellt utnyttjande av barn i Sverige.

Anf. 16 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag noterar att de fyra borgerliga deltagarna i den här debatten vill debattera allting annat än just den fråga som debatten är avsedd att handla om. Den här debatten begärde vi från Vänsterpartiet efter avslöjandena i juni om USA:s massövervakning på nätet. I stället vill Johan Linander prata om nätpedofili. Mikael Oscarsson vill hålla historiektioner. Allan Widman vill prata om situationen i Kina, och Karin Enström vill prata om någonting helt annat.

Jag tar gärna debatt om alla de här sakerna. Ni är välkomna att komma till riksdagen med en begäran om en aktuell debatt, så tar vi de debatterna då. Men nu har Vänsterpartiet begärt en debatt om USA:s övervakning på nätet.

Sedan juni har vi ställt samma fråga gång på gång till regeringen i denna kammare men också utanför denna kammare: Varför väljer den borgerliga regeringen i Sverige att inte stå upp för friheten på nätet när USA uppenbarligen bygger upp kapacitet för att kunna övervaka i stort sett allt det som de flesta av oss gör dagligen på nätet?

Den här frågan har blivit mer och mer relevant när vi ser att många av våra grannländer gör just det som vi i Vänsterpartiet har efterfrågat från den borgerliga regeringen. Vi ser att Norge, Danmark, Tyskland och Frankrike tar de initiativ som jag hade önskat att Sverige hade tagit. Men så till slut i dag, efter månader av frågor, får vi ett svar från försvarsministern när hon lägger bort sitt manus: Sverige uttalar sig om Sverige.

Skulle detta vara sant skulle det kanske vara en av de största utrikespolitiska omläggningarna i vårt lands historia. Så är det inte, och det tror jag även försvarsministern inser. Jag är helt övertygad om att den borgerliga regeringen kommer att fortsätta att kritisera Kinas inskränkningar av friheten på nätet – med rätta. Jag är helt övertygad om att den borgerliga regeringen kommer att fortsätta att stödja nättaktivister i Nordafrika och Mellanöstern när deras regimer försöker inskränka deras frihet på nätet. Det är satsningar som jag välkomnar och kraftfullt stöder.

Jag tycker att det här visar ett grundläggande problem i den borgerliga regeringens politik i de här frågorna. Man har olika måttstockar. Man är beredd att hålla högtidstal och prata om frihet på nätet gång på gång så länge det är vissa stater som kränker denna frihet. Men när det är USA som gör det tystnar man. Då vill man prata om helt andra saker, då vill man inte ens hålla sig till frågan.

Jag kan inte låta bli att fråga försvarsministern utifrån detta: Bedömer försvarsministern att det inte förekommer någon övervakning från USA:s sida av svenska medborgare och svenska företag? Jag kan inte dra någon annan slutsats efter att ha lyssnat på försvarsministern i flera inlägg än att man bedömer att detta inte är ett problem. Det förekommer ingen övervakning av svenska medborgare. Sverige ska uppenbarligen uttala sig om Sverige, och i Sverige är detta tydligen inte ett problem. Det är uppgifter som i så fall skulle förvåna de flesta – att regeringen är så säker på att det inte förekommer någon övervakning från amerikansk sida av svenska medborgare och svenska företag.

Prot. 2013/14:24
8 november

*Aktuell debatt:
Integritet på nätet*

Jag ska påminna om att till exempel Dansk Industri, den danska mot-svarigheten till Svenskt Näringsliv, har gått ut och sagt att de har be-lägg för att USA via NSA bedriver rent industrispionage mot deras verksamhet och att den danska industrin har skadats av NSA:s övervakning. Var-för skulle det svenska näringslivet gå helt fritt från detta?

Vi vet att NSA bara under en månad i vintras avlyssnade 60 miljoner telefonsamtal i Spanien. Tror den borgerliga regeringen att det inte har förekommit ett enda samtal i Sverige som övervakats av USA? Var lig-ger logiken i detta?

Från Vänsterpartiet har vi ett tydligt krav att Sverige ska göra det som flera andra länder redan har gjort: att stå upp för vår frihet på nätet, stå upp för svenska medborgares och svenska företags rätt att kunna leva sina liv på nätet, bedriva sin verksamhet på nätet utan att bli utsatta för övervakning från USA:s sida. När ska Sverige på allvar börja driva det kravet och stå upp för vår rätt till ett privatliv?

Anf. 17 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Vi fick höra i Hans Lindes förra inlägg att han tycks ha oro när han är ute och lever sitt liv på nätet, när han mejlar, chattar, håller på med Twitter, Facebook och när han betalar räkningar. Till och med när han flirtar känner han sig orolig.

Jag kan lugna dig, Hans Linde, att du inte behöver vara orolig för FRA. Vad du däremot kanske ska tänka på är att när du skickar ett mejl till din partiledare, kanske bara tre rum ifrån dig, hinner det mejlet gå genom kanske 15 länder innan det hamnar hos Jonas Sjöstedt. Det kan du fundera på. Det kan gå genom öststater som, som vi vet, inte har någon som helst kontroll eller insyn. Vi måste se verkligheten som den är.

Jag vill påminna om den fråga som nu flera gånger har ställts till dig, Hans Linde: Ska vi vara blinda som kattungar? Är det på det viset vi ska ha det? Ska vi ha någon försvarsunderrättelse? Den frågan kräver sitt svar, för det är avgörande för hur svenska folket ska rösta i nästa val, tror jag. Det har också med regeringsalternativen och med trovärdighet att göra. Det rör svenska intressen, och det rör svenska medborgare. Det är fråga om verklighetsanpassning. Jag tycker att svenska folket förtjänar ett svar, för det är en viktig fråga.

Vad är det som FRA håller på med? Jo, all signalspaning riktas, som jag sade förut, mot utländska förhållanden, inte mot svenskar i Sverige med svenska mottagare eller sändare. Man förstör direkt. Man får in saker som kan röra tryckfrihet och andra sådana saker. Det är inte brotts-bekämpning. Vad är det då för någonting? Jo, FRA kan rapportera om militärförmåga. Hur är det? Kan vissa av våra grannar flyga på natten? Har de, som de säger, 500 stridsvagnar? Kanske har de 700 eller bara 200? Detta kan vi få svar på.

Man kan rapportera om säkerhetsläget i områden där det finns svenska trupper, Hans Linde. Är detta inte rimligt? Vi sänder ut trupper, män och kvinnor. Ska vi då inte ha denna möjlighet? Jag tycker att det tarvar ett svar från dig och från ditt parti.

Man kan ta reda på framställningen av kärnvapen och spridningen av kemiska vapen. Man kan ha kontroll på läget för mänskliga rättigheter i auktoritärt styrda länder, länder som ditt parti hade nära kontakt med förr

i tiden. Man kan kontrollera internationell terrorism, och man kan hitta aktörer bakom avancerade it-angrepp.

Ska vi ha den här typen av verksamhet eller inte? Jag hoppas att vi får ett svar.

Anf. 18 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tänker uppehålla mig en del kring samarbete, för det är många missförstånd i debatten.

När det gäller samarbete i underrättelsefrågor får våra myndigheter etablera och upprätthålla samarbete i underrättelsefrågor med andra länder och internationella organisationer. Att FRA har ett samarbete med andra länders underrättelse- och säkerhetstjänster är viktigt – detta för att säkerställa att vi får tillgång till ett så kvalificerat underlag som möjligt inför bland annat säkerhetspolitiska ställningstaganden men också för att identifiera och bekämpa yttre hot.

Det internationella försvarsunderrättelsesamarbetet är reglerat i olika författningar. Det gäller även för samarbetet i signalspaningsfrågor.

Dessutom ger lagen om offentlighet och sekretess, OSL, och personuppgiftslagen på just detta område ett starkt skydd för vissa uppgifter om enskildas förhållanden. Det skyddet gäller självklart också i förhållande till andra länder. Det är reglerat i lag hur personuppgifter ska hanteras. Datainspektionen har mandat att ingripa om personuppgifter behandlas på ett olagligt sätt.

Siun är det oberoende granskningsorgan som har till uppgift att granska FRA:s verksamhet. Siun har vid tre tillfällen granskat FRA:s samarbete med andra länder och internationella organisationer. Ingen av de tre granskningarna föranledde någon synpunkt eller något förslag från Siun.

Sedan finns en annan fråga, nämligen vad främmande makt gör. Har de underrättelseverksamhet i Sverige? Då gäller det att komma ihåg att det naturligtvis är olagligt. Det finns en tydlig strafflagstiftning mot spioneri och annan otillåten underrättelseverksamhet. Detta hänger också samman med den säkerhet vi behöver ha mot dataintrång i allmänhet. Det gäller självklart också företag. Det finns en tydlig lagstiftning på detta område.

Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först säga något om den allmänna integritetsdiskussionen. Låt oss titta på alla de förslag som Centern lägger fram och se om det finns saker som kan göras för att stärka integriteten – när det handlar om tvärsnittet individ mot individ. Det är egentligen vad vi talar om där.

För något år sedan blev det möjligt att hämta IP-nummer i ärenden som rör bötesbrott. Det öppnade möjligheten att bättre bekämpa grooming. Kanske kan vi utveckla lagstiftningen till det bättre även i det avseendet. Jag ser gärna på de förslagen igen. Jag hoppas att den borgerliga sidan ser på våra förslag om gränssnittet mellan företag och individ, som handlar om att bättre reglera hur enskilda företag kan förhålla sig till och använda känsliga personuppgifter om oss. Där har vi en bra process på gång.

Sedan var det NSA-frågan och FRA-frågan. Vår position är tydlig. Vi behöver en svensk underrättelseverksamhet. Den ska vara strikt reglerad just eftersom det rör så känsliga frågor, och just eftersom vi har haft så stora diskussioner på båda sidor om blockgränsen behöver vi ha en blocköverskridande överenskommelse om detta. Det här gäller ytterst rikets säkerhet. Då ska vi försöka samarbeta över blockgränsen.

För vår trovärdighets skull måste vi också reagera när vi ser andra länder som går ut över sina ramar. Därför säger vi att här borde Sverige ha reagerat när vi fick uppgifterna om USA. Man kan inte bara säga att Sverige uttalar sig om Sverige och inte bryr sig om annat. Här måste finnas en allmän reaktion från EU när sådana uppgifter kommer fram. Dess värre underlät regeringen att göra så. Det är synd.

Här är det fråga om kvalificerat hemlig verksamhet. Även om man ställer frågor om vad de spanar på, hur det går till och vem de samarbetar med, måste vi till slut komma till en gräns där vi accepterar att vi inte får svar. Vi kan inte i detalj gå igenom och redovisa hur allt fungerar. Där måste allmänheten, medier och även vi politiker ibland lita på att de myndigheter och domstolar som har till uppgift att upprätthålla lagarna faktiskt gör det på ett omdömesgillt sätt.

Anf. 20 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Den svenska regeringen sviker svenska medborgare som genom NSA:s övervakning får sina mänskliga rättigheter kränkta. Enligt artikel 12 i konventionen om de mänskliga rättigheterna står det att ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för angrepp på sin heder eller sitt anseende.

Sveriges regering måste stå upp för friheten på nätet. Sverige och USA samarbetar i en oklar omfattning om övervakningen, men det finns också många andra problem med FRA-lagen. FRA-lagen har utvidgats sedan 2008. Inte ens den överenskommelse som regeringen gjorde för att få igenom FRA-lagen står man fast vid. I stället sker precis det som kritiker har befarat, nämligen att FRA-lagen har utvidgats till allt fler områden. Nu får även Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen möjligheter att inrikta signalspaningen, trots att lagen drevs igenom i syfte att endast spana på utländska hot.

FRA har också prickats flera gånger för brister i personuppgiftshanteringen. I somras uppdagades att FRA medvetet flyttar personuppgifter från en databas till en annan så att de kan sparas längre tid än vad som egentligen är tillåtet. Allt detta är mycket oroväckande. Därför kräver Miljöpartiet att en kriskommission för integritetsskyddet tillsätts som kan genomlysas FRA:s arbete och föreslå förändringar. Vi vill också att regeringens organisation av cyberfrågorna granskas. I dag är det en rad olika myndigheter som hanterar frågorna, och det finns ingen minister som har huvudansvaret – vilket är ett problem.

Samma sak gäller integritetsskyddsfrågorna. Därför bör det inrättas en integritetsskyddsmyndighet som ligger under riksdagen för att på allvar ta till vara medborgares intressen.

Anf. 21 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Hans Linde har ett inlägg om två minuter kvar. Jag kan bara hoppas att han väljer att använda några sekunder av den tiden till att svara på den fråga som jag har ställt. Den massiva kritik som Vänsterpartiet och Miljöpartiet riktar mot det som är den stora massan av svensk försvarsunderrättelseverksamhet ger ett intryck av att vi inte behöver hålla uppsikt utanför våra gränser. Jag undrar fortfarande om vi behöver det eller inte.

Det har tidigare i debatten sagts att EU borde agera. Jag kan inte erinra mig, herr talman, att det normalt sett är en uppfattning hos Vänsterpartiet och Miljöpartiet att just nationella säkerhetsfrågor och försvarspolitik skulle föras upp som en gemensam EU-kompetens, men det är möjligt att man anser det nu.

Herr talman! Jag har tidigare försökt säga att nästan alla länder i Europa ägnar sig åt någon form av signalspaning. I någon mening kan man säga att alla spanar på alla. Det är viktigt att komma ihåg att det inte handlar om att spana på andra länder eller andra länders befolkningar i allmänhet, utan det handlar om att hitta hot i form av terrorister och militära spioner som helt ofrivilligt kan finnas i de länder som är Sveriges bästa vänner. Tyvärr vittnar den moderna historien om flera exempel på att det har varit just så, det vill säga att från länder som vi normalt sett inte känner något som helst hot har det plötsligt dykt upp sådana.

Jag är glad att socialdemokratin så starkt står bakom den nu gällande lagstiftningen. Jag minns debatter här för sju år sedan med en tidigare kollega till Morgan Johansson: Thomas Bodström. Det var inte lika tydligt vid den tiden.

Herr talman! Svensk underrättelseverksamhet är en central del av svenskt försvar och av svensk nationell säkerhet.

Anf. 22 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Först vill jag kort kommentera Hans Linde, som vid två tillfällen har sagt att NSA avlyssnade 60 miljoner spanska telefonsamtal på en månad. Jag tror att du blandar ihop signalspaning och avlyssning. Fundera på hur mycket personal det skulle krävas för att avlyssna 60 miljoner samtal på en månad. Då inser du nog att det du påstår inte är så realistiskt.

Herr talman! För pojken som drabbas av hat, hot och kränkningar på nätet är det nog inte NSA han tänker på när han kopplar upp sig. Hans identitet kränks på nätet varje dag. Smygtagna bilder från duschen efter idrottslektionen har hamnat på Instagram. På Twitter och Facebook sprids förolämpningar om honom. Där kan vi tala om kränkningar av integritet på nätet. Det är ett verkligt helvete när mobbningen följer med efter skolan in i hemmet, in i pojkrummet.

Flickan som gråtande tar av sig kläderna framför en webbkamera vill inte göra det, men hon vågar ingenting annat av rädsla för de hot som kommer från mannen bakom kameran. I det fallet kan vi prata om kränkning av integritet på nätet.

Vi har nu haft en aktuell debatt om just integritet på nätet. Jag tycker att de här frågorna är värda betydligt mer uppmärksamhet än vad vissa partier har velat ge dem.

Visst är det viktigt med signalspaning. Den ska skötas inom de lagar som vi har. Andra länder ska inte hålla på med företagsspionage mot Sverige, det är helt klart.

Men det som människor varje dag upplever som kränkning av deras integritet på nätet förekommer i mycket större utsträckning. De mobbas, råkar ut för bedrägerier och tvingas till sådana sexuella kränkningar som de absolut inte skulle önska sig. Detta är integritetskränkningar på nätet.

Anf. 23 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Som jag nämnde är signalspaning i fiberkablar nödvändig. Det ska man få använda sig av i Sverige i dag; det är någonting som Sverigedemokraterna anser. All information går i dessa kablar nu för tiden. Att inte ha möjlighet till detta vore totalt oansvarigt. Det skulle förhindra vår underrättelseförmåga helt och hållet, vilket givetvis vore ohållbart.

Jag har diskuterat vissa problem som kan uppstå, inte minst rörande industrispionage. Det ser jag som extremt allvarligt. Samtidigt som rapporter om industrispionage har framkommit har det rapporterats om hur denna typ av verksamhet har kunnat förhindra terroråd och därmed räddat många liv.

Virtuell säkerhet är såklart viktigt, men i slutändan är vår fysiska säkerhet ännu viktigare. Där spelar den här formen av underrättelse en väldigt stor roll.

För övrigt tycker jag att det var en fördel att Centerpartiet i debatten lyfte fram den vardagliga integritetskränkning som vanliga personer utsätts för varje dag. Det gäller bland annat mobbning och det som pedofiler utsätter små barn för. Precis som Johan Linander tror jag att detta är vad folk tänker på allra mest när det handlar om integritetskränkning, framför allt när det gäller sexuellt utnyttjande av barn som sker på nätet.

Den här debatten har varit inriktad på FRA och underrättelseverksamhet med anledning av Vänsterpartiets initiativ till den. Men de frågor som rör vanliga människor i deras vardag – som Johan Linander tog upp – hoppas jag att vi kan diskutera mer framöver.

Anf. 24 HANS LINDE (V):

Herr talman! Efter att ha lyssnat på den här debatten är det inte utan att man tänker på en cirkusföreställning, inte för att den har varit speciellt underhållande eller för att det finns någon som jag skulle vilja likna vid en clown, utan snarare för att man undrar om det inte finns en cirkusdirektör i kulisserna i de borgerliga partierna som har sagt: Får jag be om största möjliga tystnad.

Så har det ju varit. Efter månader av avslöjanden om USA:s massövervakning på nätet, deras grova brott mot den personliga integriteten, denna grundläggande mänskliga rättighet att kunna ha ett privatliv också på nätet, vill man inte kommentera, inte diskutera och inte berätta om man tar några som helst initiativ för att försvara svenska medborgares och svenska företags rätt till integritet. Man har inte på något sätt velat rikta kritik mot den verksamhet som USA har bedrivit. Man är inte i dag beredd att på något sätt utlova några ytterligare initiativ för att värna vår rätt till ett privatliv. Det beklagar jag.

För mig som vänsterpartist är utgångspunkten solklar. Det är en grundläggande mänsklig rättighet att kunna ha ett privatliv, även på nätet. För mig är det ett av fundamenten i en demokratisk rättsstat att vi – var och en av oss – är oskyldiga tills motsatsen har bevisats. Massövervakning strider mot dessa två principer och mot rätten att ha ett privatliv, och den bygger på att vi alla betraktas som potentiella brottslingar.

Vi i Vänsterpartiet har varit tydliga gång på gång i den här kammaren. Vi var motståndare till FRA-lagen därför att vi anser att den behöver göras om i grunden för att den ska vara i enlighet med rättsstatens principer och med de mänskliga rättigheterna.

Därför kräver vi tydligt och klart av den borgerliga regeringen att den nu agerar mot USA:s övervakning av svenska medborgare och svenska företag, att den står upp för grundläggande mänskliga rättighet att kunna ha ett privatliv, även om man är på nätet.

Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Hans Linde har haft flera tillfällen att ge svar på tal. Han pratade om största möjliga tystnad, och den tystnaden är väl bokstavligen bedövande, för det kommer inga svar. Däremot har jag och flera andra varit klara över att det behövs en försvarsunderrättelse. Den kom till under andra världskriget då Uppsalaforskare kunde vara med och knäcka koden och se till att vi fick underrättelser om vad Hitler höll på med. Försvarsunderrättelser behövs alltså för att avslöja industrispionage – någonting som är vanligt förekommande – för att avvärja terroristhot och för att hålla koll på vad som händer på Östersjön.

Jag tycker att den här debatten har varit väldigt klagrande. FRA:s verksamhet sker inom ramen för en tydlig lagstiftning med strikt kontroll och med parlamentarisk insyn. Regelverket syftar till att balansera säkerhetsintressen och den enskildes integritet.

I ett demokratiskt samhälle är det av största vikt att skydda den personliga integriteten. Underrättelseverksamheten i konungariket Sverige sker därför inom ramen för en tydlig lagstiftning. Detta är ett viktigt besked som har lämnats i den här angelägna diskussionen.

Anf. 26 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Det är viktigt att Sverige driver en aktiv politik som värnar och främjar ett öppet och säkert internet där yttrandefriheten ska gälla fullt ut. Säkerhet på nätet är nödvändig för att säkerställa våra demokratiska grundvärden, samhällets funktionalitet och individens fri- och rättigheter.

Av den här debatten framgår det väldigt klart och tydligt att FRA:s verksamhet sker inom ramen för en tydlig lagstiftning. Det finns ett regelverk, och upptäcks det brister ska dessa självfallet åtgärdas.

Det har också framgått väldigt tydligt att allt partnersamarbete är noga reglerat i lagstiftningen. Samarbete får endast ske om syftet är att tjäna svenska intressen. De uppgifter som lämnas till andra länder och internationella organisationer får inte vara till skada för svenska intressen.

Herr talman! Användningen av it och den tekniska utvecklingen ställer ju stora krav både på den enskilde och på andra aktörer i samhället. Lagstiftaren har här ett stort ansvar att se till att regelverket svarar upp

mot de utmaningar som teknikanvändningen innebär. Användning får endast ske i enlighet med folkrättsliga normer.

Som jag nämnde har regeringen genomfört ett antal ändringar inom straffrätten för att åstadkomma ett ännu starkare skydd för den personliga integriteten. Den straffrättsliga regleringen är ett viktigt instrument för att kunna svara upp mot de nya it-relaterade hot som finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Matilda Sundquist Boox* (FP) av sagt sig uppdraget som ersättare för riksdagsledamot.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2013/14:6 för tisdagen den 5 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från justitieutskottet.

4 § Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2013/14:FPM19 Meddelande om den sociala dimensionen av EMU
KOM(2013) 690 till arbetsmarknadsutskottet

5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2013/14:73

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:73 Ett förstärkt svenskt arbete med FN-resolution 1325
av Hans Linde (V)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 9 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang och resor.
Stockholm den 6 november 2013
Utrikesdepartementet
Carl Bildt (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Jörgensen
Expeditionschef

Prot. 2013/14:24
8 november

---

6 § Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2013/14:33 till utrikesutskottet

7 § Svar på interpellation 2013/14:28 om statsministerns deltagande i riksdagens frågeinstitut

*Svar på
interpellationer*

Anf. 27 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Mikael Damberg har frågat mig varför jag endast har svarat på en skriftlig fråga och ingen interpellation under den senaste mandatperioden. Vidare har Mikael Damberg frågat mig om jag vill etablera en ny praxis genom att inte besvara skriftliga frågor eller delta i interpellationsdebatter i riksdagen.

Det är inte första gången jag besvarar denna typ av interpellation. Jag har deltagit i interpellationsdebatter. Jag har också svarat på skriftliga frågor. Jag har ingen avsikt att sluta med detta.

Riksdagens arbete med att granska regeringen och dess arbete är en viktig del i vårt parlamentariska styrelseskick. Riksdagens kontrollmakt kan utövas på flera sätt. Några exempel är konstitutionsutskottets granskning, de olika frågeinstituten frågor och interpellationer, muntliga frågestunder samt statsministerns frågestund. Det finns således många tillfällen för riksdagens ledamöter att ställa frågor och granska statsministerns och övriga statsråds tjänsteutövning. Det är för mig som statsminister självklart att vi från regeringens sida ska bidra till att underlätta och möjliggöra denna granskningsprocess.

Regeringen fungerar så att den svarar gemensamt och kollektivt för politiken. Som jag och andra framfört vid tidigare debatter i detta ämne är det inte avgörande vilket statsråd som svarar på en viss interpellation eller en viss fråga. Det svar på en fråga eller en interpellation ett statsråd ger i denna kammare, och då oavsett vilket statsråd det är, ska dessförinnan beredas inom Regeringskansliet – detta för att svaret ska återspegla regeringens uppfattning.

Jag hoppas att det är ett tillräckligt svar för Mikael Damberg. Om inte kan det vara värt att påminna om att en av grundprinciperna för parlamentarismen är att regeringen svarar gemensamt för den förda politiken.

Anf. 28 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, herr statsminister, för att du kommer hit till riksdagen och besvarar den första interpellationen den här mandatperioden!

Bakgrunden till den här interpellationen är ett inslag i TV4 den 1 september i år som handlade om det faktum som vi alla känner till, att statsministern inte har svarat på någon interpellation under den här mandatperioden fram till i dag. Men av inslaget kunde man när man lyssnade till statsministern också få intrycket att han ville införa en ny praxis, att han inte tänkte svara på frågor i riksdagen längre, eftersom det finns andra tillfällen för debatt och beslut i riksdagen.

Jag ställde därför två frågor i min interpellation till statsministern. Den första gällde huruvida han ville etablera en ny praxis genom att inte besvara skriftliga frågor och delta i interpellationsdebatter. I och med att statsministern närvarar här i dag har han klargjort detta. Det tycker jag är väldigt bra.

Den andra frågan handlade om varför statsministern bara har svarat på en skriftlig fråga och, före den här debatten, inte svarat på någon interpellation under hela mandatperioden. Den frågan tycker jag inte att statsministern ger ett svar på. Han säger i sitt svar att han visst har deltagit i interpellationsdebatter, men jag finner inte att han har varit med i någon interpellationsdebatt den här mandatperioden.

Faktum är att sedan 2010 har riksdagens ledamöter ställt 30 skriftliga frågor och 17 interpellationer till statsministern. Han har fram till i dag inte svarat på en enda interpellation och bara besvarat en enda skriftlig fråga.

Tycker statsministern verkligen att detta är att besvara interpellationer och delta i interpellationsdebatter i riksdagen?

Anf. 29 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack, statsministern, för svar på Mikael Dambergs interpellation! Jag begär ordet för att jag också är intresserad av den här frågan. I svaret säger statsministern: Det är inte första gången jag besvarar denna typ av interpellation. Det är så att statsministern en gång har besvarat en interpellation med likartad lydelse, som jag har ställt.

Man kan konstatera att det inte är första gången som statsministern besvarar en sådan här interpellation. Det går en tid, och sedan ställs samma typ av interpellation igen, herr talman. Då funderar jag över en sak: Drar statsministern inte några som helst slutsatser av att man återigen efterfrågar statsministerns närvaro i kammaren och i interpellationsdebatterna? Då har det faktiskt inte blivit bättre, om man jämför med förra gången en sådan här interpellation ställdes. Det är lite tråkigt, kan jag tycka, att statsministern ska behöva hamna i den situationen att han får besvara den här typen av interpellationer. Det är en reflexion.

Sedan säger statsministern att han har deltagit i interpellationsdebatter. Mikael Damberg konstaterade tidigare att det i alla fall inte har skett under denna mandatperiod. Nej, men det skedde under den förra mandatperioden – visst. Vilka interpellationsdebatter var det då som statsministern deltog i? Jo, det var just den här typen av interpellationsdebatter. Vid några tillfällen under förra mandatperioden efterfrågades statsministerns närvaro i kammaren, och då kom statsministern och svarade på interpellationer precis om det. Då blir det så att statsministern bara kom-

mer när man ifrågasätter formerna för riksdagens kontrollmakt och hur den fungerar. Det är också lite märkligt, kan man väl säga.

Sedan tycker jag, herr talman, att statsministern borde få utveckla en del av sitt svar. Statsministern säger, herr talman, att regeringen ska bidra till att underlätta och möjliggöra riksdagens granskningsprocess. Då blir min fråga: Hur? Vi upplever ju inte som riksdagsledamöter att man gör det. Det skulle vara spännande om statsministern kunde klargöra det.

Sedan är det en intressant fråga som också uppkom förra gången. Jag ifrågasatte från min sida statsministerns närvaro i kammaren. Då var en av de bärande punkterna i statsministerns argumentation att det egentligen inte spelade någon som helst roll vilket statsråd som svarade på frågorna.

Jag tycker att det kan vara intressant att borra lite i detta och se om statsministern kan reda ut hur han resonerar, för jag kan tycka att det i praktiken faktiskt har en viss betydelse vem som svarar på en viss fråga. När det gäller interpellationsdebatter är det normala att om jag till exempel ställer en fråga inom arbetsmarknadspolitikens område får jag svar av arbetsmarknadsministern, av det självklara skälet att det är den minister som har sakkunskapen, som arbetar med de här frågorna och som kan delge kammaren regeringens uppfattning i detaljer och så vidare.

Det finns naturligtvis områden inom regeringens ansvar som är specifika för statsministern. Jag förstår mycket väl att interpellanter ibland kan missförstå regeringens ansvarsområden och att man därför från regeringens sida tvingas flytta en interpellation från en minister till en annan. Men när man gör det, herr talman, är det inte någon slumpmässig process. Om jag har missförstått vem som ansvarar för bostadsbyggandet och ställt interpellationen till näringsministern hamnar den hos rätt minister när man har gått igenom vem det är som ansvarar för det här. Då är det ingen slumpmässig process.

Men statsministern låter i sitt svar här nästan antyda att det finns en slumpmässighet i detta. Jag skulle vilja ha svar på det, herr talman.

Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Under min tid som riksdagsledamot förändrades frågeinstituten i riksdagen. Det ska man minnas i ljuset av att regeringsformen och beskrivningen av kontrollmakten utgick från en situation i mitten av 70-talet. Men det har tillkommit instrument därefter.

Det var först en allmän frågestund. Sedan blev det en särskild frågestund för statsministern. Det är någonting som alltså inte har funnits tidigare och som väldigt mycket följer exempel från andra länder.

Jag har under min tid som statsminister nu deltagit i över 30 statsministerfrågestunder här i riksdagen, och jag har under dessa frågestunder svarat på en bra bit över 500 frågor. Det är över 500 frågesvar som inte gavs innan det här frågeinstitutet fanns. Det ska då också räknas in när vi för den här diskussionen.

Jag vill också påminna om att jag vid 40 tillfällen har genomfört öppna samråd med EU-nämnden inför Europeiska rådet. Där har det funnits möjlighet att ställa frågor. Dessutom har jag i efterhand återrapporterat till riksdagen. Detta är någonting som har tillkommit i och med det svenska EU-medlemskapet.

Jag skulle säga att dessa två konstateranden pekar på en ökad närvaro av Sveriges statsminister när det gäller tillgängligheten för att svara på frågor. Det gäller då statsministerns frågestund och just EU-frågorna, för att ta de exemplen.

Grundfrågan är då: Har jag syftat till att etablera en ny praxis? Det implicerar att det fanns en gammal praxis. Vad var i så fall den gamla praxisen? Var det alltså att statsministrar före mig stod här och svarade på alla interpellationer som ställdes av riksdagsledamöter? Gjorde Göran Persson det? Svaret är att det gjorde han inte.

Det är faktiskt så att med det svar jag i dag ger på en interpellation i riksdagen ligger jag nu i nivå med det antal interpellationer som Göran Persson svarade på under sina tio år som statsminister. Man kan alltså säga att jag nu toppar Persson.

Det intressanta är dessutom att Göran Persson under en hel mandatperiod avstod från att svara på interpellationer. Det blir än mer intressant när man ser vilka medarbetare Göran Persson hade under dessa år då han inte svarade på interpellationer. En av dem var Mikael Damberg.

Då kan ju Mikael Damberg för riksdagen redovisa hur han som politiskt sakkunnig hos Göran Persson resonerade när interpellationerna ställdes av riksdagsledamöter med den gamla praxis som Mikael Damberg hänvisar till. Hur resonerade den sakkunnige Damberg, som hade att ta fram underlagen för interpellationssvaren, när man valde att inte svara på interpellationer? Finns det ingen gammal praxis kan det inte komma en ny praxis.

Det finns också en antydning om att det inte skulle vara kollektiva svar från regeringen. Det ifrågasätter jag. En regering i Sverige är enligt regeringsformen kollektivt ansvarig. Vi har ett kollektivt beslutsfattande. I Sverige finns inte den typ av ministerstyre som finns i andra länder.

Det görs ibland försök att snarare ställa frågan till mig som regeringsbildare, och då kan man ju välja vart och ett av de statsråd som jag har utsett och helt enkelt ställa frågan om jag har förtroende för de enskilda statsråden.

Låt mig inför kammaren konstatera att det bara kan finnas ett svar på den frågan, och det är att jag har förtroende för alla mina statsråd tills något annat meddelas. Och är det så att det ifrågasätts om det från riksdagens sida finns ett förtroende för ett enskilt statsråd finns det andra instrument i riksdagen att använda för att uttrycka det.

Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Herr statsminister! Naturligtvis ska statsministern inte besvara alla frågor och interpellationer som kommer till regeringen. Många kan besvaras av en fackminister, men det finns en del frågor som är av den arten att det bara är statsministern som kan besvara dem.

Efter att ha lyssnat på statsministerns andra inlägg måste jag säga att det var tur att jag ställde den här interpellationen, för frågan reser ju verkligen: Anser statsministern att vi numera har en ny praxis i Sverige där statsministern egentligen inte behöver delta i sakpolitiska interpellationsdebatter därför att det finns ett frågeinstitut där enskilda ledamöter kan ställa en fråga i en minut, få ett svar och sedan inte få kommentera det statsministern har sagt?

Det är ett viktigt besked till Sveriges riksdag om det är så att statsministern inte kommer att delta i sakpolitiska interpellationsdebatter utan bara deltar i frågestunder där enskilda ledamöter inte får följa upp det statsministern har sagt. Partiföreträdarna får göra det, så jag har förutsett att delta i debatt med statsministern, men enskilda riksdagsledamöter kan inte delta i diskussion med statsministern.

Jag tycker att statsministern glider lite i diskussionen. Det som sägs i svaret är att statsministern anser att han och regeringen ska medverka till att "underlätta och möjliggöra denna granskningsprocess" för riksdagen. På vilket sätt gör man då det genom att inte, som statsministern har gjort under en mandatperiod, delta i någon interpellationsdebatt fram till i dag, när det handlar om form snarare än innehåll? Låt mig ta ett exempel.

Jag har ställt en interpellation till statsministern om Nuonaffären. Det är den största ekonomiska kontantaffären i svensk historia – 97 miljarder kronor. Det är ett helägt statligt bolag som har gått in och köpt ett annat bolag. Och nu kan vi efteråt konstatera att det blev enorma förluster i detta bolag som man köpte.

Då vet statsministern och jag att vi har en KU-granskning som handlar om statsrådets ansvar och den formella processen, men det finns ju andra frågor om denna affär som handlar om det politiska ansvaret. Hur gjorde man bedömningen att släppa igenom affären i regeringen? Vilka ekonomiska underlag fanns det? Hur tänkte man?

Den frågan har jag ställt till statsministern, och då har jag fått diskutera med Norman. Det är en bra minister, men han satt inte ens i regeringen när Nuonaffären diskuterades. Han var inte med. Han kan inte ens veta. Regeringen kan inte själv ens reda ut vad olika ministrar visste.

Den enda person som var med under hela resan och som kan detta hela vägen är statsministern själv. Då känner jag att det är rimligt att statsministern själv svarar på den frågan och inte delegerar den till en minister som inte ens var med.

Jag tycker att det i frågan om statsministern anser att det numera finns en praxis som innebär att statsministern inte behöver delta i sakpolitiska interpellationsdebatter är viktigt att lämna ett besked till denna kammare och till talmannen.

Anf. 32 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Det finns ingen kritik mot hur statsministern sköter frågestunden. Det finns ingen kritik mot hur statsministern agerar i EU-nämnden. Jo, det finns lite kritik – det gick väldigt fort med budgeten, men det ska vi inte ta upp här. Återrapporterna tycker vi också att statsministern sköter exemplariskt. Det finns ingen kritik mot det.

Det finns en kritik mot att statsministern inte vill delta i interpellationsdebatter, och det är det detta handlar om. Vi kan konstatera att den kritiken har förföljt statsministern, och statsministern har fått svara på sådana frågor tidigare, herr talman. Statsministern får nu svara på frågan igen, och det innebär att kritiken ligger kvar.

Nu skulle jag ändå vilja veta: Hur ska statsministern bidra till att underlätta granskningsprocessen och oftare svara på frågor? Det var en av de frågor som jag ställde som jag inte fick svar på i statsministerns anförande.

Jag funderar också över detta med vem som besvarar frågorna. Nej, vi ifrågasätter inte alls det kollektiva regeringsansvaret. Det är inte det. Jag säger bara att det i alla andra interpellationsdebatter finns en logik i vilken minister som besvarar frågan. Jag tog som exempel att om jag ställer en fråga inom arbetsmarknadspolitikens område får jag inte debattera den med jordbruksministern, utan det blir med arbetsmarknadsministern. Det finns en logik i hur man fördelar interpellationer inom regeringen.

Jag skulle vilja höra, herr talman, om statsministern inte ser och förstår den logiken. Alternativt får man tolka det så att det inte finns några frågor som statsministern har ansvar för. Det blir i så fall utfallet. Antingen finns det en logik i hur man fördelar interpellationssvar, eller också är det så att en massa ministrar i regeringen har ansvar och statsministern inte har ansvar för någonting.

Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Får jag återgå till påståendet om en ny praxis. Man kan inte sägas ha en ny praxis om det inte finns någon gammal praxis. Då skulle det alltså ha rätt en annan ordning innan jag tillträdde som statsminister.

Mikael Dambergs exempel är mycket talande. Han säger att det är en enskild sakfråga där han har sökt ett svar, och enligt hans uppfattning ska det inte lottas på ansvarigt statsråd.

Var det alltså så förut att statsminister Persson inte vidareförde sakpolitiska frågor till därför ansvariga statsråd? Hur arbetade politiskt sakkunnige Mikael Damberg med de här frågorna under den tid han var i Statsrådsberedningen? Kan Mikael Damberg redogöra för hur många interpellationer som Göran Persson svarade på under den tid som Mikael Damberg var politiskt sakkunnig i Statsrådsberedningen? Kan Mikael Damberg redogöra för hur många interpellationer som Göran Persson inte svarade på under den tid som Mikael Damberg var sakkunnig i Statsrådsberedningen?

Det äger viss relevans att hänvisa till frågeinstitutet. När det tillkom sades det att statsministerns frågestund huvudsakligen skulle göra det möjligt för partiledare och ledande företrädare att ställa frågor direkt till statsministern. Utvärderingar har visat att det fram till 2006 fungerade ganska väl. Som oppositionsledare ställde jag direkt frågor till Göran Persson vid statsministerns frågestund.

Därefter har framför allt socialdemokratin ändrat beteende inför statsministerns frågestund. Jag tror att vi har räknat till över tio olika socialdemokratiska företrädare som har ställt frågor till statsministern under denna frågestund.

Dock har vi noterat en sak. Mikael Damberg är nu den som ställer frågorna vid statsministerns frågestund. Vad har hindrat Mikael Damberg från att ställa den fråga han tycker är angelägen att ställa under statsministerns frågestund?

Det går alltså att bevisa påståendet att det går att framföra den typen av frågor. Det går dessutom för andra socialdemokrater att ställa den typen av frågor under statsministerns frågestund till exempel.

Återigen: Regeringen är kollektivt ansvarig. Vi har ett kollektivt beslutsfattande. Därför spelar det i den meningen ingen roll vem som fram-

för svaren. Det är denna regerings uppfattning, och det har varit en markerad linje av tidigare regeringar.

Jag kan till och med namnge det statsråd som var väldigt tydlig med att sätta denna princip här i riksdagen – låt oss kalla den för Nuder-principen.

Pär Nuder berättade för riksdagen om denna princip, som var så viktig för socialdemokratin under den tid de hade regeringsmakten. Pär Nuder visste att berätta för riksdagen att det inte spelar någon roll vem som framför svaren eftersom det är ett kollektivt svar. Pär Nuder svarade i Göran Perssons ställe.

Jag tycker att det är en riktig uppfattning – vi ger kollektiva svar. I den meningen spelar det ingen roll vilket statsråd som framför dem.

Finns det något specifikt ansvar för mig som regeringschef? Ja, det har jag redogjort för; det handlar om att det är jag som har att utse statsråden i Sveriges regering. Det är därför mitt svar på alla frågor om förtroende är att jag har förtroende för alla statsråd tills annat meddelas. Om det ifrågasätts när det gäller enskilda statsråd finns det andra verktyg i Sveriges riksdag för att utkräva ansvar.

Anf. 34 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, statsministern!

Det är väldigt viktigt för demokratin att statsministern tar riksdagens roll som granskande organ på allvar. Därför är det bra att vi diskuterar interpellationsinstitutet i Sveriges riksdag igen. När jag lyssnar på statsministern uppfattar jag nämligen att det fortfarande finns en tveksamhet om statsministern behöver – eller vill – och kommer att delta i sakpolitiska interpellationsdebatter framöver. Jag kan inte tolka hans svar på något annat sätt än att det är på det viset, och det känns inte bra. Jag vill dock tacka statsministern för att han är med och diskuterar den här frågan i kammaren.

Jag tror att det är viktigt att se att det som har hänt den senaste tiden är ganska exempellöst. När vi har en så stor ekonomisk fråga som hela Nuonaffären, och statsministern är den enda person som har följt hela affären genom alla dess turer, då är det rimligt att statsministern tar ansvar för den frågan. Jag tycker det – särskilt när enskilda statsråd har helt olika bilder av vad som händer och vem som var ansvarig. Då finns det bara en som är ytterst ansvarig, och det borde vara statsministern. Statsministern har svårt att ta ansvar.

När det gäller frågan om statsministerns förtroende för enskilda statsråd förutsätter jag att statsministern är tydlig med att man, när förtroendet väl är förbrukat, inte är statsråd längre. Men det hindrar inte oss i oppositionen från att ställa frågor till statsministern om han har förtroende för ett av statsråden.

Det gjorde jag i en skriftlig fråga, och då var det inte statsministern som svarade. Jag frågade statsministern om han hade förtroende för migrationsminister Tobias Billström. Då delegerades svaret till Tobias Billström, som fick försöka svara på om statsministern hade förtroende för honom.

Jag tycker att det blir lite löjeväckande om vi ska arbeta på det sättet i Sveriges riksdag. Då är det väl lättare att statsministern säger: Jag har

förtroende för mina ministrar, punkt slut, och ger det svaret till Sveriges riksdag. Svårare än så borde det inte behöva vara.

Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag vill återigen understryka att jag har givit just det beskedet, och det gäller i alla sammanhang. Jag har alltid förtroende för alla mina statsråd tills annat meddelas. Det finns andra instrument.

Låt mig bara konstatera att Mikael Damberg inte en enda sekund, inte med en enda mening och inte i en enda del av sina anföranden berörde sin egen roll i Statsrådsberedningen eller hur det var under Göran Persson. Jag tolkar det som ett tyst medgivande att det inte har funnits någon gammal praxis som har följts av en ny praxis. Det har snarare funnits ett mycket konsekvent beteende. Vi behöver kanske inte kalla det en Nuderdoktrin, men det är samma typ av hantering av interpellationsinstitutet nu som det har varit tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2013/14:32 om Särlevnadsutredningens förslag om växelvisbidrag

Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Sara Karlsson har frågat socialförsäkringsministern om hen avser att lägga fram ett förslag i enlighet med utredningen och hur det i så fall motiveras.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

I juni 2011 lämnade Särlevandeutredningen sin utredning med analys och flera förslag vad gäller familjer där föräldrar inte längre lever ihop. Där konstaterades olika brister inom regelverken för föräldrar som har separerat och hur dessa regler bör ändras.

Grundläggande utgångspunkter för utredningens förslag är att de offentliga systemen så långt som det är möjligt inte ska vara konfliktdrivande för särlevande föräldrar och inte heller särbehandla någon särskild boendeform.

Ett av förslagen gäller just förändringar inom bostadsbidraget för barnhushåll och växelvisstödet inom underhållsstödet. Ett problem med bostadsbidraget är att reglerna utgår från att barn bor heltid hos den förälder som barnet är skrivet hos, och det kan bara vara skrivet på en adress. Det tas ingen hänsyn till om barnet bor växelvis hos föräldrarna eller om föräldern som barnet är skrivet hos också får ett underhållsstöd som är kopplat till växelvis boende.

Förslagen, utifrån utredningen och remissinstansernas åsikter, bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 37 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Tack för försöket till svar, Göran Hägglund!

Jag ställde den här interpellationen med anledning av en artikel i DN den 9 oktober eftersom den gjorde mig orolig.

Jag förstår så klart att det är svårt för Göran Hägglund att i dag ge något mer klargörande svar eftersom frågan är under beredning, men när propositionen väl landar på riksdagens bord står vi ju inför fullbordat faktum. Jag vill därför ta chansen att innan dess höra hur regeringen resonerar.

Den utredning som diskuteras här tar som utgångspunkt den ökning som skett av barn som bor växelvis hos föräldrar som inte lever ihop. Att föräldraskapet på så sätt blivit mer jämställt är en mycket positiv utveckling, men det ändrar så klart förutsättningarna för en del av de ekonomiska stöd som samhället tillhandahåller. Därför är den här utredningen viktig.

Många delar i utredningen är helt rimliga. Såväl barnbidrag som underhållsstöd behöver ändras för att följa utvecklingen i boendemönstren. Det gäller också bostadsbidraget. Men man måste vara försiktig med hur det utformas för att det inte ska få oönskade effekter.

Det finns en väsentlig skillnad mellan det stöd som finns till för att täcka delar av de kostnader som uppkommer när man har ett barn i hus hållet och det som finns till för att täcka en del av själva boendekostnaden. Skillnaden är att det inte går att krympa boendet de veckor barnet inte bor hos en.

I utredningen förslås att ett särskilt växelvisbidrag inrättas inom bostadsbidraget till de föräldrar som har barn växelvis boende hos sig. I dag är, som Göran Hägglund sade, bara den förälder barnet är folkbokfört hos berättigad till bostadsbidrag, och växlingen av stöd sker inom underhållsstödet. Att slopa det och göra båda föräldrarna berättigade till bostadsbidrag vore jättebra; det vill jag understryka.

Problemet är att det som föreslås är ett växelvisbidrag på en lägre nivå. Det skulle slå hårt mot ekonomiskt utsatta föräldrar. Det är framför allt kvinnor, som redan i dag missgynnas av regeringens politik. I förlängningen drabbar det så klart barnen.

Varför skulle man vilja göra det sämre för redan ekonomiskt utsatta? Svaret är så klart att det inte får kosta. Om båda boendeföräldrarna ska ha rätt till bostadsbidrag, vilket är rimligt, men det inte får kosta, då blir förslaget så här.

Problemet här är alltså att regeringen bygger sin politik på föreställningen att vi inte längre har råd med varandra. Omsorg, moral och värdighet får stå tillbaka när välfärden slimmas och monteras ned.

Det är inte bara jag som ger uttryck för den här oron. Den har uttryckts av flera av de organisationer som har skrivit remissvar till den här utredningen. Därför vore det betydelsefullt om Göran Hägglund kunde svara något på hur regeringen resonerar när frågan ändå bereds på departementet.

Anf. 38 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Tack för synpunkterna, Sara Karlsson – och för interpellationen! Det här är otroligt viktiga frågor.

Jag tror att det är viktigt att påminna om att vår syn självklart inte är att vi inte längre har råd med varandra. Tvärtom bygger vi ut, förstärker och förbättrar för framför allt utsatta barnfamiljer.

I den proposition som har landat på riksdagens bord, alltså budgetpropositionen för 2014, finns det på just det här området alla möjligheter

för riksdagen att bidra till att höja det särskilda stödet för hemmavarande barn med ytterligare 200 kronor per månad för ett barn, 250 kronor för två barn och 300 kronor för tre eller fler barn.

Vi har under de senaste åren gjort stora förstärkningar. Sammantaget har anslaget ökat med 48 procent på tre år. Det är 1,7 miljarder kronor. Vi förstärker. Vi förbättrar.

Utgångspunkten i det arbete som sker nu är detsamma, att säkerställa att barnfamiljer som lever under knappa ekonomiska förhållanden får en bättre situation – inte en sämre. Den utredning som kom att kallas Särlevandeutredningen har landat på ett antal slutsatser.

Man vill åstadkomma ett regelverk som är bättre anpassat till de förändrade familjemönster som vi ser och de olika boendeformer som finns. Man vill öka möjligheterna till fördelning av olika familjepolitiska stöd utifrån respektive förälders antagna försörjningsbördor för barnen. Man vill tydliggöra föräldrarnas primära och gemensamma försörjningsansvar för barnen. Man vill öka föräldrarnas valfrihet i frågor som rör barnens boende och försörjning och öka utbudet av informations- och stödsatser för att föräldrarna ska kunna göra välinformerade val.

Det utredningen ägnade ganska mycket omsorg åt var att försöka sätta fingret på det som är betydande problem och föreslå åtgärder. Vi vet att föräldrar som väljer att gå skilda vägar ibland tyvärr hamnar i en situation där man tvistar om ekonomin. Särlevandeutredningen är ganska dramatisk i sina formuleringar, när man säger att barnet ibland kommer att användas som ett slagträ i konflikten mellan vuxna människor.

Det är något som jag utgår från att vi gemensamt vill försöka undvika. Då gäller det att hitta så smidiga lösningar som möjligt som vi vet underlättar. Kommer föräldrarna på samtalsfot med varandra och gemensamt kan hitta goda lösningar blir konflikten mindre mellan föräldrarna och det är i första hand mycket viktigt för barnen.

När en proposition så småningom kommer att landa på riksdagens bord är det naturligtvis inte ett fullbordat faktum. Parlamentet har att pröva alla regeringens förslag. Jag hoppas förstås att det förslag som vi kommer att lägga fram ska få ett brett stöd i riksdagen. Det kommer vi självklart att anstränga oss för.

Sara Karlsson säger att det är viktigt att vara försiktig vid utformningen. Jag kan verkligen garantera att vi inte kommer att göra något förhastat eller något som vi föreställer oss kommer att försämra för de barn och föräldrar som befinner sig i en utsatt ekonomisk situation. De familjer och föräldrar som vi nu diskuterar är per definition de som har det sämre ekonomiskt ställt. Därför är det mycket viktigt att vi gör eventuella förändringar med stor varsamhet för att få de effekter som vi vill ha – inte de som vi inte vill ha.

Anf. 39 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Göran Hägglund var i sitt svar inne på att ett av de uttalade syftena med utredningen var att se till att systemen för ekonomiskt stöd inte driver fram konflikter mellan föräldrarna. Det är såklart bra, vällovligt och viktigt. Hur stödet ges kan ju styra människors beteende. Därför är det viktigt att det är genomtänkt. Frågan är då om förslaget om växelvisbidrag är så genomtänkt.

Som det fungerar i dag, att bara en förälder är berättigad till bostadsbidrag, är konflikt drivande. Då kan det bli så som Göran Hägglund sade, att barnet blir något slags slagträ i en ekonomisk tvist.

Men samma sak riskerar man om man sänker stöden, så att en av föräldrarna utifrån dagens läge förlorar ekonomiskt på detta. Det kan ju också driva fram konflikter om den ena föräldern inte vill att barnet ska bo växelvis.

Det enda sättet att lösa den konflikten är att se till att båda är berättigade till bostadsbidrag utan att sänka bostadsbidraget. Det här är personer som lever med små marginaler. De pengar som de enligt förslaget riskerar att förlora skulle leda till problem för de föräldrarna och de barnen.

Systemet för ekonomiskt stöd har också andra styrande effekter. Något som har varit avgörande för utvecklingen av svensk jämställdhet är att kvinnor har gjorts ekonomiskt oberoende av män. Under lång tid hade vi en politik i Sverige för att få ut kvinnor på arbetsmarknaden. Man slutade beskatta familjer gemensamt. Man byggde upp välfärdssystem för att samhället gemensamt skulle kunna ta hand om barn och äldre föräldrar och för att kvinnor skulle kunna komma ut på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. Man byggde också upp ett socialförsäkringssystem som ger individer en ekonomisk trygghet.

De systemen har försämrats kraftigt under de senaste åren med borgerligt styre. Regeringen har fört en politik som systematiskt har missgynnat låginkomsttagare och systematiskt försämrat för arbetslösa och sjuka. Många av de personer som lever i ekonomisk utsatthet är kvinnor. Detta skulle göra det ännu värre. Då riskerar man att få en styrande effekt som hindrar just kvinnor att bli ekonomiskt oberoende och som låser fast kvinnor i dåliga relationer och äktenskap. Det skulle vara ett stort bakslag för den svenska jämställdhetspolitiken.

Den bild som Göran Hägglund målar upp av att man på något sätt skulle ha gett familjer som är ekonomiskt utsatta så mycket bättre villkor menar jag är en förljugen bild. På det stora hela har människor som hade det dåligt ställt innan fått det ännu sämre, och många av dem är ensamstående kvinnor, lågavlönade kvinnor, deltidsarbetslösa kvinnor eller sjukskrivna kvinnor. För dem skulle det här förslaget göra det betydligt sämre. Det är alltså en förljugen bild, menar jag.

Det är tydligt i utredningen att ansatsen är att göra det bättre för barnen, att förändra systemen ur ett barnperspektiv. Därför vore det mycket oklokt och sorgligt om resultatet blev att man lägger fram ett ogenomtänkt förslag som kan leda till något som är precis tvärtom, alltså något som är sämre för barnen.

Anf. 40 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Först och främst: Vad vi nu diskuterar är ett utredningsförslag. Regeringen överväger det förslaget utifrån utredningens egna tankar och förslag och mot bakgrund av de synpunkter som kommer från remissinstanserna. Regeringen ska väga ihop detta till en klok och genomtänkt proposition.

Utgångspunkten är att båda föräldrarna ska ha möjlighet att umgås med sina barn. Man kan hamna i en mycket olycklig situation – som finns för vissa i dag – att ekonomin inte räcker till för att kunna umgås

med barnen, framför allt när föräldrarna bor med långa avstånd mellan sig. Vi vet att det är bra för mamman och för pappan men framför allt för barnen med kontakt mellan föräldrar och barn, även om de inte råkar bo tillsammans.

Regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder som förstärker och förbättrar för personer som har låga inkomster. Det är något som är prioriterat för regeringen och som är av allra största betydelse för ett samhälle som håller ihop, ett samhälle där skillnaderna inte blir för stora.

Det är också mot bakgrund av det som man ska se vårt arbete med att utveckla politiken på det här området, att säkerställa situationen för barn som ibland råkar i ekonomisk knipa därför att deras föräldrar har det ekonomiskt svårt och har gjort valet att leva åtskilda. Vi vet ju att om man som vuxen lever ensam har man sämre ekonomi, allt annat lika, i jämförelse med om man kan dela kostnader med andra.

Då gäller det att utforma systemet på ett förnuftigt sätt, så att det blir möjligt för föräldrar att umgås med sina barn och, kanske viktigare, för barn att umgås med båda sina föräldrar. Men det gäller också att säkerställa att det finns likvärdiga förutsättningar för föräldrar ekonomiskt att uppfylla sitt ansvar och sin i regel uttalade vilja att vara förälder.

Vi kommer att fortsätta arbetet med att utforma förslaget. Som jag sade kommer vi självklart att vara mycket noggranna, så att utformningen blir sådan att den förbättrar. Det är själva utgångspunkten – det är få gånger man har som idé att försämra något, utan tvärtom vill man utveckla och förbättra utifrån de brister som Särlevandeutredningen har identifierat. Förslagen ska vara sådana att det blir bättre.

Anf. 41 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Om knappt ett år är det val i Sverige. Förhoppningsvis kan vi få en ny regering efter det valet, men till dess får vi dras med den sittande regeringen. Denna regering har en inriktning på politiken som har slagit hårt mot personer i ekonomisk utsatthet. Det kanske inte alltid har varit syftet, men likväl är det detta som har blivit konsekvensen.

Jag ser en stor risk för att även detta förslag kommer att leda till samma sak, eftersom det inte får kosta. När man läser utredningen blir det tydligt hur pengar flyttas om inom systemet för att det inte får kosta. Samtidigt har vi i riksdagen att behandla regeringens budgetproposition, där man vill sänka skatterna kraftigt. Det är en tydlig prioritering, och den tar inte sin utgångspunkt i barnperspektivet eller barnens behov.

Det vore väldigt sorgligt om regeringen lade fram detta förslag. Därför har jag ställt min interpellation. Jag får tacka för svaret, även om det inte var särskilt klargörande. Trots allt får jag avsluta med en vädjan till Göran Hägglund och den övriga regeringen att inte försämra villkoren ytterligare för ensamstående föräldrar och deras barn.

Anf. 42 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det skulle vara synd om Sara Karlsson sov dåligt på grund av förslag som ännu inte har lagts fram. Jag kan försäkra att vi har de bästa ambitioner och att vi till vårt förfogande har människor som drivs av samma vilja som jag själv drivs av, nämligen viljan att åstadkomma en bättre lösning för de barn vars föräldrar har gått skilda vägar.

När Sara Karlsson säger att det är tydligt att det inte får kosta kan jag bara påminna om att det här har varit en regel inom utredningsväsendet under väldigt lång tid, oavsett regeringsfärg. I händelse av att utredningar föreslår nya reformer som kostar pengar ska också en möjlig finansiering redovisas. Så har det varit i många år, och det gäller också denna utredning. Det är ingenting unikt. Men det är upp till regeringen att pröva det här i ett större sammanhang och lägga fram förslag som leder till den lösning som vi vill ha.

Jag är tacksam för att vi kunnat ha detta meningsutbyte. Jag har haft möjlighet att berätta om en del av de åtgärder vi vidtagit för att förbättra för ekonomiskt utsatta familjer, till exempel i form av flera gånger genomförda förstärkningar av bostadsbidrag, förstärkning av flerbarnstillägg och annat. Vår ambition är att fortsätta arbetet för att göra livet lättare att leva för de familjer som lever under små ekonomiska omständigheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2013/14:2 om kostnader för massarbetslösheten

Anf. 43 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att sänka arbetslösheten, bli bäst i Europa på att bekämpa arbetslöshet och uppnå maximalt resursutnyttjande i ekonomin.

För att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och varaktigt sänka arbetslösheten är det centralt att skatte- och socialförsäkringssystemet ger tydliga drivkrafter att arbeta, att utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken rustar människor för jobb samt att det finns ett väl fungerande företagsklimat. Vidare är det viktigt med en väl fungerande lönebildning.

Regeringen har genomfört omfattande åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Jobbskatteavdraget och en återupprättad arbetslinje i socialförsäkringssystemen har stärkt drivkrafterna att arbeta. Regeringen har reformerat arbetsmarknads- och utbildningspolitiken samt vidtagit åtgärder för att stimulera efterfrågan på grupper med svag förankring på arbetsmarknaden, till exempel sänkta socialavgifter för unga och nystartsjobb. Sedan 2011 för regeringen samtal med parterna, bland annat för att öppna nya vägar in på arbetsmarknaden för unga.

Bland annat OECD, Riksbanken och Konjunkturinstitutet bedömer att regeringens åtgärder kommer att leda till en varaktigt högre sysselsättning och lägre jämviktsarbetslöshet.

Sverige har bland Europas starkaste offentliga finanser och goda säkerhetsmarginaler. Det ger utrymme för åtgärder som påskyndar återhämtningen och är jobbskapande på lång sikt.

Anf. 44 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag tackar finansminister Anders Borg för svaret, även om det var ett svar där han talade om vad man har gjort men inte vad man ska göra. Problemet kvarstår ju. Anders Borg räknar upp allt det

man gjort och talar om drivkrafterna och incitamenten. Han använder nationalekonomiska teoretiska termer som låter väldigt bra. Men i praktiken har det visat sig att det inte fungerar. Min fråga är då: Vad ska ministern göra för att vi ska komma ifrån massarbetslösheten?

Ni kan inte skylla på sossarna hur länge som helst. Ni kan inte heller skylla på den internationella krisen hur länge som helst. Anders Borg älskar att jämföra med Grekland och Spanien. Det brukar inte vi göra. Vi brukar jämföra oss med länder runt omkring. Varför klarar sig då andra jämförbara länder bättre än vi gör? De är i precis samma kris som vi. Eller har Anders Borg en egen kris inom sig? Det kan tänkas. Men Österrike, Tyskland, Danmark, Holland och Storbritannien klarar krisen bättre. Det går inte att skylla på den internationella krisen. Och jag tycker inte att man kan skylla på sossarna när man har suttit i regeringsställning så länge, även om ni älskar att göra det.

Har vi råd att inte arbeta? Svaret är självklart nej. Eftersom socialbidragen ökar i 241 av våra kommuner är er så kallade jobblinje en socialbidraglinje. Kommunerna har definitivt inte råd med den höga arbetslösheten, eftersom ni också har försämrat för de arbetslösa. Många säger att de söker socialbidrag just för att deras arbetslöshetsförsäkring är så dålig, och det är ni som har försämrat den. Det kallas ”drivkraft” hos er. Om man blir fattig hittar man sig ett jobb – i teorin. Men i praktiken har det visat sig inte fungera.

Jag fortsätter att ställa frågorna. Vad avser ministern att göra för att komma till rätta med massarbetslösheten? Jag vet vad ni har gjort, men det har inte hjälpt. Ministern räknar upp vad man har gjort. Jag känner till detta. Men är finansministern nöjd med utfallet? Är han nöjd med att ungdomsarbetslösheten ligger kvar på 20–25 procent?

Regeringen har själv skrivit i sina propositioner att vi kanske kommer ned till 2006 års siffror – det är då vi socialdemokrater lämnade över makten – ungefär till 2017. Alltså har vi tio förlorade år, tio år med denna massarbetslöshet där människor sitter i kläm för att ni har bundit er fast vid en och samma teori: Gör de arbetslösa fattigare – då kommer de att hitta jobb! Ni sänker också skatterna för dem som har det allra bäst, för då tror ni att det blir fler jobb.

Nu kommer snart någon här att gå upp och säga att det blivit 200 000 fler jobb. Jag kan besvara detta redan nu. Det är betydligt fler som lever i det här landet i dag. Därför kan man inte vara nöjd med att det är 200 000 fler som har jobb. Det är procenten som vi måste titta på. Det är antalet människor som kan jobba som ska räknas. Man kan inte hitta på att det räcker med att fler har kommit i arbete. Det hjälper inte den arbetslöse.

Anf. 45 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Monica Green frågade vad finansministern avser att göra för att sänka arbetslösheten. Frågan kommer inte ur tomma intet. Den kommer av att vi har en förskräckande hög arbetslöshet. Med tanke på att finansministern har varit ansvarig för politiken i sju år är det naturligtvis så att frågan kvarstår. Vad tänker man göra? Finansministerns politik har lett fram till den situation vi har i dag, och då måste vi naturligtvis få ett svar på frågan.

Nästa fråga är: Hur ska vi bli bäst i Europa på att bekämpa arbetslösheten? Vi socialdemokrater tycker att det är en fullständigt rimlig ambit-

ion. Vi förstår inte varför finansministern trivs med att vara medioker när det gäller att hantera arbetsmarknadsfrågor. Det är mycket konstigt. Jag skulle vilja ha ett svar på följande: Varför tycker Sveriges finansminister att det är helt okej att vara medioker i dessa sammanhang?

Finansministern anför att skatte- och socialförsäkringssystemet ska ge tydliga drivkrafter att arbeta. Det har även upprättats någon arbetslinje i socialförsäkringssystemet. Då har man en analys som går ut på att 400 000 svenskar är arbetslösa för att de har valt att inte arbeta. Det är den grundläggande analysen. Man menar att om man gör valet att arbeta lite mer attraktivt kommer 400 000 svenskar att välja att arbeta. Finansministern har gjort denna analys av problemet och lagt fram förslag till lösningar på detta problem. Det handlar om det som har anförts här om skatte- och socialförsäkringssystemet.

Herr talman! Bekymret är att denna analys är grovt felaktig. Vi har 400 000 arbetslösa i detta land för att de inte får jobb. Då finns det i huvudsak två skäl till att dessa personer inte får jobb. Det ena skälet är att de inte är rustade för att ta de jobb som faktiskt finns. Det andra skälet är att det inte finns tillräckligt många jobb.

Vi socialdemokrater gör alltså en helt annan analys än finansministern av varför det finns 400 000 arbetslösa och lägger naturligtvis fram helt andra förslag. Vi menar att det är orimligt att var femte rekrytering i Sverige misslyckas. Vi menar att det är orimligt att vi har 400 000 arbetslösa personer. Samtidigt finns det i svenska befintliga företag arbeten som inte blir gjorda – produktion av varor och tjänster som inte blir utförd – för att arbetsgivarna inte hittar rätt utbildad arbetskraft. Detta ser vi och lägger fram förslag för att åtgärda detta.

Finansministern administrerar en regering som har en arbetsmarknadspolitik som är så fullständigt impotent att Arbetsförmedlingen, som har ansvar för att rusta de arbetslösa, har ett regelverk som gör att man inte kan ge de arbetslösa dessa möjligheter. Det innebär att Arbetsförmedlingen förra året lämnade tillbaka 3 miljarder kronor. Det var pengar som man hade fått av finansministern för att rusta de arbetslösa. Men finansministern skickade med restriktioner som var av det slaget att Arbetsförmedlingen inte kunde använda pengarna.

Det finns 400 000 arbetslösa, var femte rekrytering i befintliga företag i fråga om riktiga jobb blir inte av, och 3 miljarder som finns anslagna i budgeten kan inte användas för att finansministern har en oduglig arbetsmarknadspolitik. Jag skulle vilja att finansministern svarar på varför det är på det sättet.

Anf. 46 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Socialdemokraterna har ambitionen att arbetslösheten i Sverige ska vara den lägsta i Europa år 2020. Det är en god ambition. Då borde de också ha en verktygslåda för hur man ska komma dit. Jobben skapas i företag, och för företagen utgör lagstiftning och vilka skatter som betalas förutsättningarna för att de ska kunna skapa dessa jobb.

När jag har träffat företagare i mitt län tar de ofta upp de förändringar som har skett av skattesatserna, speciellt för unga. Det är billigare att anställa unga. De talar om att det kan handla om så mycket som 40 000 kronor om året på grund av att det är en lägre arbetsgivaravgift när man anställer unga. Det har stor betydelse. Det är också när man nyrekryterar

som man har möjlighet att anställa unga i stället för någon med lång erfarenhet. Vi vet också att det är mycket viktigt att skaffa det första jobbet och få in det i sitt cv.

Jag har följande fråga till Socialdemokraterna: På vilket sätt tror ni att höjda arbetsgivaravgifter för unga ska kunna leda till att ambitionen att vi ska vara bäst i Europa år 2020 nås?

Anf. 47 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Jag tycker att detta är en klargörande och intressant interpellationsdebatt. Monica Green sade för en stund sedan att hon inte ville tala om makroekonomi utan att hon ville tala om mikroekonomi och procent. Det tycker jag att vi gärna kan göra.

Jag ska ta mitt hemlän, Gävleborgs län, som exempel. Där är det, enligt riksdagens utredningstjänst, ungefär 3 000 anställda i restaurangbranschen. Av dessa 3 000 anställda är ungefär 1 000 under 26 år. Ungefär 850 personer är utrikesfödda. Det är precis dessa två målgrupper på arbetsmarknaden som kanske har det tuffast att komma in – utrikesfödda och unga. I Gävleborgs län har alltså restaurangnäringen 3 000 anställda.

Hur har det då gått sedan vi sänkte momsens på mat på restauranger? Det kom statistik för ett par veckor sedan som visade att antalet anställda i restaurangnäringen i Gävleborgs län har ökat med 18 procent, Monica Green. Och du ville ju prata procent, Monica Green. Det är en helt fantastisk utveckling. Tänk om antalet anställda hade ökat med 18 procent på hela arbetsmarknaden. Gävleborgs län behöver varje enskilt jobb som vi kan få fram. Varje enskilt jobb är jätteviktigt.

Monica Green måste svara på frågan: Vilken företagare har du mött i restaurangbranschen som säger att om ni bara fördubblar arbetsgivaravgifterna kommer man att anställa fler? Du måste ha mött en enda företagare som faktiskt anställer och som har sagt till dig att om du bara gör det mycket dyrare att anställa kommer man att anställa fler. Om du inte har mött någon som har sagt det är du inte trovärdig.

Jag besökte Sandvik som är ett stort och viktigt internationellt företag som finns i vårt hemlän. Jag ställde två frågor till dem. Jag ville veta vad en kilometerskatt för tung trafik skulle betyda för detta företag. Jag frågade om de kunde räkna på det. Från Sandvik svarade man att det skulle betyda ungefär 20 miljoner per år i ökade kostnader för enheten i Sandvik. På en mandatperiod är det 80 miljoner, Monica Green. Detta är naturligtvis pengar som måste tas hem på något sätt, och förmodligen i form av ett minskat antal anställda. Om det handlar om 20 eller 30 anställda låter jag vara osagt.

Men jag måste ställa följande fråga till Monica Green: Vilket företag har du träffat som säger att om ni bara gör det dyrare att transportera deras varor kommer de att anställa fler? Sandvik sade det i alla fall inte.

Jag ställde också följande fråga till Sandvik: Är energipolitiken viktig för er? Ja, svarade de. De sade att de är en av Sveriges största energiförbrukare och att konkurrenskraftiga och långsiktiga spelregler därför är avgörande för dem för att finnas i Sverige.

Jag frågade Sandvik ungefär hur mycket 1 öre i ökat kilowattpris betyder för dem. De hade räknat ut att det betyder ungefär 7 miljoner per år.

Sedan kan man bara spekulera i hur det skulle bli om Socialdemokraterna skulle snabbavveckla kärnkraften tillsammans med Miljöpartiet, som de kräver. Stiger elpriset med 10 öre handlar det om 70 miljoner, stiger elpriset med 20 öre handlar det om 140 miljoner och så vidare.

Då frågar jag Monica Green: Vilka företag har du träffat som säger att om ni bara gör det väsentligt dyrare att tillverka deras produkter kommer de att anställa fler? Jag ser fram emot svaren, Monica Green.

Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Vi har haft en mycket allvarlig kris i världsekonomin efter att den amerikanska regeringen valde att låta Lehman Brothers gå i konkurs 2008. Vi har haft en global nedgång som har präglat världsekonomin sedan dess, och många länder, framför allt i Europa, har upplevt svåra ekonomiska bekymmer.

Det är alldeles uppenbart att i en jämförelse klarar sig Sverige väldigt väl. Vi har hållit ihop samhället bättre, vi har inte sett en kraftig ökning av klyftorna på det sätt som andra länder har upplevt, vi har inte behövt göra nedskärningar i välfärden, vi har fler anställda i kommuner och landsting, och vi har större resurser för vård och omsorg, för barnomsorg och för utbildning än vad vi hade tidigare. Vi har kunnat sänka skatterna, vilket har gjort att vanliga människor i Sverige har bättre inkomster i dag än de hade 2006.

Även om man jämför situationen med andra länder framstår Sverige som ett av de länder som har klarat sig bäst, vilket också har framhållits av en rad olika internationella organisationer. Vi har alltså haft en sysselsättningsökning på 200 000. Det är en av de starkaste utvecklingarna för sysselsättning vi har bland de jämförbara EU-länderna.

Vi har kanske haft bland de absolut starkaste utvecklingarna av arbetskraften – vi har sett andra länder där människor har lämnat arbetskraften, vilket långsiktigt kommer att ställa till väldiga bekymmer. Vi ligger alltså bland de lägsta vad gäller långtidsarbetslöshet, både för vuxna och för ungdomar, och vi har haft en starkare samlad ekonomisk utveckling. När EU-kommissionen nu i veckan presenterar sin bedömning av 2014 och 2015 är det till och med så att Sverige har den starkaste ekonomiska tillväxten, tillsammans med de baltiska länderna.

Det är alltså inte så att Sverige är det svåraste krislandet där de största bekymren råder, utan Sverige är i bättre skick än praktiskt taget något jämförbart land när det gäller samlad ekonomisk tillväxt, offentliga finanser, utveckling av välfärd och utveckling på arbetsmarknaden. Det är för att vi har en väl fungerande samhällsmodell med en regering som under lång tid genomfört reformer.

Det är också så att vi vet ungefär vilken typ av åtgärder det är som ger stigande sysselsättning; det råder ingen oenighet om det när man tittar på rekommendationer från EU-kommissionen, OECD eller IMF. Det är grundläggande att det lönar sig att arbeta. Hur mycket det lönar sig att arbeta relativt att inte arbeta är avgörande för hur stort arbetsutbud man får, och det är centralt att man upprätthåller arbetslinjen i de olika transfereringssystemen.

Låter man utanförskapet växa, som vi gjorde under 70-, 80- och 90-talen, landar vi i att alltför många människor står utanför och får en besvärlig ekonomisk utveckling. Det här blir naturligtvis särskilt centralt

när vi har en hög ungdomsarbetslöshet och många utrikesfödda som behöver komma in på arbetsmarknaden.

När det lönar sig att arbeta vill människor söka jobb, och då måste det finnas jobb. Det måste finnas företag som vill växa och anställa, och då måste det helt enkelt löna sig att vara företagare. Det måste vara attraktiva villkor för att vara företagare – vi måste satsa på infrastruktur och forskning, vi måste få ned regelbördan och vi måste förbättra skatteklimatet så att fler människor vill investera i Sverige.

Om vi klarar av att få det att löna sig att arbeta och om vi klarar av att få företag att växa måste vi också förbättra utbildningssystemet. Vi har i Sverige sedan gammalt tappat i utbildning eftersom vi inte har prioriterat lärare, betyg, prov, läxor och pluggande på det sätt vi borde. Det är naturligtvis helt centralt att vi gör det framöver.

Här är kontrasterna i politiken väldigt tydliga: Alliansregeringen står samlad och redo att fortsätta genomföra reformer i den riktningen, och Socialdemokraterna har som grundläggande idé att bygga ut bidragssystemen och höja skatterna. Då lönar det sig sämre att arbeta, det blir färre som vill anställa och vi får en urholkning av kunskapsuppdraget i skolan. Det är väl rätt uppenbart att den politiken skulle leda till både högre arbetslöshet och lägre sysselsättning, herr talman.

Anf. 49 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Ja, då fick vi höra en nöjd finansminister som berättade att det är så fantastiskt bra, att de gör allt rätt och att det här bara går bra. Det är bara att fortsätta som tidigare; vi behöver inte ändra någonting! Det är bara det att i praktiken, ute i Skaraborg där jag åker omkring och besöker företagare, och på många andra håll, är det en helt annan verklighet än den Anders Borg så positivt målar upp.

Sedan säger Anders Borg: Vi är väl inte det svåraste krislandet. Nej, det är ingen av oss som har sagt det. Tvärtom, vi är ett fantastiskt bra land. Sverige är ett bra land, och vi ska fortsätta att vara det. Vi ska dock inte vara det där medelmåttalandet, utan vi ska vara det *bästa* landet på att pressa ned arbetslösheten. Varför har man så låga ambitioner i den borgerliga regeringen? Man tror inte att det går. Man vill inte ta sig an det utan bara fortsätta som tidigare, med sänkta skatter för dem som har det allra bäst och lägre ersättningar.

Anders Borg säger återigen att vi måste ha lägre ersättningar till de arbetslösa, för då ökar vi arbetsutbudet. Men det är ju det många företagare säger till mig: Om de annonserar ut ett jobb får de så många sökande att de inte ens vill annonsera ut jobben. Det är för att ni tvingar de arbetslösa att söka ett antal tusen jobb för att över huvud taget få ersättning, och de ska söka även om de inte har kvalifikationer. De ska söka alla typer av jobb.

Arbetsgivarna kan inte ens hantera det, och därför annonserar de inte ut jobb. Det blir i stället kontaktvägen, och det är väl inget bra sätt. Långtidsarbetslösheten har tredubblats, Anders Borg. Jag kan inte förstå hur Anders Borg kan tycka att det är bra.

Jag fick några frågor, och jag ska försöka svara på dem snabbt så att folk inte känner sig missnöjda.

Socialdemokraterna har besökt två hundra företag under oktober månad. Jag besökte företag i Skaraborg, och de sade till mig att vad de be-

höver är efterfrågan. De sade till och med att arbetsgivaravgiften inte är något problem. De behöver efterfrågan, alltså att folk efterfrågar deras produkter – det de tillverkar. Annars är det ingen idé att anställa någon över huvud taget. De måste ha en efterfrågan på den tjänst de levererar. Det var vad jag fick höra.

Sedan vet jag att det inte är fler anställda i restaurangbranschen nu än vad det var innan vi sänkte restaurangmomsen. Samma effekt var det i Frankrike. Däremot anställer man fler – men man avskedar också fler, så totalt sett har det inte blivit fler. Möjligtvis har det blivit det på vissa ställen i landet, men totalt sett har det inte blivit fler.

Jag fick frågan om ungdomar och hur vi ska hantera det. Ja, det är klart att man kan hålla på att ge bidrag till arbetsgivare, men ungdomsarbetslösheten har ju inte minskat trots alla dessa subventioner till arbetsgivare som redan hade ungdomar anställda. De 14 miljarderna smetas ju ut – arbetsgivarna hade redan ungdomarna anställda, och de fick en jättepresent av regeringen. Arbetslösheten bland ungdomar sjönk inte.

Vårt recept är utbildning. Vi vill att ungdomar ska komma tillbaka till skolan. Vi vill att de ska ha en utbildning med variation mellan praktik och utbildning och att de ska höja sin ambitionsnivå. Så bra ska skolan vara. Skolresultaten sjunker som en sten under den borgerliga regeringens tid. Vi ska ändra på det med fler lärare, och vi ska se till att skolan blir så bra att ungdomar vill komma tillbaka och göra färdigt sina studier.

Sverige måste vara på topp. Vi måste stå på tå. Vi måste kunna konkurrera i en supertuff internationell konkurrens. Därför måste vi ha en högutbildad befolkning.

Anf. 50 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Sverige klarar sig väl i en internationell jämförelse, säger Anders Borg. Ja, allt beror naturligtvis på hur man jämför samt vad och vem man jämför sig med. Att finansministern är så nöjd är dock mycket oroande om man ändå försöker sig på att analysera hur situationen ser ut.

Vi har en situation i Sverige där produktiviteten sjunker, vakansgraden ökar och arbetslösheten ökar. Det innebär att samtidigt som det blir fler lediga jobb blir det fler arbetslösa under finansministerns styre. Långtidsarbetslösheten är, som Monica Green var inne på, tredubblad som ett resultat av finansministerns politik. Ungdomsarbetslösheten är skyhögt, även jämfört med europeiska mått. Jag vet inte hur dagsläget är, men Sverige var ett av de länder som skulle kunna ta del av EU:s satsningar eftersom vi låg så illa till när det gäller ungdomsarbetslösheten. Det var Sverige, Grekland och andra länder.

I det här läget krävs det naturligtvis en ny politik, herr talman. Den politik som har lett oss till en situation där svensk arbetsmarknad inte längre fungerar är finansministerns politik. I sju års tid har finansministern genomfört sin politik, och det har inte fungerat. Då krävs det en ny politik och nya åtgärder.

Om man får utgå ifrån att finansministern ändå menar väl och tror på den här ståndaktigheten blir finansministern någon sorts Sven Dufva. Om Sven Dufva sade man, eftersom han var så plikttrogen och modig: Ett dåligt huvud hade han, men hjärtat hans var gott. Jag tror ändå att finans-

ministern kanske tror på sin politik, men det är inte många kvar ute på svensk arbetsmarknad som gör det.

Anf. 51 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! I kölvattnet av den stora ekonomiska krisen år 2008 har Sverige klarat sig bra, som finansministern tidigare redogjorde för. Vi lever under goda förutsättningar om vi jämför med södra Europa och vår omvärld.

De reformer som nu har fått full kraft, som ROT- och RUT-reformerna, har också spelat stor roll. Många jobb har kommit i RUT-branschen och i ROT-branschen, och många av dem kanske har funnits tidigare fast lite under mattan. Det gör att många har fått vita, bra och fasta jobb som de annars kanske inte hade kunnat få i Sverige.

Småföretagen har en nyckelroll, och de jobb som har tillkommit är mycket inom den privata näringen. Den offentliga sektorn har inte växt jättemycket. Den har växt utifrån skattekraften och är då också långsiktigt finansierad, vilket är viktigt. Subventioner för att ge extra pengar till offentlig sektor som man senare måste spara, som vi har erfarenheter av från 80- och 90-talen, är inte någon skojig medicin. Det vet alla som har varit med om och kommer ihåg det.

Företagen frågar säkert inte efter skattehöjningar när Monica Green är ute på företagen. Jag skulle vilja veta hur många som har frågat efter att man ska höja skatten på ungas arbete. Vad man däremot efterfrågar är lärlingssystem. Tillsammans med den lägre arbetsgivaravgiften för unga efterfrågar man det lärlingssystem som vi nu hoppas ha på plats snart för att kunna få in fler unga och lära upp dem i tid.

Anf. 52 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Som ni som tittar på den här tv-sända interpellationsdebatten hörde svarade naturligtvis inte Monica Green på frågan vilken företagare hon har mött som säger: Jag anställer fler om du bara gör det dubbelt så dyrt att anställa. Det är naturligtvis för att det inte finns någon företagare som ger det svaret. Det vore ju märkligt om man gjorde det.

Jag frågade också Monica Green vilka företag som säger till henne: Vi stärker konkurrenskraften om ni bara inför en kilometerskatt, eller lastbilsskatt som den kallas, för tungtrafik på 14 kronor per mil. Sanningen är den att det inte finns några företagare som säger: Vi kommer att sälja mer av våra produkter om ni bara gör dem dyrare. I själva verket brukar de flesta företagare säga: Konkurrensen på världsmarknaden är så knivskarp att ni måste säkerställa från politiken att vårt företag är konkurrenskraftigt.

Jag tror på Monica Green när hon säger att företag vill ha efterfrågan. Ja, det är ju självklart att företag vill ha efterfrågan på sina produkter. Ett exempel finns i Arbetarbladet i dag från Sandviken, nämligen Sandvik. Där tillverkar man högkvalitativa rör till kärnkraftsindustrin, och vi vet alla att den marknaden har gått ned. Det innebär naturligtvis att efterfrågan sjunker. Det är ett faktum. Det är klart att efterfrågan är viktig. Men givet det faktum att det är på det sättet måste vi naturligtvis säkerställa att andra branscher kan anställa människor. Vi måste säkerställa den inhemska möjligheten att anställa. Restaurangbranschen är ett otroligt lyckosamt exempel i Gävleborgs län – 18 procent enligt SCB:s officiella

statistik. Det är naturligtvis inte sant, som Monica Green säger här, att det inte har blivit fler anställda. All statistik visar att restaurangbranschen har anställt väsentligt fler.

Frågorna till Monica Green kvarstår, men hon har ju möjlighet att besvara dem i sitt nästa inlägg.

Prot. 2013/14:24
8 november

Svar på
interpellationer

Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag ska ha en interpellationsdebatt med Anders Borg lite senare, men jag kan ändå inte avhålla mig från att gå in i den här debatten eftersom Anders Borg talar om att man har ökat sammanhållningen i Sverige.

Min fråga till Anders Borg är: Hur tror du att sjuka och arbetslösa känner att sammanhållningen har ökat när de får vara med och finansiera skattesänkningar för dem som har arbete genom att de får sämre ersättning? Hur tror Anders Borg att kommuner och landsting uppfattar att sammanhållningen har ökat när man tvingas att höja skatterna på grund av att regeringen övervältrar kostnader för arbetsmarknad och socialbidrag på dem? Har det ökat sammanhållningen? Ökar det sammanhållningen när regeringen väljer att ösa pengar över redan rika borgerliga moderatstyrda kommuner runt Stockholm?

Lotta Olsson och Lars Beckman talar om arbetsgivaravgifterna. Någon slutsats måste ni ändå ha dragit eftersom ni höjer arbetsgivaravgifterna för dem som är 25 år. Ni kanske drog samma slutsats som många andra har gjort, att arbetsgivaravgifterna i huvudsak inte finansierar nya jobb utan däremot vinster till företagen. Att restaurangbranschen är en av de stora vinnarna vet vi. Men min fråga tillbaka till er är: Hur många färre under 25 skulle McDonalds ha anställda? Min bild är att det är nästan bara ungdomar som jobbar där. Skulle man då sluta att anställa ungdomar?

Sedan tycker jag att Lars Beckman måste kunna räkna. Det blir dubbelt så dyrt, säger han. Om han frågade arbetsgivare om de skulle vilja kunna sänka lönerna skulle de säkert svara ja på frågan, men frågan är om det är det vi vill åstadkomma.

Vad går arbetsgivaravgifterna till i dag? De går till pension, till sjukförsäkring, till arbetsskadeförsäkring och de går också till arbetsmarknadspolitiken. Tycker Lars Beckman att det är helt oviktigt?

Vi har nu en hög arbetslöshet, och regeringen väljer att sänka skatten och att inte satsa mer på utbildningar. Anders Borg är ett ganska bra exempel på en socialdemokratisk utbildningspolitik som ger människor en andra chans. Vi satsar på vuxenutbildning så att människor som inte ville studera eller inte klarade av sina studier får komma tillbaka genom till exempel vuxenutbildning. Tycker Anders Borg att det är en dålig investering att satsa på mycket vuxenutbildning? Ni har dragit bort och har sedan lagt till lite, men ni lägger aldrig till lika mycket som ni drar bort. Enligt er skulle en borttagning av er sänkning vara någon form av plusstatistik. Hur räknar Anders Borg? Är det något nytt sätt att räkna, eller är det någon form av siffertricksande?

Frågan är: Hur ökar sammanhållningen genom att sjuka och arbetslösa blir fattigare? Hur ökar sammanhållningen när de rika blir rikare och de fattiga blir fattigare i Anders Borgs Sverige? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Sverige är ett av de länder som bäst har klarat en av de längsta ekonomiska kriserna sedan depressionen. EU-kommissionen landar i slutsatsen att vi nästa år och året därpå kommer att ha den högsta tillväxten, med undantag för de baltiska länderna, i EU. Liknande slutsatser har tidigare dragits av internationella organisationer som värderar Sverige, som OECD och IMF. De har framhållit att den finanspolitik som vi bedriver stöttar tillväxten samtidigt som den upprätthåller starka offentliga finanser. De framhåller därmed Sverige som ett föredöme för hur man bedriver en pragmatisk politik för att säkra tillväxt och stabilitet i svåra tider.

Vi kan se på en lång rad områden – arbetsmarknad, arbetskraft, sysselsättning och långtidsarbetslöshet – att Sverige helt enkelt står sig bättre än andra jämförbara länder. Utanförskapet har minskat efter att det steg under många år med socialdemokratisk politik, som förde ut människor i förtidspension och sjukskrivningar på ett sätt som naturligtvis läste dem i en väldigt besvärlig social situation.

Vi har kunnat förbättra välfärden. Vi har alltså fler sysselsatta i dag inom den skattefinansierade välfärden än vad vi hade 2006. Vi har ökat antalet sysselsatta med 200 000. Därmed har människor fått det bättre i Sverige. Andelen som lever med dålig materiell standard har minskat i Sverige medan den har ökat i väldigt många andra länder. Den ligger i dag på en nivå runt 1 procent medan den i övriga EU ligger någonstans strax under 10 procent.

Sverige är alltså ett land som hålls samman av en väl fungerande välfärd samtidigt som konkurrenskraften har förstärkts och arbetsmarknadens funktionssätt har förbättrats. Allra tydligast blir det när vi tittar på vanliga människors inkomster. De disponibla inkomsterna har stigit med 20 procent sedan 2006. Det är väsentligt mer än vad de steg under de socialdemokratiska åren. Och det finns inte något annat land som har haft en jämförbar utveckling av vanliga människors levnadsstandard – vad de har råd att konsumera, vad de har kvar i plånboken när skatter är betalda och när vi har justerat för konsumentpriser.

Mot denna ansvarsfulla och pragmatiska politik står Socialdemokraterna. Monica Green säger att företagen behöver större efterfrågan, och hon har två instrument för att genomföra den politiken. Tillsammans med Miljöpartiet kommer hon att höja skatterna kraftigt för hushållen. Vi kommer att få se kraftiga skattehöjningar på bensen och transporter. Vi kommer också att se att kostnaderna stiger när höjda skatter på företagen vältras över på hushållen.

Företagen får alltså höjda skatter som vältras över på hushållen, och hushållen får sämre levnadsstandard.

På företagssidan är det arbetsgivaravgifter och restaurangmoms, och det är en lång rad andra skatter när man sedan ska göra upp med Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Samlat försämrar dessa två åtgärder – att försämra hushållens ekonomi och att försämra företagens ekonomi – efterfrågan. En kraftig skattehöjning mot jobb och företagsamhet kommer att kosta arbete.

Man skulle kunna tro att det är en medveten politik som är nödvändig för att vi har stora underskott i Sverige. Men så är det inte. Vi har starkast offentliga finanser av alla jämförbara länder. Vi har en låg skuldsättning.

Socialdemokraternas skattehöjningar genomförs alltså inte för att de är nödvändiga utan för att Socialdemokraterna har för avsikt att bygga ut bidragssystemen. Det är poängen med den socialdemokratiska politiken.

Vi föreslår inte att man ska sänka några ersättningsnivåer. Det är Socialdemokraterna som föreslår att vi ska ha mycket högre ersättningar.

Den kanske allra mest intressanta övningen, som Monica Green, Patrik Björck eller Eva-Lena Jansson gärna får utveckla, är hur alla förbättringarna av sjukförsäkring och förtidspensioner ska rymmas inom de 1,3 miljarder som anges i den socialdemokratiska budgeten.

Skulle ni genomföra denna politik skulle det enda som fanns kvar att satsa pengar på vara att finansiera människor utanför arbetsmarknaden. Det är en politik som skulle ha tragiska effekter på svensk ekonomi, offentliga finanser och människors liv.

Anf. 55 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det stämmer att vi inte kommer att kunna genomföra allt på en gång. Det kommer att ta tid innan vi kan komma tillbaka till en mycket lägre arbetslöshet än vad vi har i dag. Det kommer att ta tid innan våra åtgärder hinner bita.

Så sade också Anders Borg när han tog över. Han sade: Det kommer att ta två år innan vår politik börjar bita.

Lite fortare tror jag att vår politik kan börja bita, för vi kan sätta i sjön många av åtgärderna ganska snart nästa höst.

Anders Borg sade som sagt att det skulle ta två år, och vi vet när jobbstoppet kom. Det var efter två år, när er politik började bita. År 2006 tillkom det 153 000 nya jobb, och 2007 tillkom det 80 000 nya jobb. Det var när er politik började bita som jobbstoppet kom. Det sammanföll med den internationella krisen, och ni har inte lyckats hantera den.

Vi klarar detta sämre än jämförbara länder, även om Anders Borg är så nöjd med sakernas tillstånd.

Jag fick några frågor, och jag ska upprepa svaret eftersom en del inte lyssnar. Man kan också läsa protokollet i efterhand.

Jag frågade de företag jag har besökt vad som är deras största problem. Svaret jag fick var att arbetsgivaravgiften inte är det största problemet utan det största problemet och den största utmaningen är efterfrågan på produkterna och tjänsterna. Det är det de vill ha. Det vill också ha långsiktiga spelregler, utbildad arbetskraft, utbildade ungdomar och en infrastruktur som fungerar. Så svarade företagen mig.

När det gäller transporterna vill vi ha kvar de seriösa, miljövänliga långtradartransporter som vi vet finns i Sverige. Dessa kommer vi att premiera gentemot de oseriösa långtradarchaufförer som håller på att ta över denna marknad i Sverige.

Anf. 56 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag fick inget svar från Anders Borg. Han koncentrerar sig naturligtvis på interpellanten, men jag ställde faktiskt en fråga utifrån hans precisa svar att sammanhållningen i Sverige ökar.

Sammanhållning måste vara att människor känner att de är delaktiga och får vara med tillsammans. Men om det är som regeringen sade och som tidigare socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrsson var tydlig med att det är självklart att sänka ersättningen i sjukförsäkringen

för att finansiera skattesänkningar för dem som arbetar är det en tydlig signal på att någon får betala för att någon ska få det bättre. I detta fall får de sjuka betala.

Anders Borg kan välja att hela tiden kalla socialförsäkringar för bidrag. När det gäller a-kassa och arbetslöshetsförsäkring brukar statsministern säga att det är bra tilläggsförsäkringar. Ni tycker att man ska betala dubbelt. I stället för att få det direkt och ha en bra försäkring är det bättre att de som är rädda för att bli arbetslösa betalar till en privat försäkring.

Ni privatiserar och försämrar de sociala försäkringarna i stället för att stärka och se till att det finns en trygghet.

Det värsta är att ni inte bryr er om att det finns företag som saknar arbetskraft trots att vi har 400 000 arbetslösa. Då måste man satsa på rätt matchning och rätt utbildning och framför allt investera i människor. Det är därför vi tycker att det är viktigt att investera i de unga.

Jag är lite besviken. Jag kan fortfarande inte förstå hur Anders Borg får ihop att de rika blir rikare, de fattiga fattigare och att någon ska betala någon annans skattesänkning med påståendet att sammanhållningen ökar. Nej, Anders Borg, det gör den inte.

(Applåder)

Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jag tackar Monica Green för denna viktiga interpellationsdebatt. Den har visat på klara och tydliga linjer.

Sverige har alltså klarat denna kris bättre än andra länder. Monica Green säger att Sverige har klarat krisen sämre, men så är det inte. Sverige har haft högre tillväxt, bättre utveckling av sysselsättningen, bättre utveckling av arbetskraften och starkare offentliga finanser. Vi har kunnat öka antalet sysselsatta i kommuner och landsting, och hushållens reala disponibla inkomster har ökat med i runda slängar 20 procent under denna period medan de i många andra länder har minskat eller ökat ytterst lite.

Detta beror på att vi har fört en konsekvent politik för att skapa förutsättningar för fler människor i arbete. Det lönar sig bättre i dag att arbeta i Sverige. Vi har en tydligare arbetslinje i socialförsäkringssystemet, i a-kassan och i Arbetsförmedlingens arbete. När denna typ av politik har genomförts i Sverige har den liksom i andra länder gett stora effekter på sysselsättningen, vilket alla ledande experter är överens om.

Vi har också gjort viktiga förbättringar i företagsklimatet. Vi har minskat regelbördan, sänkt bolagsskatten och plockat bort förmögenhets-skatten. Tack vare Socialdemokraterna har vi inte heller någon arvs- och gåvoskatt. Det är viktiga insatser som gör att entreprenörsklimatet i Sverige är bättre.

Vi har påbörjat en uppstädning i den svenska utbildningspolitiken för att åter göra kunskap till det centrala värdet. Det handlar om välutbildade lärare som får lite bättre betalt, om att prioritera att man läser läxor, gör sina prov och uppnår bättre skolresultat.

Detta har vi gjort samtidigt som vi klarat sammanhållningen bättre än de flesta andra länder.

Det räcker att titta på EU-kommissionens statistik över människor som lever med låg materiell standard. Här ligger Sverige på 1 procent medan EU-genomsnittet ligger på 10 procent. Dessa siffror har också minskat under krisåren, vilket givetvis är positivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:24
8 november

Svar på
interpellationer

10 § Svar på interpellation 2013/14:6 om avdrag för privatundervisning och läxhjälp

Anf. 58 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Hannah Bergstedt har frågat mig om jag avser att ändra reglerna för HUS-avdraget så att privatundervisning och läxhjälp inte längre omfattas och om jag avser att stimulera kommuner till läxhjälp genom riktade statsbidrag.

RUT-avdraget infördes 2007. Användandet av avdraget har sedan dess vuxit mycket i omfattning, och sysselsättningen i branschen har ökat kraftigt.

RUT-avdraget för barnpassning har medfört tillämpningssvårigheter i fråga om vad bestämmelsen är avsedd att omfatta när det gäller läxhjälp. Reglerna har därför förtydligats för att särskilja läxhjälp från barnpassning genom att klargöra att både barnpassning och läxläsning omfattas av skattereduktionen. Jag har inte för avsikt att göra någon förändring av detta.

De krav som skollagen och läroplaner ställer på undervisningen i skolan påverkas inte av RUT-avdraget. Skolan har ett ansvar för att elever får det stöd och den hjälp de behöver för att klara kunskapskraven under ordinarie undervisningstid.

Regeringen har under en längre period genomfört olika satsningar för elever som riskerar att inte klara kunskapskraven. I budgetpropositionen för 2014 föreslås ytterligare satsningar för denna elevgrupp. Bland annat föreslås ett införande av ett tidsbegränsat statsbidrag till huvudmännen för att anordna läxhjälp.

Läxor är viktiga för att ge eleverna möjlighet till repetition och mängdträning av sådant som har behandlats i undervisningen. Extra stöd och hjälp hemifrån bidrar till goda kunskapsresultat, men alla elever har inte tillgång till detta.

Om skolan tillhandahåller läxhjälp skulle det kunna kompensera för detta och bidra till ökad måluppfyllelse och likvärdighet. Fokus bör vara på elever i årskurs 6–9. Detta gynnar främst elever som riskerar att inte klara kunskapskraven och bidrar till ökad likvärdighet.

Regeringen föreslår också att ideella läxhjälpföreningar ska ges möjlighet att söka statsbidrag för sin verksamhet.

Anf. 59 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! En likvärdig utbildning som rustar våra barn och unga för framtiden är en av våra viktigaste frågor om vi inte vill att det ska se ut som i dag då skolresultaten sjunker och allt fler unga står utanför arbetsmarknaden för att de inte klarat sig igenom utbildningssystemet.

Kunskapskraven i skolan är höga, och det är bra. Men allt fler lärare berättar att de inte klarar av att få eleverna att uppnå målen utan läxor, och då pratar vi inte om repetition och mängdträning. Samtidigt säger många mammor och pappor att de har svårt att hjälpa till med läxan. För en del handlar det om kunskap, och för andra handlar det om tid.

Som samhälle vill vi att fler ska arbeta mer, och det innebär många gånger sena kvällar för föräldrar när de kommer hem. När jag var barn var många av mammorna hemma när man kom hem från skolan, och man fick hjälp med läxan då. I dag ser det inte ut på samma sätt. Det gör att många barn får hjälp med sin läxa först sent på kvällen när de är ganska trötta. Jag vet inte hur det är med finansministern, men jag lär mig i alla fall bättre när jag är utvilad än när jag är trött.

Samhället och våra krav har förändrats. Då måste man också möta upp detta med möjligheter. Fler ska kunna jobba och ta heltidsjobb. Samtidigt vill vi att barn ska ha en bra utbildning med höga krav som ger goda förutsättningar för att konkurrera på en framtida arbetsmarknad.

Det behövs stöd för att klara av läxorna. Det tycker lärarna. Det tycker eleverna. Det tycker föräldrarna. Det tycker – som vi hör – också regeringen. Det tycker även vi socialdemokrater. Skillnaden mellan oss och regeringen är att vi tycker att när vi använder oss av våra gemensamma samhällsresurser ska stödet vara tillgängligt för alla.

Som ministern lyfte fram i sitt svar har avdraget blivit osedvanligt populärt, och många föräldrar köper läxhjälp till sina barn. Det talar för att det finns ett behov. Men frågan är: Är behovet så mycket mindre i de kommuner där man har sämst resultat i skolan? Är behovet mindre för de resurssvaga föräldrarna och barnen?

I de tio svenska skolkommuner som har allra sämst skolresultat finns inga företag som erbjuder läxhjälp med skatteavdrag – läx-RUT. Företag som erbjuder skattesubventionerad läxhjälp finns däremot i överflöd på universitetsorter och i storstäder. Jag kan inte se annat än att regeringens prioriteringar av våra gemensamma resurser leder till ökade skillnader. Jag får stöd av Skolverket, lärarfacken och frivilligorganisationerna, som var mycket kritiska till reformen innan den infördes och fortfarande är det.

Läx-RUT används till största delen av dem som redan är resursstarka. De har nu fått en skattesubvention som leder till att Skolverket varnar för att följden blir ökade skillnader mellan barnen i skolan. Är det verkligen ett framgångsrecept för Sverige att späda på de skillnader som redan finns? Borde det inte vara barnens behov som styr stödet för läxhjälp i undervisningen och inte föräldrarnas plånbok?

Anf. 60 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Socialdemokraterna ogillar RUT-avdraget, men de har motvilligt accepterat det då väljarna gillar det. Även de socialdemokratiska väljarna gillar RUT.

Även om Socialdemokraterna – om olyckan skulle vara framme och de vinner valet tillsammans med sina oppositionskompisar – tänker inskränka RUT-reformen rejält kommer de i alla fall att behålla halva RUT och låta barnfamiljerna som en särskilt utpekad grupp fortsätta att göra RUT-avdrag.

Med hänvisning till Hannah Bergstedts interpellation tycker jag att det kan vara på sin plats att än en gång påminna kammaren om att när RUT-reformen infördes framhölls i förarbetena att i de fall en barnvakt hjälper barn med läxor eller annat skolarbete bör läxhjälpen omfattas av samma skattelättnad som annan barnpassning.

Denna tolkning bekräftades sedan av Skatteverket, och det var den som gällde fram till utvidgningen eller justeringen av lagstiftningen vid årsskiftet. Jag har inte hört Stefan Löfven eller någon annan ledande socialdemokrat uttala att de tänker ändra på att barnpassning ska få omfatta läxhjälp. De vill begränsa det till vissa väljargrupper som ska få använda RUT-avdraget, men barnpassning ska kunna omfatta läxhjälp.

Jag har själv inga barn, men jag känner många barnfamiljer som undrar nu. Jag och många med mig vill ha besked från Hannah Bergstedt. Har du mandat att driva kravet att läxhjälp inom ramen för barnpassning inte ska omfattas av RUT-avdraget?

Anf. 61 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Det viktigaste valet man kan göra i sitt liv är ett val som inte kan göras. Det är valet av sina föräldrar. Om vi hade kunnat välja hade det kanske varit mycket enklare att leva i det borgerliga samhälle som vi just nu ser och som växer.

För mig som socialdemokrat är det egentligen väldigt enkelt. Eftersom vi inte kan välja vilka föräldrar vi får och inte kan välja vilka resurser våra föräldrar har måste samhällets och politikens viktigaste roll vara att jämna ut de skillnader som finns.

När det gäller barn är det allra viktigaste att se till att varje unge har rätt och möjlighet att ha drömmar – och vågar ha det – och sedan möjligheten att förverkliga dem.

Det var inte så länge sedan vi hade moderatstämman här i landet. Den kunde vi som inte var där följa på tv. En av de viktigaste parollerna var just Alla behövs. Läx-RUT står i direkt motsättning till detta uttalande, att alla behövs. Om vi ska kunna ta vara på alla barn och unga som växer upp i vårt land måste vi tillsammans för Sveriges skull ta ansvar för att se till att varenda unge har möjlighet att bli ingenjör, läkare eller vad det nu kan vara. För att kunna konkurrera med den kunskap vi behöver i vårt land måste vi ta till vara den.

Men i det borgerliga Sverige är det bara de som lyckades i det omöjliga valet – valet av föräldrar – som ska ha den möjligheten. Om man som barn växer upp i ett hem utan studievana och akademisk bakgrund eller med en ensamstående förälder har man naturligt inte samma förutsättningar. Med läx-RUT ökas denna skillnad jämfört med de föräldrar som har resurser och satsar lite extra på sina barn. Dessa barn kan bli ännu bättre och hade kanske redan från början en bättre förutsättning.

Jag blir lite beklämd när jag hör finansministerns svar och när han pratar om ideella föreningar. Själv kommer jag från och är riksdagsledamot för Stockholm. Här fick Mattecentrum avslag på sin ansökan med motiveringen att de som ideell förening konkurrerar ut läxhjälpföretagen. Och det var dina borgerliga kompisar i stadshuset som avsåg det.

Resultaten försämras just nu i skolan. Skolverket visar det i sina rapporter. Klasserna blir större, och lärartätheten sjunker. Allt det är resultatet av regeringens politik. Det kompenserar man genom att låta välbe-

ställda ungar få bättre möjligheter, i stället för att se till att satsa på skolorna. Se till att skolan själv kan fixa läxhjälp åt ungarna så att alla barn har möjlighet att få den hjälp de behöver.

Jag har en uppmaning till regeringen. För barnens skull: Tänk om!
(Applåder)

Anf. 62 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Det är alltid intressant att komma upp i talarstolen efter en talare som har hållit ett brandtal. Om man lyssnar på Teres Lindberg skulle man lätt kunna få för sig att Socialdemokraterna är emot läx-RUT. Vi kommer säkert att få klargöranden från Hannah så småningom.

Socialdemokraterna säger, vilket Maria beskrev, att RUT ska finnas kvar för barnfamiljer. Barnpassning omfattas av RUT-avdraget. Jag undrar hur det kommer att gå till rent praktiskt. Man är för RUT-avdraget och för barnpassning – om det inte är så att Socialdemokraterna kommer med ett annat besked. Hur ska det gå till rent praktiskt om jag inte får göra RUT-avdraget för läxhjälpen? Betyder det att barnvakten ska säga att hon inte får svara när lilla Lisa kommer och säger: Jag skulle behöva hjälp. Vad är 3 + 4? Det leder till ett antal praktiska frågor.

I sitt ideologiska brandtal säger Teres Lindberg att det har betydelse att de rika inte ska kunna göra det ena med det andra. Sanningen är att RUT-avdragen gör att de med normal och låg inkomst har möjlighet att göra det som den med hög inkomst alltid har gjort. Därför går verkligheten emot Teres Lindberg och Socialdemokraternas ideologiska brandtal.

Sanningen är att er politik bara gynnar de rika. Sanningen är att den med hög inkomst alltid kommer att klara sig oavsett om Socialdemokraterna tar bort RUT- eller ROT-avdrag, eller om ni tar bort RUT-avdrag för läxhjälp. Den med hög inkomst har alltid möjlighet att köpa tjänsterna.

Herr talman! Det nya som Alliansen har gjort är att ge den med normal och låg inkomst möjlighet att göra det som de rika alltid har gjort. Därför står Alliansen på folkets sida, och det är därför som det är bra att vi sänker trösklarna så att vanliga människor har råd att köpa de tjänster som överklassen alltid har gjort, för att använda Teres Lindbergs ord.

Jag är dock intresserad av att veta hur det ska gå till rent praktiskt. Kommer Socialdemokraterna att ge besked här i dag på om man verkligen tänker avskaffa RUT-avdraget för barnvakt? Om man inte avskaffar RUT-avdraget vill jag veta hur det ska gå till rent praktiskt när lilla Lisa frågar vad 3 + 4 är och om barnvakten inte ska få svara på det, precis som Maria Abrahamsson så föredömligt beskrev.

Anf. 63 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Skola, utbildning och kunskap spelar en central roll i vårt samhälle. Med hjälp av skola, utbildning och kunskap bygger vi samman samhället. Det skapar en plattform på vilken människor kan forma sitt liv och ger dem trygghet i arbetslivet. Det ger deras vardagsliv och arbete mening och innehåll.

Hur skapar man förutsättningar för kunskap i skolan? Hur förbättrar vi förutsättningarna för de elever som kommer från mindre studievana hem? Och hur säkrar vi en sammanhållen skola där alla får en bra grund? Det första och mest grundläggande är kunskapskrav. Skolans centrala

uppgift är att förmedla kärnkunskaper i de centrala ämnena matematik, svenska, utländska språk, geografi och historia. Alla andra uppgifter i skolan är av mindre betydelse än kunskapskraven.

Kunskapskrav betyder att man måste ha betyg. Man behöver ha prov, och man behöver ha nationella prov som gör att vi kan jämföra eleverna med varandra. Mer betyg och mer prov tydliggör kunskapskraven och gör det uppenbart för lärare och elever vad som krävs för att man ska lära sig saker.

Det är också centralt för skolan att vi har välutbildade, akademiskt grundade lärare med en bra utbildning som har ställt stora krav på dem och som har gett dem solida kunskaper i den matematik eller svenska de ska undervisa i. Det är centralt att vi har möjlighet att ge de bättre utbildade lärarna lite högre löner och att vi kan stimulera de lärare som tar mer ansvar och uppnår bättre studieresultat genom att förstärka deras löner.

En stor del av utbildningen grundas naturligtvis också på studier. Studier bedriver man i skolan och hemma inför prov och i samband med läxor. Det är väldigt bra med läxor. Om vi har mer läxor och mer prov i skolan och om barnen ägnar mer tid åt att läsa och repetera lär de sig mer. Det är egentligen inte mer komplicerat än så.

I en sammanhållen skola ska vi också ägna energi åt att föra samman eleverna. Då kan extra stöd behövas för att kompensera för olika förutsättningar eller andra svårigheter i tillvaron. Läxhjälp kan vara en viktig del av det. I Sverige har vi i alldeles för liten utsträckning använt skolkalendern på eftermiddagarna för att låta barnen sitta där och läsa läxor. Det vore en utomordentligt bra väg framåt om allt fler barn stannar kvar i skolan flera dagar i veckan och läser svenska, gör engelska glosor, övar på franskläxan, lär sig namnen på huvudstäderna i Europa eller diskuterar den del av historieundervisningen man håller på med för tillfället.

Det kan också vara viktigt med sommarskola. Vi lämnar nu stöd för en sådan. Det kan finnas en poäng med att det så småningom blir obligatoriskt med extra studier sommartid för elever i både grundskolan och gymnasiet som inte förmår nå godkända betyg, eller riskerar att inte nå godkända betyg. Vi har för lite undervisningstid i Sverige. Därför kan det vara klokt att göra detta.

Det är också jätteviktigt att öka undervisningstiden för nyanlända som har en skolbakgrund som kanske inte riktigt är på den nivå som man ofta har i Sverige.

Det är genom allt detta vi skapar en sammanhållen skola. Allt detta går på tvärs mot den skolpolitik som Socialdemokraterna har bedrivit i decennier, och det går också på tvärs mot den skolpolitik som Socialdemokraternas vänner Vänsterpartiet och Miljöpartiet tror på. Man tror inte på kunskapskrav, man tror inte på läxor, man tror inte på välutbildade lärare, och man tror inte på att belöna lärarna. Det är därför vi har problem i skolan. Det är den centrala frågan.

Socialdemokraterna vill i stället diskutera den del av RUT på 1 procent som går till läxhjälp och som jag inte tror gör vare sig någon större skada eller någon större nytta.

Anf. 64 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Jag förstår att alliansföreträdaren och finansministern helst vill undvika det som debatten handlar om.

Jag fick lite frågor kring gränsdragningsproblematiken. Det återkopplar till problematiken med behovet av läxor. Om det nu handlade om hjälp med att upprepa mattetabellen och den typen av läxor vore det en sak. Jag vet inte om alliansföreträdarna har varit ute i skolorna och har träffat föräldrarna. Jag har barn i skolan, och det är tydligt att det är en annan typ av läxor vi pratar om. Därför blir gränsdragningsproblematiken ganska intressant.

När regeringen införde RUT-avdraget sade man att det skulle vara till sådant som man kan göra själv. Är lärarjobbet något som var och en kan utföra själv? I min värld är det inte på det viset.

De allra flesta företagen har utbildade pedagoger och lärare som anställda. Om det är det som är behovet måste vi titta på skolan och vilka förutsättningar den har för att se till att varje barn har möjlighet att klara av sin skolgång.

Alla barn har inte samma förutsättningar. Alla föräldrar har inte samma förutsättningar att stötta sina barn. Det ska skolan kompensera för. Det är en av skolans grundprinciper, likvärdigheten i skolan. Att ha en skola som är likvärdig betyder ungefär att alla ska ha lika stora möjligheter att lyckas oavsett kommun, skola och bakgrund.

När ekonomi- och utbildningsforskaren Jonas Vlachos jämförde statens kostnader för läxsubventionen med en lärarledd skollektion blev slutresultatet att systemet är ineffektivt. Varje RUT-subventionerad timme kostar mellan tre och fyra gånger mer än en lärartimme per elev. Varför inte satsa de resurserna i skolan, som Anders Borg så brinnande talade för? Varför är det sämre med jobb i skolan, kopplat till verksamhet i skolan?

Regeringens satsningar talade Anders Borg om och om att förbättra skolresultaten. Faktum är att skolresultaten sjunkit sju år i rad. Påbörjat ett arbete, sades det. Det börjar väl vara dags att visa resultat? 12 000 elever lämnar skolan utan fullvärdiga gymnasiebetyg. Är det då läge att skattesubventionera orättvisor som gör att skillnaderna mellan elever ökar i skolan? Jag är mycket tveksam till det, Anders Borg.

De länder som har högst skolresultat kännetecknas av att ha ett jämlikt skolsystem. Om vi ska lyckas vända utvecklingen med de sjunkande skolresultaten behöver vi därför stärka jämlikheten i skolan. Alla elever ska lyckas, inte bara några. Staten behöver ta ett större ansvar, men då ska resurserna också bli tillgängliga för alla, inte bara för dem som redan har råd.

Trots vad Lars Beckman säger är det för den som saknar arbete dubbelt så dyrt att ha läx-RUT till barnen. Hur kan det vara rimligt? Det är inte föräldrarnas ekonomi som styr barnens behov.

Anf. 65 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Vissa skolor erbjuder läxhjälp efter ordinarie skoltid. Så är det. På andra håll finns det ideella krafter som hjälper till, exempelvis Röda Korset. Röda Korset har i sin tur ingått ett samarbetsavtal med ett av de ledande läxhjälpföretagen, My Academy. Samarbetet går ut på att läxhjälpföretaget bidrar med öronmärkta pengar till Röda Korsets läx-

hjälpverksamhet. Det är viktigt, precis som Hannah Bergstedt säger, att elever som behöver stöd i och utanför skolan också ska få det. Det håller jag med om, och det gör även regeringen.

Samma läxhjälpföretag kommer inom kort att lansera läxhjälp online, vilket öppnar helt nya möjligheter att erbjuda läxhjälp till fler elever för samma RUT-kostnad. I dag ligger priset på 230 kronor per timme. Fyra fem elever kan bli en femtilapp per familj för den läxhjälpen. Så kan tekniken användas för att radera ut geografiska och ekonomiska skillnader och, inte minst viktigt, kunskapskillnader.

Jag är lite förvånad över att Hannah Bergstedt, och gissningsvis också Teres Lindberg, är emot en sådan positiv utveckling. Jag skulle gärna vilja ha förklarat varför man inte ska använda den nya tekniken och för en billig penning sprida möjligheten till ökad kunskap till fler.

Anf. 66 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Ledamöter! Finansministern! För att det inte ska råda några som helst tvivel vill jag säga att vi kommer att avskaffa läx-RUT. Vi presenterade det på Aftonbladets debattsida för ungefär en månad sedan. Om detta råder inga tvivel, så det behöver vi inte diskutera mer.

Jag blir ganska glad när finansministern talar om vikten av kunskap och vad skolan faktiskt gör för barnen. Själv tycker jag att historia är ett särskilt viktigt ämne. Vi kan fortsätta att fundera på de kunskaper som jag tror det är viktigt att skolan lär ut, särskilt hur politikens utveckling har varit, inte minst vilka som var emot rösträtten, folkskolan och de fria skolmåltiderna.

Det är glasklart vad regeringen här tycker. De som har råd att betala ska få bättre förutsättningar. Vi socialdemokrater vill verkligen inte försämma för någon så som majoriteten får det att låta. Vi vill att alla barn ska ha bättre förutsättningar. Därför har vi i vårt budgetförslag avsatt 4 ½ miljard till skolan och vi öronmärker pengar för just läxhjälp. Vi tycker att det är viktigt att alla barn får den rätten. Majoriteten lägger å sin sida 0,8 miljarder – och de lägger 20 gånger mer på skattesänkningar.

Ja, det är glasklart. De som har råd att betala ska få det bättre och ha bättre förutsättningar. Jag tycker att det är fel politik.

Anf. 67 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Tack, Teres Lindberg, för klart besked! Socialdemokraterna tänker avskaffa avdraget för läxhjälp. Konsekvensen av det måste bli att RUT-avdraget avskaffas även för barnpassning, för barnfamiljer. Alla de barnfamiljer som har fått en lite bättre vardag, som fått det lite lättare att få ihop sitt livspussel, ska alltså inte få använda RUT-avdraget vid barnpassning. Det tycker jag är olyckligt, inte minst utifrån den debatt som varit de senaste veckorna om hur vi ska underlätta för familjer att få tiderna att gå ihop, hur vi ska underlätta för män och kvinnor som har en ansträngd vardag att hinna med det som ska göras.

Det hela blir lite märkligt när det låter som om Socialdemokraterna är för utbildning och kunskap men har en politik som i många avseenden är tvärtom. Det har finansministern redan gått igenom, så det behöver jag inte upprepa. Däremot tycker jag att klasskamp retoriken som förs från talarstolen och som kanske mer påminner om en debatt på 30-talet blir märklig. När man avskaffar avdrag, antingen det är RUT-avdrag, ROT-

avdrag eller något annat avdrag, blir den praktiska konsekvensen att den med lägre eller normal inkomst inte har råd att köpa de tjänsterna. Det är det nya. Tidigare var det bara den med riktigt hög lön, den som var riktigt välavlönad, som kunde unna sig att köpa tjänster.

Med den klasskamp retorik som här förs, där det sägs att man ska ta bort avdragen, förbättringarna för svenska folket, blir konsekvensen att bara den som har råd, den som har riktigt hög lön, kommer att kunna köpa tjänster oavsett om det gäller vanligt RUT-avdrag, barnpassning eller läxhjälp. Däremot är vi alla överens om att resultatet i den svenska skolan måste förbättras. Där sätter vi in kraftfulla åtgärder, precis som finansministern redovisat.

Anf. 68 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Skolresultatet sjunker som en sten fortfarande efter sju år med borgerlig regering. Vi socialdemokrater tänker ändra på det när vi vunnit valet. Vi tänker nämligen satsa på fler lärare och mer kunskap, på fler engagerade lärare och fler speciallärare. Vi ska satsa på sommarskola och gymnasieskola. Vi ska ha utbildningskontrakt med dem som inte klarat gymnasieskolan. Vi ska avskaffa läx-RUT eftersom det ökar klyftorna. Vi vill ha ett samhälle som håller ihop. Vi vill inte att de föräldrar som inte har möjlighet tidsmässigt eller kunskapsmässigt ska behöva känna sig maktlösa. Kunskapen ökar bland de barn vilkas föräldrar kan köpa läx-RUT jämfört med dem som inte har råd att göra det. Även om vissa påstår att RUT-avdrag gynnar låginkomsttagarna vet alla som kan räkna att de som tjänar mest på ett avdrag är de som tjänar mest. Har man hög inkomst gör man ett stort avdrag och så vidare.

Skolverket varnar för de ökade klyftorna. Det är möjligt att man inte vill lyssna på myndigheter, men vi gör det och tar till oss sådant som andra räknar på. Skolverket varnar för att läx-RUT ökar klyftorna. Det menar att det gynnar rikare föräldrar. Sedan kan någon stå här och säga: Det är inte sant, Skolverket har fel och så vidare. Men jag lyssnar på Skolverket.

Alla tjänar på att man håller ihop ett samhälle. Även rika tjänar på att fattiga har det bättre. Då behöver de inte låsa in sig i sina fina villaområden med grindar som det finns i vissa länder där de rika har murar runt omkring. Så vill vi inte ha det.

I Sverige har vi ett samhälle som vi håller ihop. Vi vill inte ha ökade klyftor. Läx-RUT ökar klyftorna, och det vill vi motarbeta. Därför vill vi ha läxhjälp till alla elever och inte bara dem som har råd att köpa sig detta.

Även den digitala klyftan kan komma att öka om vi inte ser till att alla elever och alla lärare har tillgång till datorer. I dag står en miljon människor utanför det digitala samhället.

En del barn som har tillgång till dator har egen dator och kan göra läxan hemma medan andra elever inte ens har tillgång till dator i sitt eget hem eller har en dator bland många syskon som ska stå i kö på kvällen för att kunna hinna leverera till skolan det läxan handlar om.

I Skövde skrev vi socialdemokrater en motion om läxhjälp till alla. Den borgerliga majoriteten röstade emot det. De tyckte inte att alla skulle ha läxhjälp utan att det var bra med läx-RUT som den borgerliga regeringen infört.

Nu har Moderaterna haft stämman. Där har man sagt att alla barn ska ha möjlighet till läxhjälp. Nu har vi lagt fram motionen på nytt i kommunfullmäktige i Skövde. Vi tror att moderaterna i Skövde kommer att ändra sig när stämman har sagt sitt.

Vi tycker att det ska vara läxhjälp till alla. Det kan vara i föreningsregi, i skolans regi eller skötas av fritidshemmen. Föräldrar ska inte känna den maktlöshet de känner i dag för att de inte hinner med att stötta sitt barn eller inte har förmågan att stötta sitt barn.

De måste känna sig trygga att barnen ska kunna få en kunskap så att de kan gå in i framtidens samhälle på bra sätt som alla andra elever. Vi ska minska klyftorna, inte öka dem.

Anf. 69 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Vi har tre olika grundmål för skolan. Det första är att ge alla en grund för att forma sitt eget liv. Med mer kunskap blir livsvägen enklare och klarare. Det andra är att förbättra likvärdigheten i samhället så att alla barn får en bra start i livet. Det tredje är att skapa en kunskapsgrund för vår samhällsekonomiska utveckling.

Om vi tittar på de länder som har klarat skolan bäst är det Japan, Sydkorea, Finland, Nya Zeeland och Kanada som är de länder som över åren förefaller prestera de bästa skolresultaten.

Man kan ställa frågan: Vad är det som skiljer skolan i Japan, Sydkorea och Finland från den svenska skolan? Jag skulle särskilt vilja lyfta fram tre saker.

Det första är att kunskapskraven genom åren har varit påtagligt mycket tydligare. Man har haft mycket mer av prov, läxläsning och fokusering på en kunskapskola, en pluggskola, en skola där inläring är kärnuppgiften.

Det har för det andra byggts på en bred nationell uppföljning i termer av betyg och prov. Man har haft omfattande betyg där man kan värdera olika klasser, skolor och elever mot varandra. I många fall har man till och med nationellt redovisat proven och provresultaten på ett väldigt uppmärksammat sätt.

Det tredje är att man har haft bättre utbildade lärare särskilt i ett avseende. De har haft en tyngre akademisk ämneskompetens. Det har alltså varit en naturlig väg från akademiska studier för den som varit orienterad mot språk eller matematik att bli lärare. Det handlar om gedigen ämneskunskap och inte att man har hållit på med omfattande grupparbeten eller sådant som under många år präglat den svenska lärarutbildningen.

Vad är poängen med den här redovisningen? Det slående är att socialdemokratisk skolpolitik inte bara de senaste 10 åren utan kanske de senaste 20 åren, 30 åren eller 40 åren har handlat om att förändra en skola som såg ut ungefär som i Finland och fungerade ungefär som i Sydkorea eller Japan till att bli någonting annat.

Där är det inte viktigt med kunskapskrav, utan andra mål har blivit viktigare i skolan. Där var betyg, prov och läxor någonting som man uppfattade som ett bekymmer. Där var det inte centralt att det just var ämneskunskaper som präglade lärarna utan lärarutbildningen skulle läggas vid sidan av den övriga högskolan och universitetssystemet med en annan inriktning.

Nu jobbar regeringen noggrant, systematiskt och i hög takt för att återställa den svenska skolan så att den blir mer lik de skolor som har gjort bättre resultat. En sak är särskilt slående när man tittat på svenska skolbarn i jämförelse med barnen i dessa länder.

I Japan, Sydkorea, Finland, Nya Zeeland och Kanada ägnar barnen väsentligt mer tid av sin fritid åt att göra läxor eller studera. När svenska barn spelar fotboll eller går på olika sociala aktiviteter pluggar de barnen. Häpnadsväckande nog leder att de ägnar mer tid åt sin skola till att de uppnår bättre skolresultat.

Det tycker jag är bra. Det är i grund och botten en riktig utveckling som vi nu ser i svensk skola. Barnen kommer att ägna mer tid åt skolan. Vi ökar undervisningstiden i matematik. Vi ska gå vidare med språk. Vi förstärker sedan detta via sommarskola, läxstöd och annat. Det kommer gradvis förskjuta Sverige mot att ha mer av en kunskapsskola.

Socialdemokraterna vill fokusera på den 1 procent av RUT som går till barnpassning där en liten del går till läxhjälp. Det är och förblir en sidofråga till den stora frågeställningen. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill backa tillbaka till den flumskola som skadade Sverige under de senaste decennierna. Det är huvudfrågan och problemet här.

Anf. 70 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Grisen blir inte fetare för att man mäter den ofta, sade Eva-Lis Sirén, som är förbundsordförande i Lärarförbundet. Jag tror inte att hon med det menade att vi skulle sänka kunskapskraven i skolan. Däremot tror jag att hon menade att kraven på kunskap också måste mötas med möjligheter.

Utbildning är en av våra viktiga insatser, som jag sade i mitt förra inlägg, för att barn och unga ska klara skolan och sedan konkurrera på en arbetsmarknad. För att varje barn ska få det stöd som krävs måste klasserna bli mindre.

Vi vill skapa mindre klasser med upp till fem barn färre per klass under de första skolåren. Det är bra både för elever som behöver en extra stimulans och för de elever som behöver extra stöd. Tidiga insatser i skolan ger också väldigt bra effekt.

Därför behövs det fler speciallärare och specialpedagoger i skolan så att alla som behöver kan få ett tidigt stöd. Vi vill investera 4,5 miljarder mer i skolan än regeringen. När det kommer till läxhjälp och läxstöd avsätter vi 100 miljoner till skillnad från regeringens 16.

Jag delar finansministerns uppfattning att skolan och utbildningen är viktig och att kraven ska vara höga. Men jag menar också att vi måste möta upp det med möjligheter som gör att alla får tillgång till en god utbildning.

Vi kan inte ha ett system som är beroende av att föräldrar ser till att deras barn klarar skolan. Om vi använder skattepengar till läxhjälp måste vi också satsa på dem vilkas föräldrar inte kan göra ett aktivt val.

Anf. 71 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Som jag sade i mitt förra inlägg motionerade vi socialdemokrater i Skövde om läxhjälp till alla barn och inte bara barn till föräldrar som har möjlighet att göra avdrag på skatten. Det röstade den

borgerliga majoriteten emot. Vi har lagt fram den motionen på nytt sedan Moderaterna har haft stämman.

Numera är Moderaterna för att alla barn ska ha läxhjälp, säger ni. Men ni ska ha kvar läx-RUT. Ni vill ändå ha ökade klyftor trots att ni med läpparnas beklännelse säger att ni vill ha läxhjälp också till de andra barnen.

Vi vill förbättra skolan. Vi vill inte fortsätta som det är nu med skolresultat som sjunker för varje år. Så kan vi inte ha det. Det är därför vi satsar på fler lärare, mindre klasser, fler engagerade lärare och fler speciallärare. Vi satsar på sommarskola och gymnasieskolan. Vi vill ha ett utbildningskontrakt för dem som inte har klarat gymnasieskolan.

Vi satsar på den högre utbildningen. Vi tycker inte att man bara ska satsa på de fina universiteterna. Vi tycker att det är viktigt med små och medelstora högskolor, bland annat den i Skövde. Men den borgerliga regeringen vill annorlunda. Den vill dra ned på högskoleplatser.

Det är viktigt att eleverna lär sig i ett tidigt stadium. Därför vill vi ha läxhjälp till alla barn. Vi kan tänka oss att det sker i föreningsregi eller i skolans regi eller att det sköts på fritidshemmen. Men många föräldrar känner sig maktlösa för att de inte hinner med eller har tillräcklig kunskap för det som eleverna behöver ha hjälp med. Det är därför alla behöver ha läxhjälp, och inte bara de som har möjlighet att göra avdrag på skatten. Det ökar klyftorna. Och vi vill ha ett samhälle som håller ihop. Det påstår i alla fall Anders Borg med läpparna, och jag hoppas att han menar det också.

Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Centralt i debatten är hur vi ser på kunskap. Låt mig uppehålla mig vid några frågeställningar: Hur lär man sig saker? Hur klarar vi sammanhållningen? Hur förbättrar vi skolresultaten?

Det finns viktiga erfarenheter från vår egen historia och från de länder som är mer framgångsrika än Sverige. Det handlar om grundläggande förhållanden. Det handlar om ordentligt akademiskt skolade lärare som kan sina ämnen och om mer undervisningstid i svåra ämnen. Efter det att den socialdemokratiska skolpolitiken har fått verka i många år är matematikundervisningen i Sverige mindre än vad den är i många andra länder. Vi har för lite läxor, vi har för få prov och vi sätter betyg för sent. Allt detta håller vi nu på att åtgärda. På alla dessa punkter går det på tvärs mot den socialdemokratiska skolpolitiken genom decennierna. Jag hör ingenting från Socialdemokraternas sida om att de nu är beredda att acceptera tidigare betyg, fler nationella prov eller en mer akademiskt tung lärarutbildning.

Vad är det då som ger sammanhållning? Det vet vi också. Det är att man är tydligare med kraven, stöden och uppföljningen för de elever som inte har studieerfarna familjer och där läsläsning inte är en naturlig del av vardagen och umgänget. Det är då auktoriteten hos lärarna, kravställandet, proven och betygen blir drivkrafter för att man ska kunna göra en utbildningsresa. Det är allt sådant som går på tvärs mot Socialdemokraternas skolpolitik. Det vet vi. Vi vet vad Socialdemokraterna står för. De är emot kunskapskrav. De vill ha en lärarutbildning som inte präglas av akademiska ämneskunskaper. De tror inte på betyg, och de tror inte på

Prot. 2013/14:24
8 november

Svar på
interpellationer

läxor. Där har vi den grundläggande skiljelinjen. Varför ska vi låtsas att det är på något annat sätt?

Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna tror inte på kunskapsskolan. De vill i stället föra en debatt om 1 procent av barnpassningspengarna i RUT. Det är vad debatten handlar om.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2013/14:12 om åtgärder mot dubbdäck

Anf. 73 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig när jag avser att lägga fram ett förslag som skyndar på möjligheten att införa avgifter på dubbdäck i Stockholm och eventuellt andra städer i Sverige.

Jag har nyligen i ett svar till Jens Holm sagt att kommunerna kan behöva ytterligare möjligheter att begränsa användningen av dubbdäck lokalt och att regeringen har inlett ett arbete för att utreda förutsättningarna för detta. Jens Holm har också frågat mig vilka ytterligare åtgärder mot dubbdäck jag syftar på i detta svar och när arbetet ska vara färdigt.

En rad åtgärder för att förbättra luftkvaliteten har vidtagits på lokal nivå. Dessa åtgärder har varit effektiva. Det kan dock behövas ytterligare åtgärder för att säkerställa att luftkvalitetsmålen uppnås. Den åtgärd som Jens Holm tar upp – avgift för dubbdäcksanvändning – är inte statsrättsligt möjlig att införa i Sverige. Ett sådant ekonomiskt styrmedel skulle inte lättvindigt, utan måste noga övervägas. En skatt ska bland annat vara samhällsekonomiskt effektiv, rättssäker och proportionerlig. Om en skatt på dubbdäcksanvändning i tätort kan anses lämplig är den också sannolikt komplex att genomföra, svår att administrera och svår att kontrollera. En skatt är därför inte en åtgärd som kan införas och ge en effekt på kort sikt.

Jag ser allvarligt på problemen med luftkvaliteten i vissa tätorter. Inom Regeringskansliet pågår för närvarande en förutsättningslös beredning kring hanteringen av problematiken. Arbetet intensifieras nu, men jag kan för närvarande inte svara på när det kommer att vara klart.

Anf. 74 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Vi dras med dålig luft i många städer i vårt land, inte minst här i Stockholms innerstad. Här har vi under lång tid haft dålig luft, bland annat med höga halter av partiklar. Med höga halter av partiklar över lag och dålig innerstadsluft kommer människor att drabbas av olika åkommor. Människor dör för tidigt på grund av den dåliga luften. Enligt miljökontoret i Stockholms stad handlar det om drygt 400 personer som dör för tidigt varje år i Stockholm på grund av den dåliga luften.

De som bor där luften är dålig riskerar att drabbas av olika saker. De som till exempel bor kring Hornsgatan i Stockholms innerstad har en fördubblad risk för sänkt lungfunktion. När lungornas funktioner sänks är

det någonting som inte kan återställas i framtiden i livet. Det är barn som drabbas på grund av att våra styrande politiker inte kan vidta åtgärder för att få ned halten av partiklar och förbättra luften.

Anders Borg! Detta är inget nytt problem. Redan 2011 fälldes Sverige i EU:s domstol på grund av överträdelser mot EU:s luftkvalitetsdirektiv. Anders Borg konstaterar själv i regeringens budget att regeringen inte kommer att nå 14 av de uppsatta 16 miljömålen. Frisk luft är ett av dessa miljömål. Det kommer inte att nås med nu vidtagna åtgärder och styrmedel.

Vad ska vi då göra åt problemet? När jag har diskuterat frågan med miljöminister Lena Ek har hon sagt att en avgift på dubbdäck är en bra idé och att det sannolikt är den mest kraftfulla åtgärden för att få ned halterna av partiklar i de drabbade städerna. Vi har också fått uppgifter om att detta är någonting som utreds inom Regeringskansliet. När man läste budgeten för 2012–2013 såg man att det stod att regeringen utreder nya åtgärder för att minska halterna av partiklar.

Jag vill fråga finansministern: Utreder ni inom regeringen möjligheten att införa dubbdäckszoner i vissa av våra städer? Eller är det bara någonting som miljöministern vill? Får man bara det allmänna intrycket av att det är någonting som ni utreder? Vad anser miljöministern om detta?

Vi behöver inte resa så långt; det räcker med att resa till Oslo för att se att sedan de införde dubbdäcksavgifter där 1999 har användningen av dubbdäck gått ned och kvaliteten på luften förbättrats avsevärt tack vare detta.

Jag vill fråga finansminister Anders Borg om han är nöjd med de halter av partiklar och kvävedioxid som i dag finns i våra städer, till exempel i Stockholm. Enligt den senaste statistiken har man bara i Stockholm och bara i år överskridit de uppsatta gränsvärdena mer än 200 gånger på de olika mätplatserna, Anders Borg. Luften blir sämre i Stockholm. Vi måste göra någonting nu.

Anf. 75 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! På Jens Holm låter det som om Stockholm har de största problemen i Europa. För att hyfsa debatten lite grann vill jag framhålla att de två städer som enligt riksdagens utredningstjänst har minst problem med partiklar är Tallinn och Stockholm. Det som är gemensamt för Tallinn och Stockholm är att de två städerna tillåter dubbdäck. De städer som enligt det pm som riksdagens utredningstjänst skrev den 8 februari i år har störst problem med partiklar har alla dubbdäcksförbud. Min poäng är att det inte kommer att vara någon mirakelmedicin att införa ett dubbdäcksförbud eller dubbdäcksavgifter i Stockholm.

Jens Holm talar mycket om Stockholms innerstad. Jag förstår att du representerar Stockholm, och jag har all respekt för det. Som riksdagsledamöter kan jag dock tycka att vi har ansvar för trafiksäkerheten i hela Sverige. Vi kan inte isolera bilister som byter från dubbdäck till dubbfria däck så att de bara får köra i Stockholm. Det kan vara så att någon som bor på Söder i Stockholm tar sin bil och åker till Sälen för att fira jul eller påsk. När någon byter från dubbdäck till dubbfria däck är det över 40 procent större risk för att den människan eller den familjen förolyckas i en trafikolycka. Det är statistik som Trafikverket har tagit fram, och den

är ovedersäglig. Detta innebär alltså att den som pläderar mot dubbdäck också pläderar mot ökad trafiksäkerhet.

Dubbdäck är en viktig detalj i bilens säkerhetssystem. Det är kanske till och med den viktigaste. Vi har haft en utveckling där vi har fått ABS och antisladdsystem, som hjälper bilisterna. Vi har bilbälten, vilket på sin tid var en revolution, och en mängd tekniska uppfinningar som hjälper oss bilister att köra säkrare. Att i det läget pläderna för att ta bort det kanske effektivaste sättet att undvika en trafikolycka, nämligen dubbdäck, är otroligt dumt.

Det är mycket riktigt som Jens Holm säger att man i Oslo har haft dubbdäcksavgifter. Jag bad riksdagens utredningstjänst att fråga: Finns det någon studie från Oslo och Norge som visar att just den minskade dubbdäcksanvändningen har haft någon mätbar positiv hälsoeffekt? Om Jens Holm inte har tillgång till utredningstjänstens pm ska jag gärna överlåta det till dig. Riksdagens utredningstjänst är väldigt tydlig: Det finns inga studier som visar om den minskning av dubbdäcksanvändningen som sker via avgifter och förbud och den därmed sammanhängande minskningen av utsläpp av partiklar har några mätbara positiva hälsoeffekter. Det måste ju vara detta som är poängen om man tänker sig att minska dubbdäcksanvändningen.

Jag tycker att alla människor alltid måste ha rätt att få välja det säkraste alternativet för sig och sin familj. Och det är dubbdäck. Jens Holm kan läsa de senaste däcktesterna som Aftonbladet, Teknikens Värld och tidningen Motor har publicerat. Där framgår glasklart att dubbdäck är överlägsna friktionsdäck i trafiksäkerhet.

Jag måste ändå ställa frågan: Är inte alla liv viktiga för Vänsterpartiet? Är inte livet för människor i landsbygden lika viktiga som för dem som bor på Söder? Och varför i hela friden vill just Vänsterpartiet av alla partier göra dubbdäck och trafiksäkerhet till en klassfråga genom att införa dubbdäcksavgifter som skulle drabba dem med lägst inkomst, som förmodligen också är de som har bilar med minst teknik i sig, alltså en begagnad bil?

Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jag vill tacka Jens Holm för en bra och viktig interpellation. Det är ett alldeles uppenbart problem vi har med dålig luftkvalitet i storstadsmiljöer, och det finns en koppling mellan en del av dessa problem och användningen av dubbdäck. Det visar de mätningar som görs.

Sedan är det viktigt, som Lars Beckman påpekar, att detta ska ställas i proportion till hur det ser ut i andra länder och vilken luftkvalitet man har där. Jag tror inte att vi ska tvivla på att Sverige har en starkare och bättre miljöpolitik än de flesta andra länder, och det är väldigt bra.

Kan vi då göra något för att minska denna typ av problem i Stockholms innerstad? Det är ett antal åtgärder som nu är på väg fram och som kommer att bidra till att minska utsläppen. Regeringen har aviserat och har en arbetsgrupp som tittar på möjligheterna att finansiera ny och mer omfattande infrastruktur i Stockholm genom höjda trängselavgifter. Genomför man den höjningen av trängselavgiften för att finansiera den utbyggnad av tunnelbanan som vi talar om och som också skulle skapa förutsättningar för fler bostäder minskar naturligtvis också trängseln inne

i Stockholm, och då minskar också denna typ av slitage, som ju leder till luftföroreningar.

Det är också viktigt att vi nu gör breda väginvesteringar i Stockholm. Kombinationen av Norra länken, Förbifart Stockholm och kanske så småningom östliga förbindelser och andra omfattande satsningar på ett bättre vägtrafiksystem i Stockholm kommer att underlätta för människor att undvika att åka in i Stockholm och därmed också avlasta trafikmiljön i Stockholm.

Det är också centralt att vi bygger ut tunnelbanan. Det är självklart att denna kraftiga utbyggnad av tunnelbanan – den kanske mest omfattande som har gjorts i Stockholm sedan 1950- eller 1960-talet – också kommer att minska utsläppen, för tunnelbanan är ett bra och effektivt sätt att ersätta bil- och vägtransporter. Till detta kommer att vi också har lagt fast en mycket omfattande upprustning av det svenska tågsystemet, inte minst med snabbtåg och också väsentligt bättre satsningar på underhåll, som gör att människor kan slippa bo i Stockholms innerstad och i stället flytta till Katrineholm, Nyköping, Västerås eller Uppsala och därigenom slippa både den här miljön och att belasta stockholmarna med utsläpp.

Det här är mycket effektiva åtgärder. Problemet är att i många fall har Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet samlat antingen inte tagit ställning eller tagit ställning mot detta. Man har alltså inte tagit ställning för de viktiga och centrala väginvesteringar i Stockholm som är nödvändiga för att vi ska avlasta innerstaden från trafik. Skulle man börja riva upp besluten om Norra länken, förbifarten och andra viktiga beslut och blockera en östlig förbindelse är det klart att vi får mer miljöförstöring inne i Stockholm.

Till Jens Holm kan jag säga att det är klart att vi ska titta på alla tänkbara alternativ i det arbete som nu bedrivs i Regeringskansliet. Låt mig dock påpeka att Sverige har en annan grundlag än Norge. Vi har inte möjlighet att jobba med den typ av avgiftskonstruktion som man har där. Statsrättsligt är en skatt en nominell transaktion till staten utan att staten erbjuder någon motprestation medan en avgift är en transaktion till staten där det finns en tydlig motprestation. Ska man titta på den norska erfarenheten måste man alltså göra det utifrån att det måste handla om en skatt, och det är inte okomplicerat. Där måste vi göra ett grundligt beredningsarbete innan vi kan ta ställning.

Låt mig påpeka att det är viktiga insatser som regeringen gör i termer av en förbättrad infrastruktur i Stockholmsområdet. Det vore naturligtvis bra om Jens Holm kunde lämna besked från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att man nu tar ställning för förbifarten och alla de andra viktiga väginvesteringarna.

Anf. 77 JENS HOLM (V):

Herr talman! Då ska vi se var vi börjar. Anders Borg, jag tror att jag börjar i New Delhi i Indien. Jag var där för ett år sedan.

För ungefär tio år sedan hade New Delhi ingen tunnelbana. Indien är som vi vet ett utvecklingsland. Per capita sett är man otroligt mycket fattigare än vi i Sverige. I dag, tio år senare, har New Delhi en tunnelbana med dubbelt så stor kapacitet som Stockholms. Man har 160 hållplatser – i Stockholm har vi 100 – och transporterar mer än dubbelt så många människor som vi. Hur kommer det sig? Jo, de har investerat i

utbyggd tunnelbana. Våldigt mycket mer måste göras i New Delhi, men det är ändå intressant att man kan resa till ett utvecklingsland och se att man där investerar i kollektivtrafiken.

När byggde ni senast ut tunnelbanan i Stockholm? Det var otroligt länge sedan. Nu säger Anders Borg att vi ska bygga ut tunnelbanan. Var finns pengarna, Anders Borg?

Trängselavgifter är jättebra. Vi i Vänsterpartiet kampanjade för trängselavgifterna, och såvitt jag kommer ihåg var Moderaterna motståndare till dem. Eftersom du tog upp trängselavgifterna, Anders Borg, undrar jag: Hur mycket av intäkterna från trängselavgifterna har gått till kollektivtrafiken i Stockholmsregionen, dit de ju var avsedda att gå? Det skulle jag vilja veta.

Vi kan gå tillbaka till dubbdäcken. Det stod redan i budgetpropositionen 2012/13, Anders Borg, om ytterligare möjligheter för att begränsa användningen av dubbdäck lokalt. Så stod det. Den formuleringen upprepas i princip när det gäller nuvarande budget. Ni skriver dessutom att det arbetet ska intensifieras.

Då har jag en enkel fråga till dig, Anders Borg: Ingår avgifter på dubbdäck som en tänkbar lösning i det arbetet? Det vill jag veta.

Till Lars Beckman vill jag säga att avgifter på dubbdäck är en effektiv metod. Jag tror att du sade att utredningen från riksdagens utredningstjänst kom i februari i år. Jag har en rapport som handlar just om lokala avgifter på dubbdäck i Norge, som kom i mars i år och som pekar på det otvetydiga resultatet: Luften har blivit otroligt mycket bättre, och Norge uppfyller i dag EU:s luftkvalitetsdirektiv. Användningen av dubbdäck har gått ned. Och – hör och häpna – säkerheten har dessutom ökat.

Hur kan det komma sig? Jo, dubbdäcksavgifterna genererar ganska stora intäkter. Intäkterna från dubbdäcksavgifterna går till att förbättra vägunderhållet, så att det blir mindre grus och smuts. Det blir mindre risker att det blir olyckor. Dessutom visar det här på en intressant beteendeförändring. När man kör med dubbdäck tenderar man att köra lite fortare. Man kör lite riskablare. När man har vinterdäck utan dubbar kör man lite försiktigare. Och antalet olyckor och skador i trafiken i Oslo har faktiskt gått ned sedan 1999, då man införde de här avgifterna.

Jag vill påpeka för Lars Beckman och Anders Borg att avgiftszoner för dubbdäck är någonting som vänsterpartister och moderater är överens om i Stockholms stad. Från vänster till höger tycker vi att det här är en bra åtgärd. Vi måste göra någonting för att luften ska bli bättre. Luften blir sämre i Stockholms stad. De senaste siffrorna refererades i Sveriges Radio för några veckor sedan. Man kan konstatera att på Sveavägen, Folkungagatan och Hornsgatan – för att ta tre konkreta exempel – överskreds gränsvärdena ungefär 30–40 gånger bara fram till augusti i år. Läget är ganska akut.

Anf. 78 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Till skillnad från Jens Holm representerar jag inte Stockholms innerstad, utan jag försöker som riksdagsledamot representera hela Sveriges befolkning.

Det är precis som jag sade i mitt förra inlägg. Man kan vrida och vända på statistiken. Man kan titta på vilka undersökningar som finns. I Sverige har man granskat samtliga dödsolyckor som har skett. Man har

inte simulerat och inte gjort beräkningar, utan man har helt enkelt tittat på vilka olyckor som har skett och vilka som har haft dödlig utgång. Då är det fakta att i Sverige är risken att dö i en trafikolycka 40 procent större om man kör med dubbfria däck än om man kör med dubbdäck.

Då säger Vänsterpartiet så här: Ja, men man ska få köra med dubbdäck om man vill, om man bara betalar för det. Då är jag orolig för personer som har en låg inkomst eller en normal inkomst. Man har då en dubbdäcksavgift som är 1 000 kronor per år eller 2 000 kronor per år.

Den som till exempel har en stor och fin tjänstebil kommer naturligtvis att utrusta den med dubbdäck, för man vill åka säkert. Bilisterna vill köra säkert med sin familj och kommer då att använda den möjligheten att använda dubbdäck. Alla däcktester som finns och alla undersökningar som finns visar att det är det mest trafiksäkra alternativet.

Det är då lite märkligt att just Vänstern säger: Ja, men låt oss införa avgifter på dubbdäck. Det kan bli så att människor av ekonomiska orsaker avstår från det mest trafiksäkra alternativet. Jag tycker faktiskt att vi som politiker ska ge alla människor möjlighet att köra trafiksäkert i Sverige. Det tycker jag är rimligt.

Står man bakom nollvisionen, vilket jag gör, och tycker att varje dödsolycka är en för mycket tycker inte jag att man ska uppmana människor att köra dubbfritt. Man ska kunna göra det om man har en sådan körstil och vill göra det. Men vi ska inte tvinga människor bort från det mest trafiksäkra alternativet.

Anf. 79 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Luftföroreningar är ett allvarligt samhällsproblem. Jens Holm lyfter nu fram sitt föregångsland Indien, där man gör viktiga insatser för miljön. Det är en intressant slutsats.

Indien släpper ut 1,7 miljarder ton koldioxid, Sverige 50 000. Indiens bnp är fyra gånger så stor som Sveriges, så de skulle kanske kunna släppa ut 200 000 ton koldioxid för att ha samma koldioxideffektivitet som Sverige. Koldioxidutsläppen i Indien har ökat med ungefär 5 procent per år. I Indien har man alltså subventioner när det gäller bränsle. I Sverige har vi koldioxidskatter.

Jag är lite tveksam till om Indien är ett föredöme i förhållande till Sverige. Jag är relativt övertygad om att luftkvaliteten i Sverige, i Stockholm, är väsentligt bättre än i Bombay eller för den delen någon annan indisk stad. Min egen erfarenhet av att vara i Indien är att luften är väldigt dålig, inte minst på grund av att man eldar med ved när man lagar mat. Sverige har i stället låga utsläpp tack vare kärnkraft, vattenkraft och andra viktiga investeringar.

Men kärnfrågan här är: Vad ska vi göra åt föroreningar som följer av de dubbdäck vi har? Jag delar naturligtvis Lars Beckmans hållning att vi måste ha dubbdäck i Sverige. Bor man på landet och kör på vintriga vägar måste man ha dubbdäck. Det måste även Vänsterpartiet ha en insikt om.

Men om man säger nej till de viktiga väginvesteringarna, tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna, blir det mer trafik i Stockholms innerstad. Då blir det sämre luft i Stockholm. Det måste vara den uppenbara konsekvensen av den politik som Jens Holm står för. Han säger nej till centrala och omfattande bygginvesteringar. Han dömer inte

bara byggnadsarbetare till arbetslöshet och lägger inte bara på kostnader på svensk ekonomi genom ett sämre transportsystem, utan han orsakar därmed också luftföroreningar för alla astmatiker och andra som lider av de här problemen i Stockholm.

Då är frågan: Ska man överväga om man kan lära något av den norska modellen och pröva om det finns förutsättningar för att införa en skatt på dubbdäck i Sverige? Ja, vi gör en bred beredning i Regeringskansliet, där alla alternativ är på bordet. Där ingår naturligtvis att man tittar igenom erfarenheterna från Oslo och möjligheten att införa en skatt på dubbdäck. Men vi är inte framme med den beredningen, och vi måste naturligtvis ta det här på det allvar som viktiga skattefrågor kräver.

Men låt mig igen understryka att Sverige har en väldigt offensiv miljöpolitik. Vi har bland de bästa luftkvaliteterna. Det är anmärkningsvärt att Jens Holm företräder ett parti som vill trycka in trafik i Stockholms innerstad och försämra luften genom att säga nej till viktiga väginvesteringar, tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Anf. 80 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Anders Borg för beskedet. Att införa dubbdäcksavgift är en tänkbar lösning. Det är ett av de alternativ som Regeringskansliet utreder. Då har vi fått det klart. Jag har inte tyckt att finansministern har varit ett under av tydlighet, om man får säga så, i tidigare sammanhang. Men detta är bra. Moderaterna och vänsterpartisterna i Stockholm blir jätteglada över det.

Nästa fråga är förstås: Hur länge till ska vi vänta, Anders Borg, på att den här utredningen ska bli klar? Ni skrev ju in i budgeten redan för ett år sedan att ni skulle arbeta med det här. Nu skriver ni bara att ni fortsätter att arbeta med det här.

Anders Borg! Jag tycker att du är lite löjlig när du säger att jag försöker ta Indien som ett positivt miljöexempel. Jag pratade om Indiens huvudstad, New Delhi. Och jag konstaterade det enkla faktum att de på tio års tid har byggt ut en tunnelbana med dubbelt så stor kapacitet som vi har här i Stockholm.

Här i Stockholm händer det så gott som ingenting, tycker jag. Jag ställde en rak fråga, Anders Borg. Du kan svara på den nu, för du har ett inlägg kvar. Ett av skälen till att det inte händer någonting är att det inte finns någon finansiering för att bygga ut tunnelbanan i Stockholm. Alla pengar slukas av ett gigantiskt projekt som heter Förbifart Stockholm, som kommer att gå lös på ungefär 60 miljarder kronor.

Anders Borg! Hur mycket av pengarna från trängselskatten har gått till kollektivtrafiken i Stockholmsregionen? När jag bad riksdagens utredningstjänst titta på detta konstaterade de att det är noll kronor. Noll kronor, Anders borg, har gått till kollektivtrafiken i Stockholm. Ni tar pengarna och pumpar in dem i Förbifart Stockholm och andra motorvägar.

Men jag vill ändå tacka för beskedet om att det finns en möjlighet att införa avgifter på dubbdäck för att förbättra luften i Stockholm och andra drabbade städer. Jag ser fram emot den fortsatta debatten och behandlingen av det ärendet och hoppas att det går fort.

Anf. 81 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det finns en stark vilja bland Vänsterpartiets, Miljöpartiets och Socialdemokraternas företrädare att hävda att Sverige är ett dåligt land, ett land som inte fungerar, som är på fallrepet och som ofta framhålls som avskräckande exempel i övriga delar av världen. Nu fick vi en ny höjdpunkt i beskrivningen, nämligen att ingenting händer i Sverige på miljöområdet. Det sade Jens Holm i sitt inlägg. Ingenting händer i Sverige, när koldioxidutsläppen i Sverige just nu minskar snabbast bland EU-länderna tillsammans med en handfull andra EU-länder. Det är Sverige som gör kraftfulla och långsiktiga insatser.

När det gäller luftkvaliteten i Stockholm är det nu som de historiska satsningarna kommer. Det är tack vare att vi kommer att gå framåt med höjda trängselavgifter som vi kan betala för en historisk utbyggnad av tunnelbanan. Det inträffade inte någon historisk utbyggnad av tunnelbanan under de år de rödgröna satt vid regeringsmakten. Då hade vi stagnation på området. Nu görs en historisk massiv utbyggnad av tunnelbanan.

Jag är glad att Jens Holm välkomnar att alliansregeringen tar ansvar för Sverige och sköter landet väl, men vi gör också viktiga investeringar i förbifarten. Vi vill inte klogga igen Stockholm med bilar. Vi vill inte klogga igen Stockholm med luftföroreningar. Men Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lämnar inget gemensamt besked. Vi får veta att det inte ska bli någon Förbifart om vi byter majoritet. Då ska projektet avbrytas, stoppas och överklagas och allt det som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna normalt sett står för när det gäller vägbyggnation.

Trängselavgift, Förbifart och tunnelbana – det är effektiva åtgärder. Är vi beredda att titta på andra åtgärder, till exempel en skattelösning på trängselsidan som påminner om den som finns i Oslo? Ja, alla alternativ är på bordet. Vi kommer att pröva frågan noggrant. Vi gör det skyndsamt men naturligtvis på det sätt som krävs i termer av arbetsåtgång för att få ett gediget och grundligt arbete på plats. Det är därmed tydligt att regeringen tar ett stort ansvar för svensk miljöpolitik och svensk vägtrafik.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2013/14:38 om månadsredovisning som metod för att stoppa skattefusk

Anf. 82 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av riksdagens tillkännagivande angående generellt införande av månadsuppgifter och om jag avser att vidta några nya åtgärder för att stoppa skattefusk.

Regeringen har, bland annat mot bakgrund av remissinstansernas synpunkter, funnit att det inte är lämpligt att införa regler om månadsvisa kontrolluppgifter baserade på det föreliggande förslaget från Månadsuppgiftsutredningen. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med anledning av riksdagens tillkännagivande. Jag vill inte föregripa den redovisningen.

När det gäller frågan om skattefusk har regeringen redan genomfört ett antal åtgärder för att minska fusket. Jag kan nämna ROT- och RUT-avdragen och utökningen av reglerna om kassaregister till att avse även torg- och marknadshandeln som två exempel på vidtagna åtgärder.

Eva-Lena Jansson tar också upp byggbranschen i sin interpellation. Jag vill därför som ett exempel på pågående åtgärder mot skattefusk nämna att en utredare har fått i uppdrag att utreda hur ett kontrollsystem inom skatteförfarandet kan vara utformat för byggbranschen. Utredaren ska redovisa sitt arbete den 31 januari 2014.

Anf. 83 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Anders Borg för svaret.

Bakgrunden till interpellationen är den vilda västern man nu kan se inom byggbranschen. Många oseriösa företag dyker upp. Vi ser hur pengar som skulle gå till det allmänna försvinner. Enligt vad Sveriges Byggindustrier och fackförbundet Byggnads beskriver är byggbranschen mer utsatt för fusk och svartarbete än många andra delar av svenskt näringsliv. Man anser därför att byggbranschen borde bli pilotbransch och införa en enkel månadsrapportering av löner till Skatteverket.

Enligt Skatteverket kostar svartarbete över 60 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter. Byggindustrierna tillsammans med Byggnads konstaterar att ungefär 10 miljarder är kopplade till byggbranschen som en direkt konsekvens av att oseriösa företag finns där.

Jag ställde mina frågor med utgångspunkten att det här är 60 miljarder som kan användas till massor av saker i det svenska samhället. Vi har nyss haft en infrastrukturdebatt, och vi har pratat om skolor och välfärd. Det finns många ställen att lägga investeringarna.

Jag frågade vad finansministern skulle göra med anledning av riksdagens tillkännagivande och om han avser att vidta några nya åtgärder för att stoppa skattefusk. Några nya åtgärder har han inte, utan han hänvisar till gamla förslag och nämner en utredning. Finansministern hänvisade i sitt svar till remissinstansernas synpunkter. Vilka har finansministern lyssnat på? Han har uppenbarligen inte lyssnat på Byggnadsarbetareförbundet, inte på Sveriges Byggindustrier och inte på de småföretag som finns i branschen. Varför lyssnar han inte på dem?

Finansministern sade att regeringen avser att återkomma till riksdagen med anledning av riksdagens tillkännagivande. När? Varför vill han inte berätta vad som händer? Jag vet att finansministern normalt aldrig svarar på de frågor vi ställer i interpellationsdebatterna utan väljer att använda sig av redan färdigskrivna svar. Jag hoppas i alla fall att finansministern ska svara på frågorna.

Jag har med mig ett medskick från Svenska Byggnadsarbetareförbundet och Sveriges Byggindustrier som tar upp dessa frågor. Det är möjligt att finansministern inte kan ta del av allt, men han ska få dessa papper av mig och en kopia på en rapport från Pia Bergman på Skatteverket, nationell samordnare, som jobbar med frågor om grov ekonomisk brottslighet, *På rätt väg framåt*.

Svenskt Näringsliv har också ändrat uppfattning i frågan om månadsrapportering.

Varför vill inte finansministern redan nu gå vidare? Är det näringsminister Annie Lööf som har satt stopp? Det finns vädjanden inte bara

från Sveriges Byggindustrier, som företräder många, och Svenska Byggnadsarbetareförbundet, utan också fyra småföretagare, Jessica Löfström, Jens Hoffman, Peter Karlsson och Juhani Heikkilä, skriver om hur viktigt detta är. De vill inte förknippas med en svart byggbransch. Man kan tycka att finansministern borde vara mer intresserad av att ta del av förslag som innebär att man kan få in mer pengar till staten.

Herr talman! Varför vill inte finansministern svara på frågorna?

Anf. 84 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Det har snart gått drygt tre år sedan jag kom in i riksdagen, men det händer fortfarande att jag får frågan om jag ångrar att jag växlade över från journalistik till politik och riksdagen. På det svarar jag alltid bestämt: Nej, jag ångrar mig inte.

Men det finns en situation här i kammaren som stundom drar ned lusten och gör att det blir tråkigt, nämligen att gång efter gång behöva förklara för det stora oppositionspartiet, med decennier av regeringserfarenhet i bagaget, att lagförslag från regeringen faktiskt måste leva upp till högt ställda kvalitetskrav när det gäller rättssäkerhet och när det gäller förutsägbarhet. Detta gäller också den fråga vi debatterar här och nu.

Redovisning av månadsuppgifter är inget undantag för de kraven. Ingen, inte ens Eva-Lena Jansson, kan på allvar tro att finansminister Anders Borg och regeringen frivilligt skulle avstå från att få in mer skatteintäkter i statskassan. Uppriktigt sagt tror jag att Eva-Lena Jansson och hennes partikamrater anser att Borg är imponerande nitisk när det gäller att skruva åt tumskruvorna för att komma åt aggressiv skatteplanering, skattefusk och skattebedrägerier.

Alliansregeringen har genom flera olika reformer – RUT och ROT har varit på tapeten här i dag – stärkt skattemoralen i landet. Den ökade skattemoralen har bidragit till att regering och riksdag har bättre råd att satsa mer resurser, inte minst på välfärden.

Parallellt har Sverige under de senaste åren tecknat över 40 nya avtal om informationsutbyte med skattemyndigheter i så kallade skatteparadis. Det har gett nästan 2 miljarder i ökade skatteintäkter på tre år.

Och glöm inte solskenshistorien om själv rättelse, det vill säga möjligheten att själv rätta sina felaktiga deklara tionsuppgifter. Hittills i år har 1 700 personer valt att göra det. Det är rekord. Sedan 2010 har själv rättelse gett omkring 1,4 miljarder kronor i ökade skatteintäkter.

Herr talman! Fokus i skattelagstiftningen ligger på att få in de rätt redovisade skatteintäkterna till statskassan. Staten ska alltså inte dra in mer i skatt än vad lagen medger, och inte heller mindre.

Regeringen ligger inte på latsidan när det handlar om att skruva åt möjligheterna att skattefuska. Men som jag sade: All lagstiftning måste vara rättssäker och förutsägbar. Det gäller också lagstiftning för redovisning av månadsuppgifter i eller utanför byggbranschen. Eva-Lena Jansson håller nog med mig om detta, eller har hon någon annan uppfattning? Jag tror faktiskt inte det.

Herr talman! Därmed stryker jag mig från mitt andra anförande på talarlistan.

Anf. 85 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Den här interpellationen handlar om någonting väldigt viktigt. Skatteverket uppskattade 2007 att skattefelet i Sverige uppgick till 133 miljarder. Det är ju ett tag sedan, så troligtvis uppgår skattefelet till betydligt högre belopp nu. Den senaste uppskattningen gjordes av Skatteverket 2007. Totalt 66 miljarder kunde man då härleda till svartarbete. Mörkertalet är stort, så troligtvis pratar vi om betydligt mer pengar.

I veckan anordnade jag ett seminarium tillsammans med Sveriges Byggindustrier, Byggnadsarbetareförbundet och Skatteverket om just dessa frågor. De är helt eniga om vilka åtgärder som behöver vidtas för att man ska komma till rätta med problemet. Det handlar om månadsredovisning, personalliggare, enkla månadsrapporter och oannonserade skattekontroller.

Skatteverkets direktör Ingemar Hansson har besökt skatteutskottet. Han var också tydlig med att detta var ett bra verktyg för att komma till rätta med problemen. Men bollen ligger här hos oss i riksdagen som lagstiftare, inte hos Skatteverket.

För mig är det helt obegripligt att regeringen inte vill göra någonting åt problemen. I Danmark har man månadsredovisning och personalligare för att motverka dessa problem, och det fungerar alldeles utmärkt. Det behövs inte en massa byråkratiskt krångel som det kanske hade krävts för 30 år sedan. I dag sköts ju nästan allting med datorer. Det handlar bara om att skicka en fil en gång i månaden, en fil som ändå framställs om man är seriös. Och det är det som det handlar om, att regeringen inte vill ta tag i dessa problem för att se till att företagen blir seriösa.

I grunden är det så himla enkelt. Kan man komma till rätta med dessa problem kan man få sjystare villkor i branschen. De företag som arbetar i till exempel byggbranschen utsätts i dag för osund konkurrens. De kan missa upphandlingar på grund av att oseriösa aktörer tar hem dem. De tar inte ansvar för arbetsmiljö. När man granskar dem som jobbar på byggena är de nere i tredje eller fjärde ledet efter den som har huvudentreprenörsavtalet. De får kanske 30–40 kronor i timmen svart. De får inga pensioner, de har ingen grundtrygghet och ingen sjukförsäkring om det skulle hända en olycka.

Jag bor i Mariehäll. Just nu byggs det hur många bostäder som helst där. Varje morgon passerar jag ett antal byggen när jag ska lämna min dotter på dagis. Många gånger verkar det hela inte sjyst. På helgerna ser man hur byggnadsställningar byggs av personer helt utan skyddsutrustning, och det beror ju på att ingen tar ansvar. I grunden är det detta som det handlar om: Sjyst konkurrens och sjysta villkor för företagen ger också förutsättning för sjysta jobb. Parterna klarar inte av att själva lösa detta. Det vore jättebra om de kom fram till en överenskommelse som passar för de företag som är seriösa.

Men vi måste också se till att de oseriösa aktörerna är med på banan. Annars kommer inte det här att fungera. Man kommer även i fortsättningen att ha en osund bransch som snor pengar ifrån folket.

Anf. 86 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Först har jag bara en liten kommentar till Maria Abrahamsson. Hon var lite fundersam till om hon skulle satsa på politiken eller journalistiken, och det kan man ju fundera över. I någon mening

kanske hennes något märkliga uppfattningar får mindre spridning här än vad de får när hon skriver i tidningar – jag vet inte.

Maria Abrahamsson och jag är naturligtvis helt överens om att lagförslag ska vara grundligt beredda. Men att hävda att frågan om månadsredovisning inte skulle vara utredd, beredd eller genomlyst på längden och tvären är ett uttalande från den som inte har följt frågan.

Tyvärr är det så att när det gäller att klämma till sjuka och arbetslösa driver den moderatledda regeringen igenom slarvigt beredda och dåliga förslag. Jag tycker inte att man ska arbeta så, oavsett vilken typ av lagstiftning som det handlar om. Det gäller också den här lagstiftningen. Men det är inte där som problemet ligger.

Problemet är inte att förslaget inte är utrett. Problemet är att regeringen är djupt oenig. Det är det som är bekymret.

Jag har en lite annan ingång i debatten än Eva-Lena Jansson och Teres Lindberg, som har en självklar ingång i frågan, nämligen illojal konkurrens och svartarbete.

Jag sitter med i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Vi fick i uppdrag att lämna en del förslag med anledning av den utredning om månadsuppgifter som har avlämnats.

Inledningsvis tyckte jag att det var lite knepigt att lägga fram förslag eftersom vi inte hade någon proposition att anpassa dem till. Men vi försökte ändå att arbeta vidare med frågan. Hela tiden sades det att det skulle komma en proposition. Sedan kom aldrig den utlovade propositionen. Då blir det ju väldigt knepigt.

Nu var frågan uppe i utredningen vid det senaste mötet för några veckor sedan. Då ställde jag frågan till den moderate ordföranden: Hur ska vi förhålla oss nu? Då sade han: Det är ingen fara, det kommer en proposition.

Därför är Eva-Lena Janssons fråga väsentlig både för dem som vill ha en rimlig skatteuppbörd och för dem som vill ha lojal konkurrens. Det är viktigt även för oss som vill kunna ändra i socialförsäkringssystemet så att det blir bättre och effektivare.

Finansministern säger i sitt svar att regeringen avser att återkomma till riksdagen med anledning av riksdagens tillkännagivande. I riksdagens tillkännagivande står det att man ska återkomma till riksdagen i så god tid att förslagen kan träda i kraft den 1 januari 2014. Den tiden har troligen runnit förbi. Det innebär att finansministern inte alls förhåller sig till riksdagens tillkännagivande på det sätt som han uppger i svaret. Man kan tycka att det är lite anmärkningsvärt om en finansminister agerar på det sättet.

Återigen vill jag fråga: Hur och när avser man att återkomma till riksdagen med anledning av detta med att införa månadsuppgifter? Det är den fråga som finansministern måste svara på. Kan inte finansministern svara på den är det uppenbart att vi har en regering som inte kan regera eftersom man inte kan komma överens.

Anf. 87 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Skattesystemets legitimitet är naturligtvis central i en välfärdsnation. Det är viktigt att vi får in våra skatteintäkter. Det är viktigt att medborgarna känner förtroende för skattesystemet, och det är viktigt att medborgarna upplever att andra medborgare gör det.

Därför är det naturligtvis glädjande att vi håller på att återställa förtroendet för det svenska skattesystemet, som ju har haft ett relativt lågt förtroende under lång tid hos medborgarna. Vi ser vid mätningar att det är en stor andel som uppger att de tycker att det är fel att fuska eller att undvika att betala sin skatt. Vi ser att det är allt fler som anser att skattesystemet fungerar väl, och de är beredda att betala sin skatt. Det är naturligtvis positivt.

Jag tror att det har att göra med att både den förra regeringen och den här regeringen har gjort viktiga insatser för att förbättra skattesystemets legitimitet. Den socialdemokratiska regeringen bidrog med att till exempel sänka inkomstskatterna och att ta bort arvs- och gåvoskatten. Det var en viktig och central insats som Socialdemokraterna gjorde. Det fanns mycket skatteplanering som drevs fram av bland annat förmögenhetsskatt och arvs- och gåvoskatt. Vi tog ansvar genom att ta bort förmögenhetsskatten. De två åtgärderna i kombination tror jag kraftigt har reducerat människors lust och vilja att undandra sig beskattning och har ökat legitimiteten för systemet.

Sedan gjorde den förra regeringen en del misstag som gjort att vi har behövt städa, och det har vi gjort med stor kraft. Vi har åtgärdat räntesnurrorna, Pandoras ask-lösningarna, för andelsbolagen. Det handlade om många miljarder i skatteundandragande som uppstod efter de förändringar som Socialdemokraterna gjorde i systemet när de förändrade reglerna för försäljningar av onoterade andelar. Vi går nu fram med viktiga förbättringar av 3:12-reglerna, som Socialdemokraterna utformade på ett sådant sätt att de skapade en väldig drivkraft till att omvandla lön till kapitalinkomst. Nu genomför vi viktiga åtgärder för att återställa legitimiteten för systemet.

Kanske ska jag säga att det vore välkommet om Socialdemokraterna inte minst i den här debatten kunde klargöra att man stöder förändringarna av 3:12-reglerna. Vi har lite grann uppfattat att oppositionen har skurit pipor i vassen, att man inte riktigt har orkat ta på allvar besvärliga diskussioner med grupper som inte har en starkare vilja att betala sin skatt. Där har regeringen varit ett föredöme.

Som Maria Abrahamsson påpekade har vi gjort viktiga insatser med omfattande informationsutbytesavtal, nya handräckningsdirektiv och förändringar i EU-lagstiftningen som gör att det nu återkommer pengar till Sverige och att allt färre människor väljer så kallade skatteparadis. Det här är centralt och viktigt för legitimiteten.

Man kan säga att vi kan behöva göra ytterligare insatser. Jag är den första att hålla med om det. Den stora och kanske mest centrala insatsen är att ytterligare förändra ränteavdragsreglerna för företagssektorn. Där tror jag att det finns en överskuldssättning som drivs av skatteplanerings-skäl. Det ska Företagsskatteutredningen återkomma till.

Det kan finnas skäl att se över på mer specifika områden, så som vi har gjort med omvänd momsföring på byggsidan och personalliggare inom delar av tjänstesektorn. Vi har en utredning som ska se över om det inte finns möjligheter att just för byggsektorn göra ytterligare insatser. Där har vi tidigare fått hård remisskritik på förslag där man gjorde bedömningen att det inte kunde ligga till grund för lagstiftning.

I dag hör vi signaler från utredningen att man förefaller vara bättre i synk med parterna på det här området och när det gäller att hitta en prak-

tisk lösning. Det är naturligtvis positivt. Vi ska invänta den utredningen, som vi får i slutet av januari. Sedan ska vi se om inte den kan ligga till grund för lagstiftning.

Tack för materialet, Eva-Lena Jansson!

Anf. 88 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag var nästan lite orolig för att finansministern inte skulle ta med sig materialet, för det var ett medskick från Sveriges Byggindustrier, Byggnads och från några småföretagare. Jag blir lite trött på att finansministern inte svarar på frågorna. Jag ska ändå citera vad de fyra småföretagarna skriver: Inför en enkel månadsrapportering till Skatteverket för byggbranschen. Det handlar om att skicka in några få uppgifter som ändå varje seriös företagare måste göra en gång om året i samband med inlämningen med kontrolluppgifter.

De tycker inte att det här är en börda. De tycker att det här bidrar till seriös konkurrens, till att man får bort skattefuskarna och får bort svartarbete. Framför allt gynnar det de seriösa som vill finnas kvar inom byggbranschen och som inte vill bli utkonkurrerade av sådana som använder sig av svartarbete. Det som följer med oseriös konkurrens – och det hade jag en debatt om med finansministerns kollega Elisabeth Svantesson häromdagen – är att arbetsmiljön tar stryk. Det kan vi se. Det dör en person i veckan på arbetet; det skadas många inom byggbranschen. Det har visat sig att när huvudentreprenören har lagt ett anbud är det ofta så att underentreprenören inte betalar några skatter över huvudet vare sig i Sverige eller i några andra länder. Det här är naturligtvis ett stort problem.

Det blir lite märkligt att finansministern, och framför allt Maria Abrahamsson, säger att det inte finns ett tillräckligt bra underlag. Jag delar Maria Abrahamssons uppfattning att det ska vara ordentligt utrett. Regeringen har tagit till sig av remissinstansernas synpunkter på en utredning, och det är just remissinstanserna, oklart vem, som kommer med kritik. Det är oklart om det gäller synpunkter från näringsministern. När hon får frågor på Twitter om varför hon inte vill göra någonting åt det här svarar hon: Lagg av! Det säger man till småföretagarna som är engagerade och vill ha ordning och reda i byggbranschen.

Jag vill ha ordning och reda i byggbranschen. Sveriges Byggindustrier vill ha det, Skatteverket vill ha det, Svenska Byggnadsarbetareförbundet vill ha det. Frågan är: Varför vill inte regeringen ha det? Varför påskyndar man inte det här? Det finns ett underlag. Om man betalar in skatter en gång om året går det också att göra månadsrapporteringen på en gång. Om man gjorde det skulle vi bli av med väldigt mycket av den osunda konkurrensen, men det kommer fortfarande att finnas de som fuskar.

Jag vill tillägga att det inte löser alla problem. Jag är inte säker på att det moderata borgarråd och den moderata EU-parlamentariker som hade haft svart stadhjälpen hemma valde att börja betala skatt när regeringen införde RUT-avdrag, bara för att man helt plötsligt fick göra skatteavdrag om man hade haft en gemensam inkomst på 180 000 kronor i månaden. Om man hade haft råd tidigare att betala och sedan fick göra skatteavdrag är det inte säkert att man valde det vita alternativet.

Prot. 2013/14:24
8 november

Svar på
interpellationer

Det här löser alltså inte alla frågor, men det ger de seriösa företagen företräde och framför allt underlag för att komma till rätta med problemen. Om vi dessutom, precis som Byggnads vill, kan koppla det till huvudentreprenörsansvar, om man kan få oanmälda besök från Skatteverket och om vi kan införa personalliggare kan vi komma till rätta med många stora problem. Frågan är: Vill verkligen Anders Borg komma till rätta med de här problemen?

Anf. 89 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Jag måste hålla med finansministern om Skatteverkets arbete de senaste åren. Skatteverket har gjort ett jättejobb med att förändra synsättet när det gäller hur man jobbar gentemot aktörer. Man går in för att vilja hjälpa företag att göra rätt och inte göra fel. Man har gått från att ha en misstänksamhetsprofil till att ha en hjälpsamhetsprofil. Det är jättebra att hjälpa företag att göra rätt. Men därmed kan man inte blunda för fusket. Vi måste se till att de som gör rätt har sjysta villkor och sjysta konkurrensvillkor. Så är det inte i dag, tyvärr.

Internationellt sett har man sett på oss som att vi har en god moral, vi har avsaknad av korruption och vi har sjysta spelregler på den svenska arbetsmarknaden som alla följer. Men där är vi inte i dag. Finansministern lyfter fram ROT som det som har gjort att det har blivit mycket mer seriöst. Det är inte riktigt sant, eller hur? Både *Kaliber* och *Uppdrag granskning* visade i våras att det är fusk i miljardklassen. Även här ger branschen rekommendationer på hur vi som lagstiftare skulle kunna komma åt problemen.

Problemen handlar om bristande intäkter. Det berör oss alla. Tänk 60 miljarder – vad skulle vi kunna göra för dem när det gäller välfärden, bostäder och infrastruktur? Vi skulle kunna både skapa massor av nya spännande bostadsprojekt och lösa massor av problem.

Det här handlar snarare om en ovilja från regeringen. Det är självklart att sjysta konkurrensvillkor är en förutsättning för sjysta jobb. Det är just vad det handlar om: Sjysta konkurrensvillkor är en förutsättning för sjysta jobb.

Anf. 90 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Återigen perspektivet från Socialförsäkringsutredningens sida: När jag tillsammans med en kollega från utredningen besökte Småföretagarnas Arbetslöshetskassa för att informera om vårt arbete var det bland annat en representant från Danmarks småföretagare där. Danmarks småföretagare var väldigt förvånade över den svenska debatten och menade att man där hade infört detta system och att det fungerade, precis som Teres Lindberg var inne på, alldeles utmärkt. Det är inte bara det att man har det väl utrett i Sverige, utan man kan också studera detta system när det gäller månadsuppgifter på andra ställen.

Det som nu är viktigt för oss som jobbar vidare med det här, och naturligtvis för många andra, utifrån socialförsäkringsaspekten är att få ett bestämt besked om när det kommer så att vi har någonting att förhålla oss till. Därför kvarstår frågan när regeringen kommer att lägga fram en proposition om månadsuppgifter.

Men det kanske är på det sättet att regeringen är handlingsförlamad på grund av att man internt inte kan hantera denna fråga. Då är det tyvärr,

herr talman, ytterligare ett bevis på att vi har en regering som har kört fast, som inte kommer någonstans, som inte har förmåga att lägga fram förslag, som inte har förmåga att regera.

Vi har en förskräckande arbetslöshet, men Arbetsmarknadsdepartementet behandlar två skrivelser i höst. Man lägger inte fram några förslag för att hantera problemen.

Vi har ett väl utrett, av många efterlängt, förslag om månadsuppgifter. Men regeringen förmår inte regera, förmår inte lägga fram förslag. Det är det som är problemet, herr talman.

Anf. 91 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är viktigt att människor känner förtroende för skattesystemet, att det är enkelt att göra rätt och svårt att göra fel, att man får bra service från Skatteverket när man försöker göra rätt för sig och att vi har en bra och väl fungerande kontrollverksamhet som präglas av rätts-säkerhet.

Här har vi kunnat se en remarkabel förbättring av skattesystemets legitimitet under senare år. När Skatteverket mäter detta är det alldeles tydligt att medborgarna är mer nöjda med skattesystemet, är mer nöjda med det sätt som skattesystemet fungerar och uppfattar det som mer legitimt.

Jag tror att det beror på viktiga insatser, där inte minst Socialdemokraterna har bidragit. Den kanske viktigaste förändringen från Socialdemokraternas sida var att avskaffa arvs- och gåvoskatten tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Om jag förstår det rätt var det efter att Vänsterpartiet valde den framför förmögenhetsskatten, som Socialdemokraterna egentligen var mer angelägna om att avskaffa. Båda åtgärderna var naturligtvis kloka.

RUT och ROT tror jag också har bidragit till att ge större legitimitet till systemet. Inte minst har vi sett en del tidigare socialdemokratiska statsråd som uppgett att de hade en del bekymmer med att hålla ordning på det där. Det är bekymmersamt för alla som har gjort fel, naturligtvis inklusive dem av oss som har gjort det. Men RUT och ROT gör detta enklare och bättre fungerande.

Då är frågan: Vad ska vi göra med byggbranschen? Ja, låt oss till att börja med inte svartmåla byggbranschen. Låt mig påpeka att Sverige alltså har haft den största sysselsättningsökningen av alla EU-länder i byggbranschen. När man tittar på den arbetsmarknadsrapport som EU-kommissionen presenterade förra veckan ser man att Sverige har en ökning på 10 procent i byggbranschen. Det är helt unikt i EU-området. Det beror på att vi har investerat så tungt i infrastruktur och annan byggnation att Sverige nu har kunnat sysselsätta fler i den branschen.

Det är klart att vi ska titta på vad som eventuellt kan behöva göras. Det är väl alltid klokt och bra. Då har vi en utredning som till den 31 januari ska återkomma med förslag. Om jag har förstått det rätt jobbar man där i nära samarbete med branschen, och då kanske vi får ett förslag som fungerar väl och som kan bli en viktig del av ett fortsatt reformarbete för att upprätthålla skattesystemets legitimitet.

Anf. 92 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Det är fascinerande med den fascination som Anders Borg och Fredrik Reinfeldt har för Göran Persson. Man funderar nästan om de har någon bild på honom hemma eftersom de gärna vill prata om honom. Men de vill inte stå här och prata om sin egen politik.

Jag väljer att avsluta med att citera vad byggbranschen skriver:

”Byggbranschen behöver en lagstiftning som innebär att företagen redovisar, *utbetalad bruttoersättning, innehållen preliminärskatt och inbetalda arbetsgivaravgifter*, för varje anställd varje månad till Skatteverket.

Sammanställningen finns redan i alla seriösa företags administration i och med att detta är uppgifter som behövs för att kunna betala ut rätt lön till medarbetarna varje månad. Merarbetet för de seriösa företagen är därför mycket begränsat, för att inte säga obefintligt. För de oseriösa företagen är dock administrationen omöjlig.”

Låter det svårt? Låter det komplicerat? Krävs det timplånga, månadslånga eller årslånga utredningar? Nej, det behövs inte.

Det är sant att förtroendet för Skatteverket ökar. Men förtroendet för regeringspartierna sjunker, och det borde finansministern kanske dra några slutsatser av.

För mig är det i alla fall viktigt att vi kommer till rätta med det här problemet, precis som vi ska komma till rätta med de problem som har uppstått i transportnäringen, i byggbranschen, i servicebranschen och i skogsindustrierna. Allting handlar om att komma till rätta med att människor inte får kollektivavtalsenliga löner och att företag väljer att inte betala skatt. Det borde Anders Borg vara intresserad av att komma till rätta med också om han verkligen vill fortsätta att vara finansminister. Men jag tror inte det.

Anf. 93 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låg mig tacka Eva-Lena Jansson för denna viktiga interpellation, som ju också klarlägger att regeringen bedriver ett klart och offensivt arbete för att upprätthålla skattesystemets legitimitet och hur vi aktivt arbetar för att säkra att skatteintäkterna kommer in, så att vår gemensamma välfärd har de intäkter som behövs.

Det är naturligtvis så, som Eva-Lena Jansson framhållit, att vi kan behöva göra mer insatser. Det är på många områden som vi behöver säkra skatteintäkterna och bredda våra skattebaser. Vi behöver ha en noggrann och nitisk skatteindrivning om vi ska kunna upprätthålla låga skatter och en bra service för medborgarna.

Det är ett av de områden där regeringen har varit väldigt ambitiös, och kommer att vara det framöver. Det är vi naturligtvis generellt när det gäller att säkra intäkterna, inte minst i företagsskattesystemet, men också att fortsätta att bredda legitimiteten för skattesystemet genom till exempel skattelättnader för hushållen. Vi kommer så småningom också att gå vidare på olika delområden där det kan vara centralt att hitta nya, bra och praktiska lösningar för att förbättra skatteindrivningen, där den viktiga utredning som vi nu har framför oss på byggsidan kan spela en viktig roll.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2013/14:60 om situationen för flyktingar från Syrien

Anf. 94 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Amineh Kakabaveh har i en interpellation ställt åtta frågor om situationen för flyktingar från Syrien till utrikesminister Carl Bildt. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

1. Amineh Kakabaveh inleder med att fråga vilka initiativ regeringen avser att ta för att påskynda och effektivisera hjälpen till dem som flyr från Syrien. Sverige för en aktiv dialog med FN-organ, andra organisationer och andra givare för att förbättra och effektivisera det regionala stödet, både på huvudstadsnivå och genom våra utlandsmyndigheter på plats i regionen. En effektiv humanitär insats kräver att de humanitära organisationerna är väl samordnade. Sverige driver också att fler givare från till exempel gulfländerna borde kanalisera sina bidrag genom FN-systemets appeller för att få en bättre samstämmighet och samordning. Sverige är också mycket pådrivande inom EU och FN för att förbättra det humanitära tillträdet inne i Syrien och stärka respekten för den internationella humanitärätten.

2. Därefter frågar Amineh Kakabaveh om regeringen kommer att verka för att Sverige ska öka den svenska kvoten av flyktingar från Syrien. Sverige har hittills under 2013 ställt 400 platser till UNHCR:s förfogande avseende flyktingar från Syrien, inom ramen för årets flyktingkvot om 1 900 personer. Under hösten pågår en dialog mellan UNHCR och Migrationsverket då UNHCR kommer lämna förslag på hur Sveriges vidarebosättningsplatser bör fördelas för år 2014.

3. Amineh Kakabaveh frågar vidare om regeringen avser att verka för att skapa lagliga vägar in i EU för dem som flyr undan krig och förföljelse.

I den situation som nu råder ser regeringen en ökad vidarebosättning inom EU som det snabbaste, säkraste och mest humana sättet för EU att bidra till att lindra den svåra situationen i Syrien och dess grannländer.

Hittills i EU är det bara 13 medlemsstater utöver Sverige som har ett vidarebosättningsprogram. Vid rådsmötet den 8 oktober yrkade jag att samtliga EU:s medlemsstater ska ta emot kvotflyktingar. Regeringen avser att fortsätta driva denna fråga inom EU.

4. Amineh Kakabaveh frågar om regeringen avser att verka för att låta syriska flyktingar i Sverige få söka visum å sina anhörigas vägnar så att de inte tvingas resa till en ambassad.

Enligt EU:s förordning om införande av en gemenskapskodex om viseringar krävs personlig inställelse i samband med ansökan om visering. Några planer att ändra denna ordning finns inte i dag.

5. Amineh Kakabaveh frågar vilka initiativ regeringen avser att ta gentemot stater som exempelvis Egypten för att förhindra att flyktingar från Syrien behandlas som brottslingar och fångslas.

Hanteringen av syriska flyktingar som kommer till Egypten är i första hand ett ansvar för egyptiska myndigheter. Det är dock av stor vikt att Egypten följer Genèvekonventionens regelverk. FN:s flyktingorgan UNHCR finns på plats och arbetar särskilt med syriska flyktingar. Sverige och EU för en löpande dialog med Egypten och UNHCR om situationen, och vi följer utvecklingen noga.

6. Amineh Kakabaveh frågar vad regeringen avser att göra för att förhindra handel med utsatta kvinnor och barn i flyktinglägren i Syriens grannländer.

Det är givetvis djupt beklagligt att kvinnor och barn som flytt Syrien är särskilt utsatta. UNHCR:s och Unicefs arbete med syriska flyktingar i lägren i grannländerna syftar bland annat till att säkra kvinnors och barns trygghet och säkerhet.

En väsentlig del av det svenska stödet till Syrienkrisen fokuserar på skyddet för flyktingar, inte minst kvinnor och barn. Skyddsfrågor är en central del av Sveriges dialog med UNHCR.

7. Amineh Kakabaveh frågar vad regeringen avser att göra inom EU för att förmå andra EU-länder att ta emot fler flyktingar.

Förutom att det är av vikt att samtliga EU:s medlemsstater accepterar att ta emot kvotflyktingar är regeringens uppfattning att ett väl fungerade gemensamt europeiskt asylsystem leder till att fler personer som söker skydd i Europa får den hjälp de behöver.

Tyvärr lever inte alla medlemsstater upp till sina förpliktelser ännu. Sverige anser först och främst att varje land har ett eget ansvar att följa EU-lagstiftningen. Det ansvar Sverige tar behöver fler axla.

Fler länder i den europeiska unionen måste göra mer. Sverige fortsätter därför att trycka på att det är av yttersta vikt att samtliga medlemsstater tillämpar det gemensamma regelverket och att de personer som kommer till EU och är i behov av internationellt skydd bereds detta.

Kommissionen har också i sin roll som fördragets väktare en central funktion att säkerhetsställa att det gemensamma regelverket efterlevs.

8. Avslutningsvis frågar Amineh Kakabaveh vad regeringen avser att göra för att Turkiet och andra flyktingmottagande länder ska underlätta för humanitär hjälp utan att ställa krav på att organisationer som ger denna hjälp först måste vara registrerade.

Det är av yttersta vikt att humanitära förnödenheter kommer civilbefolkningen i norra Syrien till del. Sverige har under en längre tid fört en aktiv dialog med Turkiet och turkiska myndigheter på olika nivåer om vikten av att underlätta för organisationer som arbetar med att föra in humanitärt stöd till norra Syrien. Den registrering av organisationer som tidigare tog mycket lång tid har påskyndats, och samarbetet med turkiska myndigheter har förbättrats sedan i somras. Det är viktigt att det förblir så, och Sverige kommer att fortsätta att nära följa denna fråga.

Anf. 95 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, statsrådet Tobias Billström, för ditt tydliga och rättframma svar på de frågor som jag har ställt!

Svaret har blivit en god sammanfattning av vad Sverige gör – och i en hel del fall inte gör, men tack för tydligheten i svaret.

Herr talman! Svaret på den första frågan belyser den humanitära situationen för flyktingar som flyr från Syrien. Vad gäller till exempel Bulgarien har humanitära organisationer svårt att finnas på plats. Situationen är mycket allvarlig, men tyvärr har internationella organisationer inget projekt där.

Dess värre är tusentals syrier nu i behov av humanitär hjälp i flera europeiska länder. Varken UNHCR eller andra FN-organ har ökat sitt stöd till södra Europas gränsområden, till exempel i Grekland, Italien och Bulgarien, där syrier huvudsakligen når Europa.

Asylsystemet fungerar fortfarande mycket dåligt i Grekland. Varken skydd eller stöd ges till syrier i Aten.

I Italien är mottagningssystemet överbelastat, och levnadsvillkoren på förläggningarna på Lampedusa och i Pozzalo är mycket dåliga. De motsvarar inte ens lägsta acceptabla standard.

Människor försöker nu undvika att ta sig till Grekland och kommer allt oftare till Europa genom Bulgarien. UNHCR är inte operationellt i Bulgarien. Bulgarien har hittills inte klarat tillströmningen av flyktingar och ger inte anständiga mottagningsvillkor.

Vintern är på väg, vilket kommer att förvärra situationen ytterligare. Människor tvingas att finna irreguljära sätt att fly från vissa EU-länder för att nå anständiga levnadsvillkor och tillgång till skydd i andra länder som till exempel Sverige.

De mest utsatta grupperna, herr talman, är ensamkommande barn, gravida kvinnor, äldre och handikappade samt de sjuka och skadade som betalar det högsta priset men inte får det skydd de behöver. De har inte ens identifierats som utsatta grupper.

I Bulgarien är 30 procent av de syriska flyktingarna barn. Min fråga är: Vad gör Sverige och statsrådet för att förmå Bulgarien att tillåta till exempel humanitära organisationer, inte minst flyktingorgan?

Herr talman! Jag har själv varit i många flyktingläger i Hatayområdet i Turkiet men också i det så kallade befriade Syrien som regimen inte har kontroll över. Jag mötte många flyktingar där. Situationen är fruktansvärd, och det är väldigt svårt att nå en ambassad, vare sig man är flykting inne i Syrien eller i Turkiet.

Tack vare att personal från svenska ambassaden i Ankara följde med kunde vi möta flyktingarna och besöka lägren även inne i Turkiet. Det är inte lätt för de flyktingarna att nå en ambassad och komma på lagliga vägar. Därför förväntas det av Sverige att vi ska försöka öka flyktingkvoterna.

Det förväntas inte minst i det reportage som Cecilia Uddén på Sveriges Radio gjorde. Det gjorde oss allihop väldigt upprörda men också berörda att desperata barn och vuxna försöker söka sig till Sverige men drunknar.

Anf. 96 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Först och främst tackar jag Amineh Kakabaveh för berömmet för de svenska insatserna.

Situationen för de syriska flyktingarna är, som interpellanten noterar, ofta mycket svår. Frågan har nyligen diskuterats i EU-kretsen.

Sverige fokuserar också en stor del av det humanitära biståndet på skydd av flyktingar. Detta stöd kanaliseras genom såväl FN-organisationer som enskilda organisationer, och en betydande del fokuseras särskilt på kvinnor och barn som har flytt Syrien.

Skyddsfrågor är även en viktig del i våra dialoger med FN:s flyktingkommissariat UNHCR. UNHCR är naturligtvis, som interpellanten också noterar, djupt engagerat i Syrienkrisen liksom i frågor som berör flyktingars mottagande vid gränsövergångar, flyktingars likhet inför lagen och kvinnors och barns särskilda utsatthet i flyktingsituationer.

Till det kommer också det specifika engagemang som Europeiska unionen måste visa i den här frågan. Vi fick så sent som den 17 oktober information från ledningen för EASO – det vill säga European Asylum Support Office, det europeiska stödkontoret för asylfrågor – om att EASO och den bulgariska staten har signerat en överenskommelse. EASO kommer att lämna stöd till Bulgarien till och med september 2014. Det kommer att ske på ett antal högt prioriterade områden. Det gäller identifiering och registrering av de blandade grupper av migranter som kommer, registrering av asylsökande och naturligtvis också frågan om ensamkommande barn och särskilt skyddsbehövande och utsatta grupper. Det gäller den korrekta asylprocessen i Bulgarien.

Dessutom kommer man att lämna stöd till asylprövningsprocessen, tillhandahålla landinformation, vilket ofta är avgörande, och erbjuda träning enligt den så kallade Curriculummodul som finns för nyligen anställda personer inom EASO. Man kommer också att erbjuda expertis för att se till att Bulgarien kan ta emot det stöd som kan komma via de EU-fonder som går under beteckningen Solidprogram.

Allt det här sammantaget gör att det sker en hel del saker, även om det inte alltid uppmärksammas så mycket, för att se till att andra medlemsstater som Bulgarien får möjlighet att bygga välfungerande asylsystem vad gäller både prövning och mottagande, och det tycker jag är bra.

Sverige var, som interpellanten kanske vet, under vårt ordförandeskap i EU 2009 drivande i inrättandet av det europeiska stödkontoret för asylfrågor. Vi kan nu se att de insatser som vi gjorde för att få stödkontoret på plats faktiskt också betalar sig. Vi ser att andra länder har möjlighet att höja sin standard, och det kommer naturligtvis ytterst den enskilda syriska asylsökanden till del.

I övrigt kan jag bara säga att när det gäller svårigheten att nå ut med det humanitära biståndet i Syrien har jag ingen annan uppfattning än interpellanten. Det är oerhörda svårigheter med detta, som det har rapporterats mycket om i medierna. Det finns byråkratiska problem, som svårigheter att få tillstånd till humanitära konvojer, det finns utdragna processer för viseringar för internationell personal och det finns också brist på information om läget på marken. Allt detta utgör stora utmaningar för det humanitära samfundets möjligheter att verka i det här landet.

Givet den svåra situationen måste samtliga berörda aktörer verka för ökat humanitärt tillträde, och alla tänkbara kanaler måste användas för att nå ut med det humanitära biståndet till dem som behöver stöd.

Detta måste ske därför att vi annars kommer att få se sekundära förflyttningar, där människor tar chansen och sätter sina liv på spel för att nå en bättre tillflykt och en bättre levnadssituation, men naturligtvis också därför att de länder som befinner sig i närområdet, som Turkiet, Libanon,

Anf. 97 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, statsrådet Tobias Billström!

Problemet är dess värre att de länder som har tagit emot så många flyktingar inte underlättar humanitär hjälp. Turkiet är ett av de länderna. Många internationella organisationer har många gånger lyft frågan om att det är krav på registrering och att man inte får tillåtelse om man inte är etablerad. Jag tycker att Sverige varje gång kunde ta tillfället i akt och lyfta frågan, inte minst i går, när landets premiärminister Recep Tayyip Erdoğan var här. Då kunde man till exempel påpeka detta. Det förväntas faktiskt av Sverige. I en av flykting- och asylfrågorna gör regeringen rätt saker. I detta fall är det enda man kan berömma att vi ska påverka andra och att vi försöker påverka andra länder.

Men det betyder inte att vi själva inte ska ta eget ansvar. Jag vet inte om statsrådet lyssnade på Cecilia Uddéns rapport om de mammor som såg sina barn drunkna i vattnet. Det handlade om den lilla flickan vars förälder dog. De var på väg till Sverige. Jag tycker att Sverige i vissa sammanhang kan öka sitt humanitära stöd, särskilt när det gäller kvotflyktingar.

Jag vet själv vad det innebär. Jag var en av dem. Jag är en kvotflykting till Sverige. Det innebär enormt mycket för den enskilda människan, den unga människa som inte har någon annan framtid än att man har valt ett land som Sverige. Jag mädde verkligen så dåligt när jag hörde om flickan som grät och ville förverkliga drömmen. Föräldrarna ville komma till Sverige.

Jag tycker att det är pinsamt för ett land som Sverige, som kan ta emot fler via kvot. Det är inte så lätt. Det var inte lätt för mig för 21 år sedan att komma till en ambassad, även om min situation var annorlunda. I dag är det totalt omöjligt för dem att gå till en ambassad och söka sig till Sverige genom visum.

Sverige har möjligheter, och det förväntas också. Detta måste vi göra, för de människor som har möjlighet, som släktingar – precis som alla andra länder, som Schweiz och Tyskland. Varför kan vi inte göra det? Det är det ena.

Det andra, herr talman, är att Sverige på givarkonferensen har lovat ca 150 miljoner kronor för att stödja de humanitära insatserna. Men bara 30 procent av detta är betalat. Min fråga är: Varför har resten stannat på UD? Varför skickas inte de här pengarna? Enligt internationella Rädda Barnen har det betalats bara 30 procent, och resten har inte betalats ut. Min fråga är: När ska det göras? Nu är vintern på väg, och de här pengarna behövs.

Att vara i krig och i den här svåra situationen är fruktansvärt. Det är bara de här människorna som kan uppleva och känna hur det är. Det är vi som sitter här som är makthavare. Det enda vi kan göra är att se till att det vi lovar hålls när det gäller pengar och möjligheter till lagliga vägar och stöd för att de här människorna ska kunna ta sig ur sitt elände, de som har chansen att överleva.

Jag hoppas att jag får svar på den frågan också.

Svar på
interpellationer

Anf. 98 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tror att vi alla delar den upprördhet som Amineh Kakabaveh ger uttryck för inför en situation som är ofattbar. Den katastrof som övergår det syriska folket saknar motstycke i modern tid i Europas närområde, skulle jag vilja påstå.

Just därför att det är på det sättet måste vi också visa solidaritet med de människor som är utsatta. Det gör vi bäst, anser Sverige och den svenska regeringen, genom att vara djupt engagerad i Europeiska unionens arbete på det här området. Det gör vi också tydligast genom att se till att alla 28 medlemsstater skaffar sig en kvot hos UNHCR, FN:s flyktingkommissariat.

EU har 28 medlemsstater. I dag är det bara 13 av dessa som över huvud taget har någon kvot. Sverige är med sina 1 900 platser det land som tar emot flest i hela Europeiska unionen. Men även om man skulle kunna nedslås av de siffrorna är det faktiskt så att om alla 28 medlemsstater skaffade sig en kvot som var lika stor i förhållande till respektive lands befolkning som Sveriges kvot, det vill säga 1 900 personer för 9,5 miljoner invånare, skulle EU på årsbasis kunna erbjuda UNHCR minst 100 000 platser. Det vore ingen liten summa för att avhjälpa de värsta förhållandena i de flyktingläger som finns i länderna runt omkring Syrien. Det skulle kunna bibringa många människor som i dag är utsatta och skyddsbehövande en möjlighet att komma förbi, komma undan människosmugglarnas klor, komma förbi hindren på vägen och få en säker och trygg väg till skydd.

Sedan vill jag ändå säga att jag inte riktigt tycker att jag kan hålla med Amineh Kakabaveh om den kritik som jag uppfattar mot Turkiet. Turkiet är ett land som har gjort fantastiskt mycket för att hjälpa de syrier som har flytt till det landet och har gjort mycket stora insatser. Under mitt besök den 23–24 maj i år fick jag mycket god information från ett antal humanitära organisationer som verkar i Turkiet. Även om man naturligtvis kan ha synpunkter på registreringsfrågan – det finns andra stater – måste man komma ihåg och ge ett erkännande till den turkiska staten för vad den gör för de många hundratusentals människor som har kommit som flyktingar från Syrien och i dag vistas på Turkiets territorium.

Jag vill också konstatera att kvotflyktingssystemet, som jag pratade om tidigare, inte är det enda vapnet i vår arsenal. Förutom vikten av att samtliga EU:s medlemsstater tar emot kvotflyktingar och ökar sina kvoter är regeringens uppfattning att ett välfungerande, gemensamt europeiskt asylsystem skulle leda till att fler personer som söker skydd i Europa får den hjälp som de behöver.

Men tyvärr lever inte alla medlemsstater upp till sina förpliktelser. Då anser Sverige att först och främst har varje land ett ansvar för att följa EU-lagstiftningen. Men kommissionen har också ett ansvar och en central roll som fördragets väktare. Kommissionen ska se till att EU-reglerna följs av medlemsstaterna. Om så inte är fallet kan kommissionen föra talan om fördragsbrott vid EU-domstolen. Sverige har vid upprepade tillfällen framhållit vikten av att kommissionen fullgör den uppgiften och kommer att fortsätta med detta.

Avslutningsvis: Frågor om biståndet är trots allt inte min portfölj i regeringen, så jag måste hänvisa de frågorna till biståndsministern. Men

jag vill ändå säga att det, givet vad jag sade tidigare om svårigheten att operera inne i Syrien, kanske inte är så förvånande att överföringen av medlen går något långsammare än vad man hade kunnat önska.

Prot. 2013/14:24
8 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 99 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag tycker att statsrådet kunde svara på frågorna, åtminstone när det gäller en del av biståndet till flyktinglägren runt om i Syrien. Det är viktigt att Sverige ger de pengar som man har lovat på givarkonferensen.

Turkiet har tagit emot över 500 000 människor. Jag instämmer helt i att de har gjort ett gott arbete. Men nu håller de på att bygga murar för att hindra flyktingar att komma in i landet. De gör ett gott arbete, men kritiken gäller att de har för höga krav. Många humanitära organisationer skulle vilja hjälpa Turkiet och flyktingarna om de lättare fick komma in i landet. Det var detta som jag ville betona.

Jag har förståelse för alla formaliteter och EU-kommissionen. Men människor som drabbas av krig, är desperata och har en hopplös situation vet ingenting om vilka formaliteter som olika länder följer. De förväntar sig, som vi har tagit del av i reportagen i Sveriges Radio, att de ska få den hjälp som olika länder lovar. Ett av dessa länder är Sverige.

Att fängsla flyktingar i Egypten är att förnedra dem. Det är omänskligt och strider mot FN:s konventioner. De har flytt, men de har satts i fängelse.

Sverige borde vara på plats för att se till att dessa länder först och främst följer Genèvekonventionen. Vi borde också ta emot specifika fall. Det har vi möjlighet att göra. Jag hoppas att vi fortsätter att vara ett öppet land så att folk via lagliga vägar får komma hit.

Anf. 100 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Inledningsvis ser jag naturligtvis allvarligt på utvecklingen i Egypten. Egypten är bundet av sina internationella åtaganden, i synnerhet sina åtaganden vad gäller Genèvekonventionen och Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

I den situation som nu råder är en ökad vidarebosättning till EU det snabbaste, säkraste och mest humana sättet för EU:s medlemsstater att bidra till att lindra den svåra situationen i Syrien och dess grannländer.

Om alla tog emot lika många kvotflyktingar som Sverige i förhållande till folkmängd skulle EU gemensamt kunna hjälpa ca 100 000 personer. Sverige har hittills i år bidragit med 323 miljoner kronor till Syrienkrisen, och sedan krisens början har vi bidragit med mer än 600 miljoner kronor i humanitärt stöd. Stödet kanaliseras via FN, Rödakorsrörelsen och enskilda organisationer och går såväl till behövande i Syrien som till människor som tvingas fly till grannländerna i regionen.

Vi kommer att fortsätta göra vad vi kan för att hjälpa de utsatta människor som lever med konsekvenserna av en alltmer förvärrad humanitär situation.

Jag vill avslutningsvis konstatera att det var bra att Amineh Kakabaveh ställde denna interpellation. Det gav mig en möjlighet att visa på bredden av alla de insatser på olika områden som regeringen gör för att se till att underlätta i spåren av den fruktansvärda katastrof som vi ser utspela sig i Syrien. Men vi måste också arbeta med frågan på flera olika

leder. Det handlar inte bara om en nationell diskussion utan om en EU-diskussion. Ytterst när det gäller upphovet till krisen och konsekvenserna av den handlar det naturligtvis också om den globala nivån.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2013/14:32 Riksrevisionens rapport om staten på telekommarknaden

EU-dokument

KOM(2013) 721 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller en standardiserad mervärdesskattedeklaration

KOM(2013) 740 Förslag till rådets beslut om ett socialt trepartstoppmöte för tillväxt och sysselsättning

KOM(2013) 757 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1166/2008 om undersökningar om jordbrukets struktur och en undersökning om produktionsmetoder inom jordbruket, vad gäller finansieringsramen för perioden 2014–2018

Motioner

med anledning av prop. 2013/14:26 Förändringar av trängselskatten i Stockholm med anledning av trafikleden Norra länken och den nya stadsdelen Hagastaden

2013/14:Sk1 av Jacob Johnson m.fl. (V)

2013/14:Sk2 av Mats Pertoft m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2013/14:23 Riksrevisionens rapport om mer patientperspektiv i vården – är nationella riktlinjer en metod?

2013/14:So5 av Lena Hallengren m.fl. (S)

Justitieutskottets betänkanden

2013/14:JuU8 Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp

2013/14:JuU5 Internationell delgivning

2013/14:JuU7 Fortsatt giltighet av de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel

Finansutskottets betänkande

2013/14:FiU11 Höständringsbudget för 2013

Trafikutskottets betänkanden

2013/14:TU2 Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar – del I

2013/14:TU3 Postservice och grundläggande betaltjänster

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 november

2013/14:98 Sociala avgifter

av *Jasenko Omanovic* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:99 Telia Sonera

av *Kent Persson* (V)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:100 Offentlighetsprincipen

av *Morgan Johansson* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2013/14:101 Nödvändig upprustning av skollokaler

av *Gustav Fridolin* (MP)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

den 8 november

2013/14:102 Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd

av *Urban Ahlin* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:103 Arbetsmiljö

av *Tomas Nilsson* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:104 Diskriminering av hbt-personer i arbetslivet

av *Jonas Gunnarsson* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 november.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 november

2013/14:105 Situationen i Turkiet när det gäller mänskliga rättigheter

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2013/14:106 Uppföljning av riksdagens tillkännagivande den 11 mars 2010

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

Prot. 2013/14:24
8 november

2013/14:107 Slopad fastighetsskatt för hyresrätter
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till finansminister Anders Borg (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 november.

17 § Kammaren åtskildes kl. 14.24.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 7 §
anf. 33 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 75 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Aktuell debatt: Integritet på nätet.....	1
Anf. 1 HANS LINDE (V)	1
Anf. 2 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	1
Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S)	3
Anf. 4 MARIA FERM (MP)	4
Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP)	6
Anf. 6 JOHAN LINANDER (C)	7
Anf. 7 KENT EKEROTH (SD)	9
Anf. 8 HANS LINDE (V)	10
Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	11
Anf. 10 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	12
Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S)	14
Anf. 12 MARIA FERM (MP)	15
Anf. 13 ALLAN WIDMAN (FP)	16
Anf. 14 JOHAN LINANDER (C)	17
Anf. 15 KENT EKEROTH (SD)	18
Anf. 16 HANS LINDE (V).....	19
Anf. 17 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	20
Anf. 18 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	21
Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (S)	21
Anf. 20 MARIA FERM (MP)	22
Anf. 21 ALLAN WIDMAN (FP)	23
Anf. 22 JOHAN LINANDER (C)	23
Anf. 23 KENT EKEROTH (SD)	24
Anf. 24 HANS LINDE (V).....	24
Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	25
Anf. 26 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	25
2 § Avsägelse.....	26
3 § Anmälan om subsidiaritetsprövning	26
4 § Anmälan om faktagromemoria	26
5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	26
6 § Ärende för hänvisning till utskott	27
7 § Svar på interpellation 2013/14:28 om statsministerns deltagande i riksdagens frågestitut	27
Anf. 27 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	27
Anf. 28 MIKAEL DAMBERG (S).....	28
Anf. 29 PATRIK BJÖRCK (S)	28
Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	29
Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (S).....	30
Anf. 32 PATRIK BJÖRCK (S)	31
Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	32
Anf. 34 MIKAEL DAMBERG (S).....	33
Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	34
8 § Svar på interpellation 2013/14:32 om Särlevnadsutredningens förslag om växelvisbidrag.....	34

Anf. 36	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	34
Anf. 37	SARA KARLSSON (S)	34
Anf. 38	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	35
Anf. 39	SARA KARLSSON (S)	36
Anf. 40	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	37
Anf. 41	SARA KARLSSON (S)	38
Anf. 42	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	38
9 §	Svar på interpellation 2013/14:2 om kostnader för massarbetslösheten	39
Anf. 43	Finansminister ANDERS BORG (M)	39
Anf. 44	MONICA GREEN (S)	39
Anf. 45	PATRIK BJÖRCK (S)	40
Anf. 46	LOTTA OLSSON (M)	41
Anf. 47	LARS BECKMAN (M)	42
Anf. 48	Finansminister ANDERS BORG (M)	43
Anf. 49	MONICA GREEN (S)	44
Anf. 50	PATRIK BJÖRCK (S)	45
Anf. 51	LOTTA OLSSON (M)	46
Anf. 52	LARS BECKMAN (M)	46
Anf. 53	EVA-LENA JANSSON (S)	47
Anf. 54	Finansminister ANDERS BORG (M)	48
Anf. 55	MONICA GREEN (S)	49
Anf. 56	EVA-LENA JANSSON (S)	49
Anf. 57	Finansminister ANDERS BORG (M)	50
10 §	Svar på interpellation 2013/14:6 om avdrag för privatundervisning och läxhjälp	51
Anf. 58	Finansminister ANDERS BORG (M)	51
Anf. 59	HANNAH BERGSTEDT (S)	51
Anf. 60	MARIA ABRAHAMSSON (M)	52
Anf. 61	TERES LINDBERG (S)	53
Anf. 62	LARS BECKMAN (M)	54
Anf. 63	Finansminister ANDERS BORG (M)	54
Anf. 64	HANNAH BERGSTEDT (S)	56
Anf. 65	MARIA ABRAHAMSSON (M)	56
Anf. 66	TERES LINDBERG (S)	57
Anf. 67	LARS BECKMAN (M)	57
Anf. 68	MONICA GREEN (S)	58
Anf. 69	Finansminister ANDERS BORG (M)	59
Anf. 70	HANNAH BERGSTEDT (S)	60
Anf. 71	MONICA GREEN (S)	60
Anf. 72	Finansminister ANDERS BORG (M)	61
11 §	Svar på interpellation 2013/14:12 om åtgärder mot dubbdäck	62
Anf. 73	Finansminister ANDERS BORG (M)	62
Anf. 74	JENS HOLM (V)	62
Anf. 75	LARS BECKMAN (M)	63
Anf. 76	Finansminister ANDERS BORG (M)	64
Anf. 77	JENS HOLM (V)	65

Anf. 78 LARS BECKMAN (M).....	66
Anf. 79 Finansminister ANDERS BORG (M).....	67
Anf. 80 JENS HOLM (V)	68
Anf. 81 Finansminister ANDERS BORG (M).....	69
12 § Svar på interpellation 2013/14:38 om månadsredovisning som metod för att stoppa skattefusk.....	69
Anf. 82 Finansminister ANDERS BORG (M).....	69
Anf. 83 EVA-LENA JANSSON (S)	70
Anf. 84 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	71
Anf. 85 TERES LINDBERG (S).....	72
Anf. 86 PATRIK BJÖRCK (S)	72
Anf. 87 Finansminister ANDERS BORG (M).....	73
Anf. 88 EVA-LENA JANSSON (S)	75
Anf. 89 TERES LINDBERG (S).....	76
Anf. 90 PATRIK BJÖRCK (S)	76
Anf. 91 Finansminister ANDERS BORG (M).....	77
Anf. 92 EVA-LENA JANSSON (S)	78
Anf. 93 Finansminister ANDERS BORG (M).....	78
13 § Svar på interpellation 2013/14:60 om situationen för flyktingar från Syrien	79
Anf. 94 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	79
Anf. 95 AMINEH KAKABAVEH (V)	80
Anf. 96 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	81
Anf. 97 AMINEH KAKABAVEH (V)	83
Anf. 98 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	84
Anf. 99 AMINEH KAKABAVEH (V)	85
Anf. 100 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	85
14 § Bordläggning.....	86
15 § Anmälan om interpellationer.....	87
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	87
17 § Kammaren åtskildes kl. 14.24.....	88

Prot. 2013/14:24
8 november

Tryck: Elanders, Vällingby 2013